

אדיר במלכה

אחיזה בשיפולי גלימתו והצצה חטופה לדמותו של
גאון ישראל, חכימא דיהודאי, מרן ראש הישיבה

רבי **גרשון אדלשטיין** שליט"א

ראש ישיבת פוניבז' ונשיא מועצת גדולי התורה

מערכת 'אדיר במלכה'

כתובת מייל: e970652@gmail.com

מספר פקס: 072-2351204

"אדמך, אכנך ולא ידעתיד"

שגב גדולתו, יקרת צדקותו וקדושתו של רבינו מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, אינם צריכים לפנינו. תורתו מכרזת עליו מבחוץ כבר עשרות בשנים, ופירותיו המשובחים – בניו, תלמידיו ותלמידי תלמידיו גדולי התורה, ראשי אלופי ישראל, מעידים על טיב האילן ואיכותו. מה גם עוד, עומדים למול עינינו אזהרותיו החוזרות ונשנות של מרן שליט"א כל השנים, להרחיק את שמו מכל זיק של פרסום. "זה מזיק, מזיק מאוד", הוא אומר פעם אחר פעם.

אולם אחד מגדולי ישראל שליט"א עימו שוחחנו על ענין הוצאת הקובץ, חיזק את ידינו על חשיבות הדבר למען כבוד התורה וכבוד השם יתברך. לתדהמתנו, אף הוסיף לומר: "כל השנים רבי גרשון החביא את עצמו בתכלית ההסתר, ברח מן הכבוד ומן השררה בכל כוחו ומאודו, ואכן בשעתו היה בכוחו למנוע מתלמידיו וקרוביו לפרסמו. לכבד את רצונו להתרחק מאור הזרקורים, ולעבוד את קונו בהצנע לכת עם אלוקיו. אולם כיום התקיימו בו דברי חז"ל: 'כל הבורח מן הכבוד, הכבוד רודף אחריו'. עולם התורה רואה בו כקברניטו ומנהיגו, וכמי שעול הכלל כולו משתרג על כתפיו הרחבות. מעתה, אינו יכול עוד להסתתר בסתר המדרגה, לעטות מעטה הסתרה על גדלותו העצומה כפי שהיה רגיל בה מימים ימימה. הן כבר כתב מרן ה'חזון איש' זצ"ל, כי ידיעת חכמי הדור ליבם ומדתם הן הן גופי תורה, (ראה 'קובץ אגרות' ב, קלג). אין ספק כי רבה היא התועלת לתת מושגים של גדלות לדור הצעיר, כדברי הגר"א מוילנא בפירוש משלי (יב, כו): "דרך הצדיקים להסתיר מעשיהם ולהצניע לכת, אך מי שרוצה להיות צדיק ולילך בדרכי השם – הוא מרגל את דרכי הצדיק חברו ללכת בהם".

למותר לציין, כי לא התיימרנו ביריעה קצרה זו להקיף אף לא את אפס קצהו של הרב הדומה למלאך השם צבאות, גאון ישראל וקדושו. אדרבה, בכל תחום בו ביקשנו לגעת, נוכחנו כי רב הנסתר על הנגלה, וכי ידינו קצרה מלהשלים את המלאכה הכבירה והעצומה הזאת. מתוך אלפי עובדות שעלו על שולחנו בחרנו מעט שבמעט, לדמות, לכנות, להדגים ותו לא, בתקווה שלא יצא מכשול תחת ידינו, ועוד חזון למועד אי"ה. כל הארה, הערה והוספה מכלי ראשון, ניתן לפנות למערכת.

© כל הזכויות שמורות

מערכת 'אדיר במלוכה'

כתובת מייל: e970652@gmail.com

מספר פקס: 072-2351204

תוכן עניינים:

4	בבית אבא
9	הוי גולה למקום תורה – בישיבת לומז'ה.....
12	בבית אולפנא רבתי – ישיבת פוניבז'
16	במחיצת מרן ה'חזון איש' זצ"ל.....
19	בברית הנישואין
20	במחיצת מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל.....
22	בראשות ישיבת פוניבז'
28	עם מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל.....
31	עם מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל
35	עם מרן ראש הישיבה הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל.....
38	עם אחיו הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל.....
39	עם מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א
41	עם מרן ראש הישיבה הגרב"ד פוברסקי שליט"א
43	מעט וזעיר מיגיעת שקידת התורה והיקף ידיעתה
47	החסיד האמיתי – מידות טובות.....
51	יראת שמים ודקדוקי הלכה.....
53	חותמו אמת.....
56	חכמה וטביעות עין
58	ענווה ופשטות
60	עולם הזה דומה לפרוזדור
63	אחריות וישרות.....
64	עבודת התקיעות אצל מרן שליט"א
66	רוח הקודש בהיכלו

בבית אבא

ערש לידתו של מרן שליט"א הוצבה ביום ב' אייר תרפ"ג בעיירת שומיאץ בבאלרוס שברוסיה הלבנה, כבן בכור לאביו הגאון רבי **צבי יהודה אדלשטיין** זצ"ל, רב העיר שומיאץ, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת **מרים** ע"ה, בת הגאון רבי **מרדכי שלמה מובשוביץ** זצ"ל, רבה של העיר מלסטובקה, אשר מרן ה'חזון איש' הפליג בשבחו כצדיק נשגב מיוחד במינו.

רבי צבי יהודה היה בנו של הגאון רבי **ירחמיאל גרשון אדלשטיין** זצ"ל, בעל מחבר הספר הנודע 'בן אריה' על הש"ס, מגדולי גאוני דורו, מפארי גידולי ישיבת וואלז'ין. אודותיו כתב הנצי"ב: "המאור הגדול לממשלת ים התלמוד והפוסקים", והיה רבו המובהק שלימדו תורה וקנייני תורה. מרן **הגראי"ל שטיינמן** זצ"ל העיד כי שמע מרבו הדיין הגאון רבי **שמחה זליג מבריסק** זצ"ל, אודות בעל ה'בן אריה', כי כוחו היה גדול יותר משל אחרים מגדולי וואלז'ין ששמם נודע לתהילה בכל תפוצות ישראל, אלא שהם שימשו כראשי ישיבות גדולים בליטא, והוא שלא החזיק ישיבה והרביץ תורה לתלמידים גדלותו העצומה נסתרה מעיני הבריות.

על מושגי הגדלות הבלתי נתפסים של אביו וסבו, רגיל מרן שליט"א לספר, כי סבו רבי ירחמיאל גרשון גמר את כל הש"ס כבר בהיותו בגיל בר מצוה! ואילו אביו רבי צבי יהודה גמר את כל הש"ס בגיל ארבע עשרה! אחד מגדולי אותו דור התבטא בצער על ירידת הדורות: "ה'בן אריה' סיים את כל הש"ס בגיל שלוש עשרה, ואילו בנו רבי צבי יהודה 'רק' בגיל ארבע עשרה!". ה'בן אריה' הסתלק לבית עולמו בחטף בשנת תרע"ט, ורבי צבי יהודה שעדיין היה בבחרותו הוכתר כממלא מקומו כרב בעיירת שומיאץ.

מרן שליט"א סיפר כי בילדותו גדל בבית אביו על אופיה המובהק של ישיבת וואלז'ין, ובכל ענייני הבית הרגישו את רוחה חופפת. זאת מפני שסבו ה'בן אריה' היה תלמיד מובהק של מרן הגאון רבי **חיים מבריסק** זצ"ל, גדול גידולי וואלז'ין, ואילו אביו רבי צבי יהודה היה תלמיד מובהק של מרן הגאון רבי **ברוך בער ליבוביץ** זצ"ל בקמניץ ובסלבודקה, שהיה אף הוא תלמידו הגדול של רבי חיים. במשך השנים נשמעו מפי מרן שליט"א שמועות רבות על וואלז'ין ששמע מאביו ובשם סבו.

בחודש ניסן תרפ"ד נולד האח השני במשפחה, רבי **יעקב** זצ"ל, שנודע ברבות הימים כרבה הנערץ של העיר 'רמת השרון', וכאחד מגדולי התורה המובהקים בדור, מקובל ובעל מופת משכמו ומעלה. בשנת תרפ"ז נולדה האחות השלישית במשפחה, הרבנית מרת **פסיה** ע"ה,

שנישאה ברבות הימים להגאון רבי **ראובן יוסף גרשנוביץ** זצ"ל, ראש ישיבת 'הנגב', מחשובי ראשי הישיבות ומרביצי התורה בדורנו.

האב רבי צבי יהודה ורעייתו הצדקנית, השקיעו את כל כוחותיהם בחינוך הילדים, למרות הימים הטרופים שהיו אז בעליית השלטון הקומוניסטי, שנלחם בקפדנות בכל סממן יהודי. רבי צבי יהודה לא הסכים בשום פנים ואופן שבניו ילמדו בבית ספר המקומי היהודי, שהיה תחת פיקוח הקומוניסטים. אמם הצדקנית השיגה תעודות לידה מזויפות לבניה עם תאריך לידה שגוי, כדי שיהיו רשומים כצעירים בשלוש שנים מגילם האמיתי, ולא יצטרכו ללמוד במוסד ההוא. רבי צבי יהודה הקים תלמוד תורה חרדי מחתרתי, שם למדו הבנים יחד עם עוד כעשרים ילדים, אצל מלמד אוהב תורה וירא שמים בשם רבי גוד'ל, תחת הכוונתו הצמודה של האב הגדול. היה בכך סכנה גדולה, הן מעצם בחינה זו שלא באו למוסד הכללי, והסתכנו בעברה על החוק המחייב חוק חינוך חובה, והן מפני שלימודי דת נאסרו בשלטון הקומוניסטי בצורה חמורה. אך בצורה מתוחכמת של הערמה ושוחד הצליח רבי צבי יהודה לתחזק את התלמוד התורה במשך כמה שנים תחת אף השלטון.

בשנת תרפ"ח כאשר שלטונו של הצורר סטאלין הקשיח עמדות, והעביר מסר כי המשך החזקת התלמוד תורה תיענה על ידם בחומרה רבה ובעונשים כבדים, אולץ התלמוד תורה להיסגר, והבנים שבו ללמוד בבית אביהם. רבי צבי יהודה שכר במיטב כספו את הצדיק רבי **זלמן ליב אסטולין** זצ"ל, חסיד נלהב תלמיד חכם וירא שמים, שהסכים ללמוד עם הבנים בתמורה לכך שרבי צבי יהודה ילמד איתו תורה. באותה תקופה נודע רבי צבי יהודה ביופי זוהרו ובכוחותיו הגדולים, כאשר אזור כגבר חלציו ועבר במסירות נפש מבית לבית בניסיון להחיות את חיי הרוח ברוסיה, ולסייע בעד היהודים לשמור תורה ומצוות.

שח לנו אחד ממקורביו כי לפני שנים אחדות כשביקש לשפוך את המרק הנותר בבית מרן שליט"א, עצר אותו מרן שליט"א, ולמול עיניו ביקש להוציא את חתיכות העוף הקטנטנות שנותרו בסיר. כשתמה המקורב לפשר ההוראה הבלתי אופיינית לו, השיבו מרן שליט"א: "בילדותנו ברוסיה סבלנו ממחסור נוראי באוכל, לפעמים פשוט לא היה מה להכניס לפה. אינני מסוגל לראות שזורקים לפח עוף, מצרך שהיה בזמנו כה נדיר ויקר".

כאשר ביקשה המשפחה לשבת בשלוה על התורה והעבודה, קפצה עליה רוגזה של מחלת הטיפוס. האם הצדקנית מרת מרים חלתה במצב קשה, והבית התקשה לתפקד בצורה כזאת. האב שראה כי בצל המחלה אינו מסוגל לחנך את ילדיו כראוי מתוך שימת לב ושלווה, שלח אותם לבית אחותו בעיירה קלימוביץ, (רק האחות פסיה נשארה בבית), שם למדו תורה בסתר אצל תלמיד אביהם, הגאון רבי **מרדכי אליהו שניאור**, שהתגורר אף הוא במיוחד בשביל כך בבית הדודה.

באותה תקופה הם קיבלו מברק משומיאץ, המבשר את הבשורה הקשה על פטירת האם בדמי ימיה, לאחר שהמחלה הכריעה אותה. מרן שליט"א ואחיו רבי יעקב שהיו אז ילדים רכים לא הבינו כל כך את משמעות הדבר ולא קיבלו זאת כל כך קשה, אך שברו של אביהם רבי צבי יהודה היה קשה מנשוא. אך יחד עם זאת הדגיש מרן שליט"א כמה פעמים כי אביהם המריץ אותם כל העת במכתבים ובשלוחים להמשיך ללמוד בהתמדה, כי זה הדבר היחיד שהם גורמים לו על ידו נחת רוח.

לפני שנים אחדות, נשאל רבי יעקב על ידי הרב מיכאל זכריהו, כיצד זכתה אמו לבנים גדולי תורה כה חשובים? או יותר נכון כיצד זוכים לגדלות שכזו? השיב בכתב ידו כך: "אהבת התורה של אמי הרבנית מרים עליה השלום לא ידעה גבול. על אף חוליה הקשה הסכימה להיפרד מבניה האהובים פרידת עולם – העולם הזה – שנשלחו לעיר קלימוביץ לבית הדודה... ועל אף שידעה הרבנית שימיה ספורים ויתכן שזו הפעם האחרונה שהיא רואה את בניה, כמו שאכן לאחר תקופה ששהו קיבלו את הבשורה המרה על פטירתה, מכל מקום לא הביעה התנגדות, אדרבה, הביעה את רצונה שילכו, כי העיקר שיוכלו לקבל חינוך טוב".

פעם אחרת התבטא רבי יעקב: "חקוקים בליבנו דברי האמונה הטהורה ואהבת התורה שיצאו מפיה שהרעיפו עלינו טללי תחיה ממש. בצדקותה ניווטה את הבית בנועם ושמחת חיים מתוך עניות קשה ונסיונות רבות".

גם לאחר פטירת האם העדיף רבי צבי יהודה שבניו ישארו לגור בבית אחותו כדי שלא יופרעו מתלמודם. במכתב ששלח לגיסו לאחר פטירת רעייתו, הוא כתב בתוך הדברים כך: "כאמור, הנם עתה אצל אחותי תחי' בקלימאווין, לא אוכל להביאם לביתי לעת עתה, ושמה לא ירוו נחת ועונג. חיים המה חיי צער ודוחק, לא אדע מה לעשות עמם לימי הקיץ, אובד עצות הנני, ורק לה' עיני נשואות שישלח לנו...". הבנים נותרו להתגורר בבית הדודה בקלימוביץ במשך קרוב לשנתיים.

לפני שנים אחדות נכנס בחור ירושלמי יתום מאב ואם לביתו של מרן שליט"א. מרן שליט"א החל לדבר על ליבו: "אתה חושב שמחמת יתמות אבדה תקוותך... דע לך! כי אני גם כן התייתמתי מאמי בגיל צעיר, וחשבתי כי העולם נגמר, אבל אבי זצ"ל עודדני שנאמין כי הקדוש ברוך הוא אבי היתומים, ועלינו לחזק את אמונתנו בו, וברוך ה' אתה רואה שכבר זכיתי להגיע לגיל מבוגר, ולהרביץ תורה בישיבת פוניבז' ולהקים משפחה ענפה".

בחודש ניסן תרצ"ד הצליח רבי צבי יהודה להשיג רישיון עליה לארץ ישראל, וביקש מבניו בקלימוביץ לשוב לבית בשומיאץ, שם המשיכו להתגורר עוד מספר חודשים, עד שתוכנית העלייה יצאה אל הפועל. באותה תקופה הסבתא הרבנית רייזל ע"ה, אשת בעל ה'בן אריה' ניהלה את משק הבית וגידלה אותם, כדי שרבי צבי יהודה יוכל להמשיך לשקוד על תלמודו ללא הפרעה.

מרן שליט"א סיפר כי אביו תמיד תכנן שבבוא היום כשיתבגרו מעט ישלח אותם ללמוד בקמניץ, אצל רבו המובהק מרן רבי **ברוך בער** זצ"ל, אלא שאז החלה רדיפת השלטונות ברוסיה, והיה קושי גדול לקבל אישור יציאה מרוסיה לקמניץ שבליטא. לכן עלה בדעתו להגיע לארץ ישראל ושיער כי משם יהיה קל יותר לנסוע לקמניץ. רבי צבי יהודה היה אומר לבניו: "בחורים רבים נסעו מארץ ישראל ללמוד תורה בפולניה, הבן של רבי צבי פסח פראנק שלמד בישיבת מיר, הבן של רבי אריה לוי שלמד בישיבת קמניץ והבן של הרב פראנק מחדרה שלמד בישיבת טלז, גם אתם תיסעו ללמוד מפי הרבי רבי ברוך בער!". אלא שנטרפה השעה, וכשבאו לכאן החלו להישמע קולות אנטישמים באירופה ובליטא וקולות המלחמה החלו להדהד, והאב הגיע למסקנה כי לא כדאי שבניו יעזבו את תחומי ארץ הקודש.

ביום ל"ג בעומר תרצ"ד הפליגה משפחת אדלשטיין באוניה מאודסה בדרכם לארץ ישראל. מרן שליט"א סיפר כי באוניה הם היו זקוקים לכריות בכדי לישן עליהם, אך כיון שאין ראוי לאדם לישן על בגדיו הכשר לשכחה, נטל כל אחד את בגדי השני, וכך ישנו. האב רבי צבי יהודה לקח עימו מרוסיה כמה פריטים בודדים; שקית טלית ותפילין, גמרא מסכת 'בבא קמא' וחומש ויקרא, כדי שגם בספינה יוכלו להמשיך לעסוק בתורה עם בניו כבימי השגרה.

לאחר שנים ארוכות סיפר מרן שליט"א כמסיח לפי תומו: "בספינה, בשעות 'בין הסדרים', יצאנו להשקיף על האופק, אם רואים כבר את יבשת ארץ ישראל". הוי אומר, שגם שם ניהלו האב והבנים סדר יום מדוקדק, עמוס בסדרי לימוד.

לאחר מסע מפרך, מלא הרפתקאות, ונדנודי דרך קשים זכו בני משפחת אדלשטיין לחון את עפר ארץ הקודש. השמועה על בואם עשתה כנפיים אצל קרובי המשפחה, בעיקר ממשפחת מובשוביץ, שחלקם שימשו כרבני ערים בארץ; הרצליה, כפר-חסידיים, בת שלמה ורבני שכונות בתל-אביב, וכאשר עגנה האוניה בנמל יפו, באו להקביל את פניהם בחום והערצה.

רבי יעקב זצ"ל סיפר פעם לאיש שיחו הרב א. חפץ: "לאחר קבלת הפנים ישבנו כולם יחד, ושמעתי את אבא אומר לדודים, כי הסיבה העיקרית שבגינה ברחנו ועזבנו את רוסיה כי אין אפשרות ללמד תורה לילדים ללא סכנת נפשות. זאת העילה שעליה נסובו כל התוכניות של העליה לארץ ישראל! הוא אמר אז עוד: "לו היתה לי אפשרות לנסוע מרוסיה לפולניה הייתי עוזב ונוסע לפולין, כי שם חי ונמצא הרבי שלי - רבי ברוך בער, בפולין יש ישיבות מעולות ברמה גבוהה - כישיבת קמניץ מיר ועוד, והילדים יוכלו ללמוד שם בשקידה ובעיון, מאותו רבי'ה שאני למדתי אצלו, כך רציתי. אבל המצב הוא שרוסיה ופולניה מסוכסכים ואין שום אפשרות לחצות גבולות ולעבור לשם, לכן לא היתה ברירה, והוכרתי לעלות לארץ ישראל, כי רק פה אפשר ללמוד תורה".

המשפחה עשתה מיד את דרכה לירושלים, שם ביקרו בבית מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל ועוד מגדולי התורה שהכיר רבי צבי יהודה משנות עלומיו. ההתרגשות היתה בשיאה על כך שזכו להגיע לארץ האבות. מרן שליט"א מספר כי בימים הראשונים שיתף אותם אביהם בתחושותיו המאלפות: "תארו לכם, הנה אנחנו נמצאים עם כל הגוף בתוך המצווה כאילו בתוך סוכה - שכל הגוף בתוך מקום קדוש". לפעמים בחורף ביום בהיר שלמחרת הגשם היה אומר לבניו: "וכי ראינו בחוץ לארץ שמים בהירים כל כך כמו כאן בארץ הקדש, איזה תענוג!".

בתחילה לא הוקצה בית מגורים עבור המשפחה, והיא נאלצה להתפזר אצל קרובים שונים. אך גם אז הקפיד רבי צבי יהודה שבכל מצב ישארו הבנים קרובים אליו, כדי שיוכל לשים עין על גידולם כראוי בתורה וקנייניה. הוא פנה בשעתו לגבאי בית הכנסת הסמוך, וביקש להשאיל גמרא נוספת, כדי שלא יאלצו שלושתם ללמוד מספר אחד, כפי שהוכרחו עד עתה...

לאחר חודשים ארוכים של נדודים בין קרובי משפחה שונים, בחודש אלול תרצ"ד קבע רבי צבי יהודה את מגוריו במושבה המתחדשת 'רמת השרון'. הוא הקים את ביתו בשכירות על שטח לול תרנגולות, אמנם בית דל מבחינה גשמית, ללא רהיטים מינימליים, וללא שום יופי והדר חיצוני, אך רב ועצום מבחינה רוחנית. מיום בואו של רבי צבי יהודה למקום דמותו הזוהרת הבהיקה אור רוחני על האזור כולו. תקופה קצרה לאחר בואו, בשנת תרצ"ה, נבחר על דעת התושבים כרב המקום.

בארץ ישראל כמו בשומיאץ רבי צבי יהודה דרש לפני הציבור בהתעוררות רבה, וכאשר היה צורך אף יצא בחריפות על עניני השעה נגד דעות השקפות ומעשים, והשמיע בגאון את דבר התורה הקדושה וכבוד ד' יתברך, ולפלא שגם הללו מהשומעים שדבריו היו מנוגדים לדעותיהם לא התרגזו, ועם החריפות והתקיפות האזינו לדרשותיו בראת רוממות, והיתה ניכרת בעיניהם הערכה והערצה לדבריו היוצאים מלב טהור.

רבי צבי יהודה גם המשיך במנהגו שנהג ברוסיה ללמוד עם בניו באופן עצמאי, כשהוא מלמד את דרך הלימוד הנכון שקיבל מרבותיו, מארוחת בוקר ועד שעת לילה מאוחרת, מבלי לפנות זמן בטלה ל'בין הסדרים'. כך הם הספיקו בצוותא לסיים את רוב מסכתות הש"ס בעומק העיון.

האחות הרבנית גרשנוביץ ע"ה הלכה ללמוד בהרצליה, שם היה מקום לימודים תורני, תוך קושי ומאמץ רב דבר יום ביומו.

לדברי רבי יעקב זצ"ל, הם למדו עם אביהם כל סוגיא עם גמרא רש"י ותוספות כמה פעמים בבהירות רבה, וכן את דברי הרא"ש, הר"ף והרמב"ם. בחלק מהמסכתות למדו גם את ה'טורי' וה'בית יוסף'. כשעסקו במסכת בכורות למדו גם את כל פירוש המהרי"ט אלגאזי על המסכת. בעת ארוחת הצהרים למדו מידי יום סימן אחד ב'קובץ הערות' על יבמות, חידושי מרן הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצ"ל.

רבי יעקב זצ"ל התבטא פעם, כי הם למדו תורה בכזו מתיקות ורציפות עד כדי כך שהם לא ידעו עד גיל שמונה עשרה שיש כזה מושג של בין הזמנים או זמנים, רק מתוך פירוש המהר"ם מלובלין המזכיר את המושג של 'יומא דפגרא' הם הכירו לראשונה מושג כזה.

רבי צבי יהודה הקפיד ללמוד עם בניו גם את כל התנ"ך, שיהיו בקיאים בכ"ד ספרים. כשפעם נשאל רבי יעקב על כך, השיב: "היינו חוזרים שוב ושוב על הפסוקים והפרקים בישעיהו עד שידענום כמעט בעל פה. הן לשונות נביאי השם ומליצותיהם משובבים את הנפש!"

בימים ההם, עלה מפולניה יהודי ירא שמים ששימש בתפקידו כשוחט, וסיפר למרן שליט"א ואחיו כי הוא כבר יודע על הלימוד שלהם עם אביהם... כי בעיתון יהודי בפולניה פורסמו "רשמי מסע מארץ-ישראל", והכותב סיפר על ביקור באחת המושבות בארץ הקודש שם יש רב הלומד עם שני ילדיו, בני אחד עשרה שנים עשרה שנים בלבד, את חומש ויקרא עם תורת כהנים...

רבי יעקב ציין פרט חשוב: "אבא לא הפריע לנו לשחק בשעת ההפסקות בג'ולות ובכדור עם ילדים אחרים. ילדים הם וזקוקים לשעות משחק והשתובבות. אבא גם רצה שלא נהיה בורים במילי דעלמא, והשאיל מהספריה ספרי חשבון ולימד אותנו כפל, חילוק ושברים, לכתוב אנגלית, אבל כל שאר היום למדנו גמרא".

מרן שליט"א סיפר שקודם הבר-מצווה שלו למד עמו אביו, את כל פרק 'הקומץ רבה' במנחות, בו מבוארים הלכות תפילין עם כל המפרשים, הרא"ש עם ההלכות קטנות, פלפולא חריפתא, דברי חמודות, נימוקי יוסף עם הלכות קטנות והשימושא רבה. גם לפני הבר-מצווה של רבי יעקב שהיתה עוד בתוך השנה, חזרו ולמדו את כל הסדר הזה שוב.

מרן שליט"א סיפר, כי לא חגגו לו כלל מסיבת בר מצוה, אלא הוא רק כובד בעליה לתורה, ושתו לחיים בבית הכנסת לאחר התפילה. מאוחר יותר בא דודו הרב מובשוביץ זצ"ל מהרצליה ועוד כמה אנשים ושתו לחיים פעם נוספת בבית. לאחר כחצי שנה בחג שמחת-תורה, כנהוג ליוו המתפללים את רבי צבי יהודה ברוב-עם מבית הכנסת לביתו, אז השמיע בפני הנאספים את דרשת הבר מצוה.

באורח נדיר גילה פעם מרן שליט"א את סיבת בקיאותו המופלגת בסדר קדשים: "בבחרתנו עסקנו רבות בסדר קדשים, עד שידענו קדשים עם כל ה'משנה למלך' שיש על קדשים".

הוי גולה למקום תורה – בישיבת לומז'ה

בשלהי אלול תש"ב, כאשר הגיע מרן שליט"א לגיל שמונה עשרה, לאחר שנים ארוכות בהם זכה לקנות קניני תורה במחיצת האב הגדול, הוא פנה לאביו וטען כי בעקבות זאת שלאחרונה השתרגה עולה המכביד של רבנות רמת השרון על כתפיו והתרבו צרכי העיר, ובשל כך נאלץ להקדיש שעות רבות מזמנו עבור העיר, הדבר גורם להם להפסיק את הלימודים הרצופים, ולדעתו בישיבה מסודרת הוא ואחיו יוכלו לשקוד בהתמדה רבה יותר, ולהשקיע את כל הזמן אך ורק ללימוד התורה.

האב נענה כעיקרון בחיוב, אלא שאז החלו היסוסים ולבטים שונים להיכן לשלוח אותם. הספק היה בין ישיבת לומז'ה בפתח-תקוה שם כיהן כמשגיח הגה"צ רבי **אבא גרוסברד** זצ"ל, לבין ישיבת חברון שמצבה הכלכלי אפשר להם להעניק לתלמידים תנאים טובים יותר, לדוגמא; כוס חלב מידי יום. מה גם שכיהנו בה ראשי ישיבות ורמיי"ם מכובדים וידועי שם. לבסוף הכריע רבי צבי יהודה לשלוח את הבנים ללומז'ה משום שהמשגיח שם הוא מיוחד במינו, והאב החליט כי במקום שיש משגיח יותר טוב אז הבחורים לומדים יותר טוב. אך דא עקא שהפרוטה לא היתה מצויה בכיסם, ובלכתם לישיבה צעדו האחים את כל הדרך מרמת-השרון לפתח-תקוה רגלית.

בחודש אב תשע"ד שהה הגאון רבי יעקב זצ"ל עם בני ישיבות בעיר רכסים, שם סיפר לבחורים על התנאים הקשים שחוו בלומז'ה. הם באו בטעות באיחור של יום אחד, כי הם חשבו שהזמן מתחיל ביום שני של ראש חודש אלול כשלמעשה הזמן התחיל כבר יום קודם. כשבאו כבר לא היה בשבילם חדר פנוי ללינה. בלילה שמע מזכיר הישיבה, הרב שלמה זלמן מוזס, (אביו של ח"כ הרב מנחם אליעזר מוזס), שהתגורר ברחוב בר כוכבא בפתח-תקוה, כי לבחורים אין היכן לישון והציע להם לבוא לישון בביתו. כשבאו לביתו ראו כי אין לו מזרונים מיותרים עבורם כלל, כי עם כורסה אחת בסלון הבית, ונאלצו השניים לישון יחד באותה כורסה.

רבי יעקב אמר, כי בדיעבד היה להם תועלת גדולה לישון בביתו של הרב מוזס, שהתגורר מול בית הכנסת הספרדי. שם כבר אמרו סליחות החל מראש חודש אלול, וכבר בשעה שלוש לפנות בוקר היה רעש גדול מאמירת הסליחות ולא היה שייך להמשיך לישון. בשל כך הוכרחו לקום מוקדם והספיקו להגיע לישיבה עוד לפני התפילה. לאחר תקופה מצאו חדר עבורם ברחוב סלומון שהיה קרוב יותר לישיבה, שם היו מזרונים עליהם ישנו.

באותה תקופה למדו בישיבת לומז'ה כפירי אריות במלחמתה של תורה, מי שנודעו לימים כגדולי תורה מופלגים; רבי שמואל רוזובסקי, רבי אליהו מישקובסקי, רבי מרדכי מן, רבי זלמן רוטברג, רבי שמחה קפלן, רבי שרגא גרוסברד, רבי חיים סרנא ועוד. מרן שליט"א הגיע לשם בעת שעסקו בישיבה במסכת יבמות, ועד מהרה השתלב עם טובי המוחות וגדולי הלמדנים בישיבה והיה מתווכח רבות עם החריפים שבהם, ולא נשא פנים לאיש, למען תעמוד האמת על מקומה. מרן שליט"א כבר נודע אז כבקי מופלא בש"ס ובראשונים, אך שמו הלך לפניו כבקי מופלא בעיקר במסכת יבמות, שאכן הכיר וידע אותה בכל פינותיה וזוויותיה. עוד קודם שבא לישיבה למד ושינן מסכת זו שתיים עשרה פעמים!!

אחיו הגאון רבי יעקב זצ"ל, היה מספר: כי באחד הימים העלה רבי שמחה קפלן בהיכל הישיבה חקירה בשם רבו מרן הגאון רבי **שמעון שקאפ** זצ"ל, וגם הוסיף ואמר להיכן נטתה דעתו של רבו בצדדי החקירה. מרן שליט"א, אמר אז בעזות דקדושה: "אני אומר אחרת! בנוסח בית אבא". בתחילה התחולל זעזוע בין גדולי תלמידי רבי שמעון, רבי שמחה עצמו נזף בו קשות. יתכן הדבר? שנער צעיר יחלוק על עמוד התורה ונזר ראשי הישיבות כרבי שמעון שקאפ, שלימד יבמות עשרות מחזורים במשך שבעים שנה... אך מרן שליט"א נותר איתן בדעתו, אמת זו אמת. כשחזר על הדברים מאוחר יותר בפני אביו, הרהר רבי צבי יהודה שעה ארוכה בשאלה, ולבסוף הגיב: "יש פנים גם לצד שאתה נוקט..."

אחד מבני ישיבת לומז'ה המופלגים דאז, היה הגאון רבי **חיים סרנא** זצ"ל, לימים ראש ישיבת חברון גאולה. בהזדמנות העלה רבי חיים זיכרונות מימי בחרותו בלומז'ה, ודיבר בהפלגה אודות הקבוצה המיוחדת שהיה חלק ממנה. לדבריו, מרן שליט"א היה בין האריות שבחבורה וכולם ידעו כי רבי גרשון בקי בשלושת רבעי ש"ס בעל פה מילה במילה. הוא היה אז בחור צעיר, כבן שמונה עשרה בלבד!

על האווירה המיוחדת ששררה בלומז'ה, תמיד מציין מרן שליט"א את מתיקות לימודו של מרן הגאון רבי **שמואל רוזובסקי** זצ"ל, עד כי העוברים ושבים ברחובות פתח תקווה היו נעצרים לשמוע את קול לימודו של רבי שמואל הבוקע מתוך בית המדרש. "רתוקים היינו למקומותינו לשמוע את מתיקות לימודו" - תיאר.

למקורבו הגאון רבי **דניאל יעקובוביץ** שליט"א, ראש ישיבת 'נחלת בנימין', התבטא מרן שליט"א: "בלומז'ה הסדרים היו מתחילים בדיוק רב, אם סדר ב' התחיל בשעה שלוש וחצי אז היינו בשעה שלוש וחצי, לא היה חכמות". עוד סיפר לו מרן שליט"א: "בישיבת לומז'ה, היה חדר סמוך לבית המדרש, שלא היה פתוח לבית מדרש, שם היו לומדים הצוות של הישיבה. כנראה הם סברו שלפעמים לא טוב לתלמידים שראשי הישיבה יהיו מצויים כל הזמן בבית המדרש, זה עלול להלחיץ את הבחורים".

מרן שליט"א רגיל לספר על אחד האריות שפיארו את היכלה של לומז'ה, הלוא הוא הגאון רבי **משה שמואל שפירא** זצ"ל, לימים ראש ישיבת 'באר יעקב', שנמנה על אחד מבחירי בני הישיבה. בשיחתו סיפר פעם כי במוצאי יום הכיפורים מיד לאחר סיום תפילת ערבית כשלא היה אף אדם בבית המדרש של הישיבה כבר נשמע קולו של רבי משה שמואל מתנגן בהיכל הישיבה בקול רם... כי ברגע אחד הספיק רבי משה שמואל לאכול בסיום התענית ולשוב לתלמודו. בהספדו של מרן שליט"א על רבי משה שמואל אמר שכבר בישיבת לומז'ה היה רבי משה שמואל אדם גדול בכל התחומים.

רבי יעקב זצ"ל סיפר פעם (להרב יעקב הייזלר, 'המבשר' התורני, עש"ק מטות כ"ג תמוז תשע"ו), כי הוא זוכר מקרה מופלא שאירע בישיבה, כאשר המשגיח הגה"צ רבי **אליהו דושניצר** זצ"ל, קרא פעם לשני תלמידי הישיבה; הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל ויבדל לחיים טובים מרן שליט"א, והטיל עליהם מצוה חשובה. לנסוע לשכונת "בורכוב", היכן שממוקמת כיום העיר גבעתיים, ולעבור מבית לבית ולקבוע בהם מזוזות. רבי אליהו צידד בשק עם מזוזות והדגיש שיקבעו מזוזות רק לאלו שיחפצו בכך, ואכן אישיותם הקורנת עשתה את שלה. רק מעטים שונאי דת מוצהרים סירבו, וכל היתר נענו בחיוב, והיו כאלו שגם חפצו לשלם ונענו בשלילה. סופו של דבר היה קידוש ה' והמזוזות נקבעו. מאוחר יותר התבטא רבי אליהו כי הטיל את המשימה דווקא על שני הבחורים הללו, כי היה סמוך ובטוח שהשניים לא יפסיקו מלימודם גם כשהיו עסוקים במצוה זו. מרן שליט"א כששמע עובדא זו מפי אחד התלמידים התבטא בענווה: "הוא שלח דוקא אותנו, כי ידע שאנחנו נסכים לעשות את זה בשמחה..."

מרן שליט"א סיפר עובדא זו בשיעור היומי (יום א' פר' נצבים, כ"ב אלול תשע"ו), כאשר השיעור נסוב על ענין שליחות במצוות. הוא אמר כך: "מעשה שהיה פעם, עם רבי אליהו דושניצר שהיה צדיק גדול, ושלח אותי עם עוד מישהו ללכת למקום של חילונים שאין להם מזוזות ולקבוע מזוזות בפתחיהם, לאחר שנבקש רשות מהבעלים. כולם הסכימו בשמחה, למה לא?! ואנחנו ברכנו, אני ברכתי. אך יש לדון האם גם החילונים קיימו המצווה, הרי מצוות צריכות כוונה. אך יתכן שהוא רק לגבי המעשה, ואילו במזוזה אין המצוה במעשה אלא במה שיש מזוזה קיימת, אם כן בסתמא קיימו המצוה".

לאחר תקופת לימודים בלומז'ה, ביקש רבי צבי יהודה מבניו לשוב לרמת השרון להמשיך בלימודם במשותף, היה זה לאחר שנישא בשנית לזוגתו הצדקנית מרת רחל ע"ה, וביקשם לשוב בנימוק שמעתה עול הבית יהיה מוטל על הרבנית, והם לא יצטרכו לבטל תורה בשביל עיסוקיו. האחים שבו לסדר הלימוד עם אביהם, ומאז קיבלו על עצמם שבזמנים בהם נאלץ האב רבי צבי יהודה להפסיק את לימודו ולטפל בענייניה הרוחניים וההלכתיים של רמת השרון, הם ימשיכו ללמוד ברציפות. לדברי רבי יעקב, בעיתים הללו הם הספיקו ללמוד את האחרונים על הסוגיות הנלמדות, וכך קנו בקיאות בספר 'קצות החושן', הגהות רש"ש ועוד מספרי האחרונים היסודיים.

בתקופה מסויימת פנה הגאון רבי **צבי מרקוביץ** זצ"ל, אל מרן שליט"א ושכנעו לבוא ללמוד בישיבתו החדשה ישיבת סלונים, שהתעתדה לפתוח את שעריה בעיר רמת גן, מקום רבנות חותנו הגאון רבי **שבתי יגל** זצ"ל. בגלויה אישית ישירה של רבי צבי אל מרן שליט"א ביקש אם יאות להיפגש עימו באחד הבקרים, ומרן שליט"א נסע אליו לפגישה. רבי צבי הציג בה את תוכניתו להביא קבוצה נבחרת של טובי הלומדים מהיכלי הישיבות בארץ הקודש. מרן שליט"א שקל ברצינות את ההצעה שהונחה לפתחו, אך כל זמן שעדיין לא נפתחה הישיבה בפועל המשיכו הבנים ללמוד עם האב הגדול בבית.

בדיוק באותם ימים הגיע לרמת השרון אורח רם המעלה, מרן הגאון רבי **שמואל רוזובסקי** זצ"ל. רבי שמואל בא בשליחותו של מרן הרב מפוניבז'.

הגרי"ש כהנמן זצ"ל, לבקש מרבי צבי יהודה אדלשטיין לשלוח את שני בניו המופלגים לישיבה החדשה שהוא מתכנן להקים על חולות המושבה 'בני ברק' על שם עיר מגוריו פוניבז'. רבי שמואל היה צעיר, כשנה לאחר נישואיו, וכאמור זכר את מרן שליט"א ואחיו מלומז'ה. בשפתו החיה והקולחת, הוא תיאר באוזני רבי צבי יהודה על התוכניות הכבירות אותן יוזם הרב מפוניבז', ועל שאיפותיו להקים ישיבה חדשה באותה צורה ומתכונת של 'גרודנא' בליטא, בדרך הלימוד הישרה שהנחיל רבי שמעון בשעתו, וכפי שהונהגו בשאר היכלי הישיבות המפוארים שעמדו שם לשם ולתפארת. אור ניצת בעיניו של רבי צבי יהודה והשתכנע מידית, ובימים הבאים עשו הבנים את דרכם לעיר בני-ברק.

לימים אמר רבי שמואל כי הגרעין הראשון של הישיבה, היו האחים רבי גרשון ורבי יעקב אדלשטיין. עצם הסכמתם לבוא ללמוד בישיבה, היתה ההתחלה של הקבוצה הראשונה, וכך נוצרה הישיבה. (ראש הישיבה' עמ' 201).

בבית אולפנא רבתי – ישיבת פוניבז'

הישיבה נפתחה ביום ב' כסלו תש"ד, בתחילה בבית הכנסת הותיק 'הליגמן' בבני-ברק. הקבוצה הראשונה מנתה שבעה בחורים בלבד; רבי גרשון אדלשטיין, רבי יעקב אדלשטיין, רבי אורי קלרמן, רבי חיים פרידלנדר, רבי יהודה פראנק, רבי חיים גריינמן ועוד בחור שפרש בשלב מסויים. באותם ימים מרן הגאון רבי **דוד פוברסקי** זצ"ל עוד מסר שיעורים בישיבת 'תומכי תמימים' בתל-אביב. שם למדו אצלו כמה תלמידים חשובים, ביניהם הגאונים; רבי יחיאל צוקרוב, רבי יוסף דיסקין, רבי מרדכי שלמה ברמן ועוד, וכאשר הגיע רבי דוד בחודש חשוון תש"ה לכהן בראשות הישיבה הצטרפו אליו אותם תלמידים, וגרמו לחיזוק גדול בישיבה. גם בזמן קיץ תש"ד נוספו לישיבה תלמידים מופלגים, הגאונים; רבי נפתלי נבנצאל, רבי יששכר מאיר ועוד. אז חילקו את הקבוצה לשתי קבוצות, צעירים ומבוגרים. רבי שמואל רוזובסקי לימד את המבוגרים ורבי דוד פוברסקי את הצעירים.

מכיון שעדיין לא היתה פנימייה מסודרת עבור התלמידים, הם היו מתפזרים בסוף היום לבתים שונים ברחבי העיר, ללון את שנתם הקצרה. האב רבי צבי יהודה ביקש ממרן ה'**חזון איש** זצ"ל שידאג עבור בניו לבית טוב ואיכותי לישון בו. ה'**חזון איש** בא בדברים עם הרב מפוניבז' זצ"ל, והוא שכר חדר בדירתו הצנועה של מרן הגאון רבי **מיכל יהודה ליפקוביץ** זצ"ל, ברחוב וילקומירר הסמוך לישיבה. במהלך כל השנים סיפרו האחים בערגה על אותה תקופה בה זכו לשהות במחיצתו של רבי מיכל יהודה. על טוהר ליבו, על גודל שקידתו והתמדתו לילה כיום. רבי מיכל יהודה עמל אז על הוצאת ספרו 'עומק השער', ותמיד שהיו קמים באמצע הלילה, באיזו שעה שתהיה, מצאו אותו שקוע עמוק בכתובה. המחזה הזה של שקידה והתמדה דחפה אף אותם לגדולות, ונסכה בהם שאיפות.

ידידיו מאותה תקופה מעידים על גודל ניצול הזמן שהקפיד בה מרן שליט"א בכל מאודו בלילות שבת. בבחרותו כאשר עברו התלמידים לפני ראשי הישיבה לאחל להם את ברכת השבת והשתרך תור ארוך בין ספסלי בית המדרש. מרן שליט"א לא נתן לזמן זה לחמוק תחת ידו, פרש לקרן זווית ולמד עד רגעים אחדים לפני שנגמרו הבחורים, אז היה קם ממקומו ונעמד בתור. הוא קבע סדר מיוחד ללמוד בזמן זה, את סדר טהרות. לימים נודע, כי אכן את בקיאותו הגדולה בסדר טהרות, רכש בזמן לא זמן זה.

כך גם לאחר שהתמנה מרן שליט"א לר"מ בישיבה, בעת שהבחורים עוברים לאחל את ברכת השבת לאחר תפילת מעריב בליל שבת, הוא מאיר פנים ומנענע בראש כנגד המברכים, אך שפתותיו מרחשים כל העת בדברי תורה. כך גם במסיבות ובכינוסים שנערכו בישיבה הקדושה, חס מרן שליט"א על זמנו, ומוציא מכיסו ספר קטן, על פי רוב משניות ולומד בשקידה ובשקיעות רבה. כך גם כשנוסע ברכב, בדרכים ובהלוויות, מוכר המחזה לרבים כיצד מרן שליט"א מנצל כל רגע ולומד במשניות. לפלא הנהגתו תדיר שתוך כדי שנכנס אל הרכב, כבר מוציא המשניות ומיד מתחיל ללמוד.

בשל הערכה הרבה שרחשו ראשי ובני הישיבה למרן שליט"א, כבר בתור בחור הכתירו אותו בתואר "רבי גרשון", כך היה נישא שמו בהערצה, כמושג בישיבה. על התמדתו ושקידתו העצומה של מרן שליט"א בישיבה בימים ההם מסופר סיפור מדהים: היה זה ערב ראש

חודש ניסן, עוד מעט קט יצאו בני הישיבות לפגרת פסח. ימי בין הזמנים ממשמשים ובאים. מי אשר שעותיו ודקותיו נמדדים בקפידה, מחשב גם עתה בפתחם של ימים אלה את אשר לפניו. היה זה בימי בחרותו של מרן שליט"א, עוד כשבועיים יחול ערב פסח, וחובה עליו להתענות תענית בכורות או לערוך סיום מסכת. אלא שבסדר לימודו המיוחד אחז הוא במסכת חולין קרוב לדף ל'. הוי אומר שעדיין חסרים לו למעלה ממאה ועשרה דפים עד לסיום במסכת. מאה ועשרה דפים במסכת חולין הם מבצע כביר, כשפסק הזמן הוא סך הכל שבועיים. מורכבותו של מבצע זה גדלה עוד יותר, אם אין מתכננים ללמוד דפים אלו בסדרים קבועים, אשר הוקדשו זה מכבר ללימודים אחרים. במשך שבועיים אלו, אזר מרן שליט"א כגיבור חלציו ולמד את מאה ועשר הדפים במסכת חולין, שלא על חשבון סדרי הלימוד הקבועים. בערב פסח זכה מרן שליט"א לערוך סיום על מסכת חולין, כשעשרות שעות של לימוד תורה מתוספות אל השמחה המיוחדת הזאת. (כששאל על כך את מרן שליט"א אחד התלמידים, מיד הוא המעיט בערך הסיפור, באומרו: "היה זה רק גמרא רש"י בלי תוספות").

בשיעור יומי חורף תשע"ג סיפר מרן שליט"א כי בעת שלמד בישיבה בבחרותו, ניצלו הבחורים את הזמן עד תום. עד שבחדר האוכל היו מדברים אך ורק בלימוד.

עוד על גודל שקידתו העצומה, העידו חבריו לספסל הלימודים באותם שנים, כי בשולחנו של מרן שליט"א בחדר האוכל ישב גם הגאון רבי **יששכר מאיר** זצ"ל, לימים ראש ישיבות הנגב. בין מרן שיבדל לחיים טובים לבין רבי יששכר נרקם קשר תורני חם במיוחד. רבי יששכר היה נוהג להעלות נושא תורני, ומרן שליט"א הביא מידיעותיו הנרחבות להקשות ולהרחיב את הסוגיא, והקולות עלו והתנשאו בכל חלל חדר האוכל. פעם אחת פתח רבי יששכר מאיר ואמר: "כתוב ברמב"ם כך וכך". מרן שליט"א השיב בתוקף: "אין רמב"ם כזה! כך לא כתוב ברמב"ם!". בלהט הויכוח שכחו השניים היכן הם נמצאים, לא רעבו ללחם ולא מצאו למים כי אם לשמוע את דבר השם, ועד שלא הושרו ההדורים הם לא טעמו דבר. בינתיים מנות האוכל התקררו, עד כי לא נותרה ברירה אלא לקום ולהביא רמב"ם לחדר האוכל. לסיפור זה היה מוסיף רבי יששכר מאיר בענווה והכנעה: "כמובן שרבי גרשון תמיד צדק, אך בסופו של ויכוח, האוכל כבר היה קר!...". (מתוך הספר 'משולחנם').

מרן שליט"א היה נוהג לומר ברכת המפיל שבקריאת שמע שעל המיטה עוד בעודו בהיכל הישיבה, מיד כשסיים את הסדר בלילה, כדי לא לדבר כלל דברים בטלים קודם השינה. [ברוב ענוותנותו מזכיר מרן שליט"א ענין זה בשיחותיו, שכך היו נוהגים בחורים מופלגים בישיבה, כשבידוע שכך היתה הנהגתו האישית].

על גאונותו המופלאה של מרן שליט"א, ועל כושר תפיסתו וקליטתו החדה שהוכר באופן בולט ונדיר כבר בימים ההם, העיד גיסו וידידו מנוער הגאון רבי **יוסף דיסקין** זצ"ל, כי הוא זוכר שהיה עומד סמוך למרן שליט"א בעת שיעוריו הסוערים של רבי שמואל רוזובסקי. רבי שמואל כדרכו היה מנחית שאלה חזקה לחלל האויר, וכל בית המדרש נעשה כמרקחה. מרן שליט"א שעמד סמוך אליו היה לוחש באוזנו: "מסתמא לפי המהלך של רבי שמואל בסוגיא פלונית ולפי הסגנון שלו בענין אלמוני, מן הסתם התירוץ שלו יהיה כך וכך", והנה כעבור דקות אחדות אכן נוכחתי לראות שמרן שליט"א קלע אל המטרה מבלי להחטיא, רבי שמואל אמר בדיוק את התירוץ ששיער מרן שליט"א שיאמר. ובעוד התלמידים מתווכחים על הבנת התירוץ, כבר היה לוחש מרן שליט"א באוזני: "הרי אנחנו מכירים את המהלך של רבי שמואל, לפי זה מסתמא הוא יביא ראיה משם", וכפי שאמר מרן שליט"א כך היה. זה לא היה באופן חד פעמי, אלא כמעט באופן קבוע. מרן שליט"א ידע לכוין לדעת רבי שמואל בצורה מדהימה ומעוררת השתאות.

מרן שליט"א היה משוחח בלימוד על בסיס קבוע עם רבי שמואל. לבני הישיבה הותיקים זכור במיוחד יסוד אחד שהשמיע באוזני רבי שמואל בעת טיולם ברחובות בני-ברק, שרבי שמואל קלטו ושבחו ברבים לא אחת. הוא היה אומר בחיבה לבני הישיבה: "את היסוד הזה שמעתי מרבי גרשון ליד המעבדה של פלקמן... שם הוא האיר את עיני בענין הזה".

באחת השנים הראשונות למינויו כמגיד שיעור בישיבה, נערכה מסיבה של מצוה. מרן שליט"א התיישב כדרכו בצד המזרח בקצה. רבי שמואל ראה היכן מרן שליט"א התיישב, הוא קם ממקומו פינה מקום בסמוך אליו והתיישב. לחדי עין שהבחינו בכך הטעים רבי שמואל: "הרי רבי גרשון הוא צדיק יסוד עולם... אוף עם שטייט דאך די ועלט". (הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליט"א שמע זאת מפי הגאון רבי משה חיים קרלינשטיין זצ"ל, שנוכח שם בשעת מעשה).

מספר הגאון רבי **זאב פהן** שליט"א, מראשי ישיבת 'מאור התלמוד' ברחובות, כי בזמן שלמד בישיבה למד חברותא עם רבי שמואל. כשסיימו את תקופת לימודם המשותף ביקש רבי זאב מרבי שמואל שימליץ לו על חברותא נאותה עימה הוא יוכל לגדול בתורה כראוי. השיב לו רבי שמואל: "תנסה לקבוע חברותא עם רבי גרשון, אני מאוד אוהב ממנו".

אחד הביקורים שנחרטו בציפורן שמיר בתולדותיה של ישיבת פוניבז', היה ביקורו בישיבה של מרן הגאון רבי **אהרן קוטלר** זצ"ל. על פי בקשת מרן הרב מפוניבז' זצ"ל, הוא מסר שיעור כללי בישיבה על הסוגיא הנלמדת, בחריפות גדולה, בלהט אש יוקדת ובסערה גדולה כדרכו. מרן שליט"א שהשתתף בשיעור היה נמוך לכן עמד על קצות הרגליים והיטה את אוזניו להקשיב לשיעור, ומפעם לפעם בשקט הוא המשיך הלאה, כל דבר שאמר רבי אהרן הוא הבין מה יאמר בדיוק אחר כך. רבי אהרן אמר את הקושיא ומרן שליט"א כבר ניחש את התירוץ. והנה למרות שרבי אהרן היה מאד ביקורתי בשיעור, לפתע הוא הצביע לעברו של מרן שליט"א, ואמר: "הא! ער חאפט, ער חאפט די זאך". [הא! הנה הוא תופס, הוא תופס את העניין!]. כך העידו שלושה מותיקי תלמידי הישיבה; הגאון רבי **יחיאל צוקרוב** זצ"ל, שישב סמוך למקום עומדו של מרן שליט"א בשיעור, הגאון רבי **יוסף דיסקין** זצ"ל, והרה"ג רבי **יצחק לבה** זצ"ל.

מרן הגאון רבי **דב לנדו** שליט"א, ראש ישיבת סלבודקה, מספר כי בימי בחרותו כשלמד בישיבה, בעת שהיתה מתעוררת לו שאלה בסוגיה, לא היה מעיז לגשת מיד אל מרן שליט"א מאחר והיתה לו כלפיו יראת הכבוד, אלא קודם הלך להציעה בפני אחיו רבי יעקב אדלשטיין ושוטח בפניו את הדברים, ורק אם מצאו הדברים חן בעיניו והביע דעתו כי אכן השאלה ראויה להישאל, פנה להציגה בפני מרן שליט"א, כדי לקבל עליה תירוץ טוב...

בשנות המחלוקת בישיבה כינס פעם מרן הגראי"ל זצ"ל כמה מזקני תלמידי החכמים בוגרי הישיבה, ביניהם הגאונים; רבי נפתלי נבנצאל, רבי שמואל איינשטיין, רבי בן ציון פלמן זצ"ל, ולהבחיל"ח רבי דב לנדו ועוד, בכדי לדון עמם על הענין. בתוך הדברים נרעש רבי דב ואמר בפני הנוכחים: "הלוא כבר שישם שנה שדמותו של רבי גרשון עומדת לנגד עינינו!".

[כאן המקום לציין, כי בשנת תשע"ד הלך מרן שליט"א לבקש מרבי דב לכהן כחבר בועד הישיבות, וסירב בתוקף, אך לאחר שהפציר בו מרן שליט"א במשך שעותיים שלמות נאות לכך. תוכן שיחתם עסקה ביסודות ההנהגה ועוד דברים העומדים ברומו של עולם. בשנים האחרונות מורה רבי דב לכמה וכמה גדולי תורה ועסקנים כי הסיעתא דשמיא שיש בכל דור למנהיג, נמצא היום אצל מרן שליט"א, ומסרב בתוקף לחתום על מכתבים קודם שיחתום מרן שליט"א, ומבקש לשמוע את דעתו בכל ענין].

אחד מותיקי תלמידי הישיבה סיפר, כי בשנים הראשונות להקמתה, הגיע הרב הראשי, הגאון רבי **יצחק איזיק הלוי הרצוג** זצ"ל לביקור, וכובד למסור שיעור כללי בהיכל הישיבה, השיעור נסוב על עניני קדשים הסבוכים. מרן שליט"א שאל במהלך השיעור כמה שאלות, כשלאחר השיעור שאל הרב הרצוג בפליאה את אחד מראשי הישיבה: "מי הוא הצעיר הזה שיודע כל כך טוב קדשים?!"

עוד ביקור מפתיע שאירע בישיבה בימי הבראשית שלה, מסופר בהגדה של פסח יישועות מלכו', על הרבי בעל ה'ישועות משה' מויז'ניץ זצ"ל (עמוד 77-78): כאשר נפטר הרבי מויז'ניץ זצ"ל הורה יבדל לחיים טובים מרן שליט"א לבני הישיבה לצאת להשתתף בהלוויה מדין תלמיד חכם, וסיפר כי בשנותיה הראשונות של הישיבה ישבו כמה בחורים ולמדו, כשלפתע נכנס יהודי מבוגר פליט שואה שעשה רושם שהוא בר אוריין, והתחיל לשוחח עימם בסוגיות שונות בש"ס, כשהוא עובר מענין לענין וממסכת למסכת. מובן שהבחורים שלטו במסכתות הישיבתיות ובסוגיות הנדונות בהן בלבד, ופחות במסכתות ובסוגיות אחרות. אך האורח הפטיר לעברם בנימת תוכחה: "האם לכך יקרא לדעת ללמוד? הלוא אצלנו בישיבת ויז'ניץ היה בחור, אחיין של הרבי בעל ה'דמשק אליעזר', שכבר בגיל שש עשרה ידע היטב את כל הש"ס עם המהרש"א בעל פה". למפרע התברר כי היה זה בנו של הרבי מויז'ניץ, ששימש בזמנו כרב השיכון. מרן שליט"א התפעל ממנו עד מאד!

ותיקי בני הישיבה זוכרים עוד דמות מיוחדת, תלמיד חכם מופלג ובר אוריין שהיה בא לעיתים תכופות לישיבה ומשוחח ארוכות עם מרן שליט"א בדברי תורה לאחר התפילה, הוא הגאון רבי **מרדכי מן** זצ"ל, ראש ישיבת 'בית הלל'. זכור בעיקר המחזה שהם מעיינים רבות בספר 'שערי יושר', בנסיון לרדת לסוף דעתו ולעומק כוונותיו של רבי שמעון שקאפ...

אחד הסיפורים העוצמתיים במיוחד שסופר על מרן שליט"א מימות בחרותו, וזכור באופן טראגי בקורות ימי הישיבה, הוא הסיפור שאירע באותו ליל שבת כואב. הבחורים התעוררו לפנות בוקר לקול רעש של יריה שפילחה את האויר, היה זה קול שנשמע מכיוון המכבסה הממוקמת בתחתית הבנין. הבחורים הציצו בין סדקי התריס, והבחינו ברוצח ערבי שפל היוצא במנוסה מחדר המכבסה. דקות אחדות לאחר מכן נראתה הכובסת האומללה מדדה בחצר, ובטרם סיפק היה בידם לעשות משהו היא נפלה מתבוססת בדמה, ונפחה את נשמתה. התברר למפרע כי הערבי הסתן חמוש אל המכבסה במטרה לגנוב מוצרי מתכת, וכשהתעוררה הוא ירה בה למוות.

בעוד הבחורים היו אחוזי הלם, מפוחדים ומבועתים, ואף אחד מהם לא ידע להיכן מתכנן אותו רוצח להגיע כעת, היה בחור אחד שרוח אחרת היתה עימו, הזדרז להתלבש ויצא מיד החוצה, היה זה מרן שליט"א. הוא הסביר לחברים כי הוא מוכרח לצאת כעת החוצה. הם הזהירו אותו על חומרת הסכנה, אך הוא בשלו. "אין ברירה! חייבים!" כשהוא הטעים: "הלכה פסוקה היא שאסור להשאיר אדם מת ללא שמירה". הוא יצא

לבדו אל החצר הדוממת והשוממה, אל החושך ואל הפחד ועמד באישון ליל יחידי סמוך לכובסת המנוחה, עד שבאו לפנותה. (מתוך הספר 'משולחנס').

במחיצת מרן ה'חזון איש' זצ"ל

אבי מרן שליט"א, הגאון רבי **צבי יהודה אדלשטיין** זצ"ל, נמנה על מקורביו הגדולים של מרן ה'חזון איש' זצ"ל, והיה נוסע פעמים רבות לפקוד את מעונו הדל, לברר ענייני הלכה וליטול ממנו ברכה, עצה ותושיה.

ההיכרות הראשונה שלו עם ה'חזון איש' היתה בעקבות מעשה שהיה: באחד הימים הבחין רבי צבי יהודה בבית-הכנסת בספר 'חזון-איש' על אחת המסכתות, אך לא היה רשום בו שם המחבר אלא רק זאת שהרב שמואל גריינמן עוסק במכירתו. עיקר הספר לא עסק במסכת זבחים אבל היו שם כמה דפים על סוגיות זבחים, בה עסק רבי צבי יהודה עם בניו באותה תקופה. הוא ראה איך שהרב המחבר מביא קושיא של רבי עקיבא איגר ומיישבה, הוא התפעל מאד מדברי החידוש בכל העניינים שם, והפטיר בהתלהבות: "הנה תלמיד חכם שלא לפי המושגים שלנו בכלל..." הוא הלך לברר ולשמוע איך הגיע הספר לארון בית המדרש, והגבאי סיפר לו כי בא לכאן יהודי עם ספרים, וסיפר כי בבני ברק מתגורר יהודי צדיק שלומד תורה כל היום ואין לו מה לאכול, אז קניתי ממנו את כל שלושת הכרכים של הספר... רבי צבי יהודה לא שקט ובירר לזהותו, ומאז נסע פעמים רבות אליו.

מסופר כי פעם הגיעה זוגתו הרבנית מרת רחל ע"ה אל ה'חזון איש' לשאול שאלה הלכתית כל שהיא, הנוגעת לענייני בדיקות רפואיות על פי ההלכה, השיב לה ה'חזון איש': "מה שבעלך יפסוק מקובל עלי, הוא גדול בתורה ואפשר לסמוך עליו". כמו כן מינהו ה'חזון איש' להורות בדיני חושן משפט הלכה למעשה, כשהוא מתבטא: "הרי הוא מן היחידים הראויים להורות על פי דין תורה גמור".

הפעם הראשונה שביקר מרן שליט"א בבית ה'חזון איש' היה זה בשנת תש"ב, כשבא יחד עם אביו ואחיו רבי יעקב. כשנכנסו שאל אותם ה'חזון איש', האם עדיין עוסקים הם במסכת יבמות בלימודם המשותף? ורבי צבי יהודה הביע את התפעלותו באוזני ה'חזון איש' על זכרונו, ואמר: "רק פעם אחת אמרתי לכם שאנו לומדים יבמות ואתם זוכרים עד עתה?..." ה'חזון איש' חייך, וכדרכו השיב תשובה מלאה שמחה: "אמנם אתה אמרת לי זאת פעם אחת, אולם מי יימר לך כמה פעמים אני חזרתי על דבריך לעצמי כדי שאזכור!".

רבי יעקב סיפר, כי באותו הביקור נוכח ה'חזון איש' לראשונה בחריפות שכלו של אחיו העלם הצעיר העומד לפניו. מרן שליט"א שאלו שאלה חזקה בסוגיא בה עסקו, ועל פני ה'חזון איש' היה ניכר הנאה וקורת רוח, הן מעצם הקושיא והן מהבהירות שהציג מרן שליט"א את הדברים. בסיום השיחה הורה לאביו רבי צבי יהודה: "המשך ללמוד בצורה הזאת".

הקשר בין ה'חזון איש' ולהבדיל בין חיים לחיים מרן שליט"א הלך והתהדק עם הגיעו ללמוד בהיכל ישיבת פוניבז' בבני-ברק, נפשו נקשרה בנפשו של ה'חזון איש', והרבה לפקוד את ביתו. הוא הרבה לשוחח עימו בלימוד בקביעות, הציע בפניו את שאלותיו וספיקותיו, וסתם כך החכים מהשהות במחיצתו בהנהגה והשקפה. היו תקופות שהיה מרן שליט"א פוקד את מעונו של ה'חזון איש' לעיתים תכופות ממש – מספר פעמים בשבוע. הגאון רבי **משה שטיגל** שליט"א,

שהתגורר בשעתו סמוך ל'חזון איש' העיד כי היו שני בחורים שבאו אליו כמעט מידי יום, הלא הם האחים הגאונים רבי יעקב ויבדלחט"א מרן שליט"א.

בהקדמת הספר 'הוד צבי' מובא כי בתחילה חשב רבי צבי יהודה, כי אינו נוהג כשורה בכך שאינו שולח את בניו ללמוד בישיבות אלא מלמדם באופן פרטי בביתו. אולם כאשר הפנה את השאלה ל'חזון איש' ולמרן הרב מבריסק, שניהם השיבו בסגנון דומה, כי אדרבה הוא נוהג טוב בכך שהוא עצמו מלמד את בניו, וראוי הדבר שימשך. מאוחר יותר, לפני שנסעו האחים הגדולים ללמוד בלומז'ה, התבטא ה'חזון איש' באוזני מרן שליט"א באורח נדיר בביטוי מפליא: "הן את דרך הלימוד הנכון כבר קיבלתם מאביכם, מעתה מוטל עליכם להיזהר רק לא לסטות ממנה".

הרה"ג רבי אברהם רייסנר זצ"ל שזכר את מרן שליט"א מאותן תקופות, מציין כי היה זה מרן שליט"א שזירז את הבחורים ליצור קשר עם ה'חזון איש' ולנצל את הזכיה הגדולה לשהות במחיצתו. הוא היה רגיל לומר לחבריו וידידיו בני הישיבה את המשפט הבא: "מי שלא יצור קשר עם ה'חזון איש' בוודאי עוד יתחרט על כך בעתיד". כשאמרו זאת למרן שליט"א הוא הגיב כי היה זה דוקא הרב מפוניבז' שדחף את הבחורים ללכת לדבר בלימוד עם ה'חזון איש'.

אנקדוטה מעניינת מספר לנו אחד התלמידים הקרובים של מרן שליט"א, כי לפני שנים שמע ממרן שליט"א כי לדבר בלימוד עם הרב מבריסק היה זה עבורו חוויה מאוד נעימה ונוחה, ואילו עם ה'חזון איש' לדבר בלימוד היה נגרם לו מזה מתח ופחד. התלמיד התפלא ושאל: "ילמדנו רבינו, הנה זה נכון שאני לא ראיתי לא את ה'חזון איש' ולא את הרב מבריסק, אבל ממה שקראתי ושמעתי, ובתוך עמי אנוכי יושבת, הדבר מצטייר בדיוק להיפך. הרב מבריסק הצטייר בעיני העולם כקפדן יותר בגלל האווירה הרצינית שהשרה סביבו, ואילו ה'חזון איש' הצטייר כסבלני ונח יותר? ואילו אתם אומרים להיפך?". השיבו מרן שליט"א בחיוך: "נו! שוין, אתם לא תבינו, זה בכלל לא היה כך. נו! שוין, לא משנה".

ה'חזון איש' מצינו הראה אותות אהבה והערכה יוצאים מן הכלל כלפי מרן שליט"א. מביטויים שונים שהשמיע כלפיו ניתן ללמוד כי כבר אז ייעדו לגדולות. הגאון רבי **שרגא וילמן** זצ"ל מארה"ב, היה רגיל לומר: "היתה לנו קנאה גדולה ברבי גרשון, בסך הכל הוא היה אז בן גילנו, וכאשר ה'חזון איש' שוחח עמו בלימוד הוא הראה לו תוך כדי השיחה גילויי חיבה נדירים, הרבה לטפוח על שכמו שוב ושוב... ומי שהכיר את ה'חזון איש' ידע כי זה לא היה מצוי אצלו כלל".

מרן **הגראי"ל שטיינמן** זצ"ל התבטא לא אחת כי ה'חזון איש' הפליג עד מאוד בשבחו של מרן שליט"א. ופעם קילסו בשבח כזה: "רבי גרשון ער איז האמת'ער למדן". הגר"ח מישקובסקי שליט"א והגרמ"ב זילברברג שליט"א שמעו מפי הגראי"ל: "ה'חזון איש' אמר לי שרבי גרשון למדן ובקי גדול, אך הוא מסתיר זאת". [הוא הוסיף להגר"ח מישקובסקי: "כעין זה ניתן לראות על בנו רבי צבי יהודה, שהוא מסתיר את הלמדנות שלו"]. עוד סיפר הגראי"ל כי ה'חזון איש' שלח את אחד מקרובי משפחתו לשמוע שיעורים ממרן שליט"א בישיבת פוניבז', כשהוא מתבטא: "אצלו אפשר לקבל בלומדות ובהבנת התורה". גם מרן הגאב"ד **הגר"נ קרליץ** שליט"א, אחיינו של ה'חזון איש', העיד כי ראה בעצמו בכמה הזדמנויות שונות כיצד ה'חזון איש' נוהג רחשי כבוד במרן שליט"א באופן מיוחד יותר מן הרגיל אצלו.

הגאון רבי **בן ציון פלמן** זצ"ל, רב קהילת 'נחלת משה', אמר פעם לנכדו בעת שהחל ללמוד בישיבה אצל מרן שליט"א כי כדאי לו לנצלו כמה שיותר. בהטעימו: "הייתי פעם אצל ה'חזון איש' בעת ששוחחו עמו בלימוד שני בחורים, בחור פלוני וכן מרן שליט"א. על הבחור הראשון

הגיב ה'חזון איש: 'הוא אומר יפה', ואילו על מרן שליט"א הוא הגיב: "הוא אומר טוב מאד..."

סח לנו אחד מותיקי תלמידי הישיבה, הרב מאיר וונדר שליט"א, כי אחד ממכריו היה בחור חלש מעט מכמה בחינות, והתקשה להתקבל לישיבות. בתחילה ניסה ה'חזון איש' לסדר לו ישיבה מסויימת, אך הניסיונות לא צלחו. אז התערב בענין המשגיח הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, וביקש ממרן שליט"א לקבלו לשיעור. ה'חזון איש' שמע את ההצעה והמליץ על כך בחוס. מרן שליט"א הכניס בו שאיפות גדולות, העמידו על רגליו עד שהתעלה רבות ונעשה לתלמיד חכם מופלג. כיום הוא מרביץ תורה חשוב, ואת סיבת צמיחתו הרוחנית הוא תולה בזכות מרן שליט"א.

בהזדמנות אחרת, בעת שהגיע בן ישיבה למעונו של רבי יעקב להתברך לקראת כניסתו לישיבת פוניבז', אמר לו רבי יעקב: "יש לך זכות ללמוד אצל אחי רבי גרשון! אני שמעתי את ה'חזון איש' אומר עליו כי הוא ראוי להיות מוסר התורה".

גם מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל שח לנכדו בתקופה ששמע שיעורים אצל מרן שליט"א, כי ה'חזון איש' שלח בחורים מבני משפחתו ללמוד אצלו, תוך שהוא מציין בהתפעלות, כי מרן שליט"א היה אז צעיר ממש!

הגאון רבי ישעיהו פייער זצ"ל, מרבני העיר 'כפר סבא', העיד כי מרן ה'חזון איש' אמר לו פעם אודות מרן שליט"א: "ראוי לבקש ממנו ברכה".

כידוע, כבר בהיות מרן שליט"א בחור צעיר לימים, בחר בו ה'חזון איש' לשמש כבעל תוקע במניינו הפרטי שהתקיים בביתו. עובדה שהעידה ברבים עד כמה ה'חזון איש' סומך עליו.

מסופר, כי באחת השנים התרחש אירוע יוצא דופן, כאשר אחד המתפללים בחדר חשש כי אחת התקיעות נשמעה שלא כהוגן, ושלא לפי מיטב ההידורים. הוא סימן באצבעותיו ובהבעות פניו כלפי בעל התוקע לשוב ולתקוע שנית. קהל המתפללים המצומצם הביע פליאה שקטה לשמע בקשתו המיותרת של הלה, אך מרן שליט"א מחל על כבודו ומיהר לחזור על התקיעות.

עם סיום התפילה ניגש אחד המתפללים אל ה'חזון איש' והעיר בפניו על התקיעות הבלתי מתבקשות שנאלץ נאמנו בעל התוקע להשמיע. "רבי גרשון", הגיב ה'חזון איש' כשפס חיוך על שפתיו, "הוא בעל מוס". למרבה הפליאה וההשתוממות, הוא הוסיף מיד: "כן, יש לו מוס! הוא חזר על התקיעות למרות שלא היה צורך בדבר, זאת משום שאין לו את השמינית שבשמינית של גאוה' הנצרך לה תלמיד חכם..." [כוונת ה'חזון איש' היתה לדברי חז"ל (סוטה ה, א): "תלמיד חכם צריך שיהיה בו שמינית שבשמינית שבגאוה", ולמרן שליט"א ברוב ענוותנותו אין בו אפילו אותה שמינית]. (מתוך הספר 'משולחנס').

בשנים האחרונות כאשר שמע מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל, את הסיפור, נענה ואמר: "מָעַן זָעַט דָּאס בחוש..." ["הרי רואים זאת בחוש"].

אגב, סח לנו אחד מבאי ביתו של ה'חזון איש', כי פעם הוא סר למעונו ואחד הנמצאים בבית שפך לפני ה'חזון איש' את ליבו, כי יש לו חלישות-דעת ממרן שליט"א, כיון שאף על פי שהוא עוסק רבות בעבודת המידות, עם כל זה אינו מצליח להיות עניו כמותו. השיבו ה'חזון איש': "נו רבי גרשון הרי הוא בעל מוס, אין לו אף לא את השמינית שבשמינית!". כך שאת המשפט המופלא הזה אמר ה'חזון איש' יותר מפעם אחת.

אחת ההנהגות שרגיל מרן שליט"א לספר שראה אצל ה'חזון איש' ואימץ אותה לעצמו, היא הקפדתו של ה'חזון איש' לא להעביר ספרים על גבי שולחן שיש בו מאכלים. משום מעשה

שהיה : פעם אחת כשהגיע מרן שליט"א לבית ה'חזון איש' הוא שכב במיטתו, וסמוך למיטה היה שולחן ובו מאכלו של ה'חזון איש'. בתוך כדי השיחה שעסקה בעומק הסוגיות ביקש ה'חזון איש' לעיין בספר פלוני, קם מרן שליט"א להביא עבורו את הספר. כשחזר והחל להעבירו מעל גבי השולחן, הזהירו שחלילה לא יעביר את הספר מעל המאכלים, שמא תיפול תולעת על האוכל. מאז, במשך כל השנים מקפיד מרן שליט"א עד מאוד שלא יהיה על השולחן ספרים, ואפילו ברכון, בעת האוכל.

אחד התלמידים הוסיף לספר לנו, כי לפני מספר שנים הגיע למרן שליט"א אב עם בנו שנעשה בר-מצוה, ומרן שליט"א התכוין להביא לנער ספר כדורון דרשה. כאשר הביאו את הספר על השולחן כדי לכתוב עליו הקדשת ברכה לפתע נפלה תולעת מהספר. כשראה זאת מרן שליט"א שמח שמחה גדולה, ואמר לבני הבית בחדווה : "הנה ה'חזון איש' צדק שיתכן ויפלו תולעים מספרים, והנה אף מספר חדש וטוב עלולה ליפול תולעת".

בברית הנישואין

בשנת תש"ח הגיע הגאון רבי יהושע זליג דיסקין זצ"ל, רבה של העיר 'פרדס חנה', לדבר עם ה'חזון איש' אודות שידוך לבתו הרבנית הצדקנית מרת הניא רחל ע"ה. אמר לו ה'חזון איש' בהאי לישנא : "הרי יש לכם רק בת יחידה, ואם ירצה השם יהיה לכם רק חתן אחד, אם כן הוא צריך להיות מיוחד במינו. נו! קחו את גרשון אדלשטיין, אני מכירו היטב". ואכן השידוך יצא אל הפועל...

בשמחת האירוסין נשא החתן – מרן שליט"א דרשה קצרה, והביא ישוב על קושיא בסוגיא דמיטב במסכת בבא קמא דף ז'. מרן הרב מפוניבז' זצ"ל שנכח בשמחה אמר למרן שליט"א בתמיהה : "וכי זה מה שיש לבחור הישיבה לומר באירוסיו? הרי הוא צריך להגיד מערכה גדולה?". [החידוש שנשא אז מרן שליט"א בשמחה הובא בשיעורי רבי דוד במסכת בבא קמא שם]. לאחד התלמידים שדיבר איתו על כך לפני שנים אחדות, אמר מרן שליט"א בענווה : "כן, לא היו לי אז חידושים".

כאשר הגיע מרן שליט"א ל'חזון איש' להזמין לשמחת נישואיו, שאלו ה'חזון איש' : "באיזו שעה החופה?", השיבו מרן שליט"א כי מלכתחילה לא חשב להטריחו לבוא, וגם אינו רוצה שיפסיק ללמוד בגללו, אך רק רצה להזמין מפני הכבוד, וה'חזון איש' הביט בו וחיך, כאות הנאה מתשובתו, ובאמת לא הגיע. לימים התפלא מרן שליט"א בפני איש שיחו : "ומה חשב ה'חזון איש'? וכי הייתי מטריח אותו לבוא לחתונתי, וכי אני צריך את הכבוד הזה?!". [כאן ציין מרן שליט"א בענווה כי ה'חזון איש' רצה להשתתף לא בגלל חיבתו הגדולה אצלו, אלא משום היכרותו עם אביו וחותנו ששימשו כרבני ערים].

ה'חזון איש' העניק לו באותה הזדמנות את ספרו על מסכת שבת, ואמר לו : "באמת הספר איננו שלי, כיון שכל הזכויות של הספר שייכות לנגיד רבי יעקב הלפרין שנדב את דמי ההוצאה. אולם היות ורבי יעקב נתן לי את רשותו להעניק את הספרים שלו במתנה לכל מי שאחפוץ, אם כן הריני נותן לך את הספר במתנה".

לרגל שמחת נישואיו העניקו לו תלמידיו בני הישיבה דורון מיוחד ספר 'מנחת חינוך' עם הקדשה : "למורינו ורבינו הרב ירחמיאל גרשון אדלשטיין שליט"א ליום נישואיו מאת תלמידיו בישיבת פוניבז'".

תלמידי הישיבה מאותם ימים מספרים, כי מרן שליט"א עבר בפשטות אופיינית בין שולחנות חדר האוכל, והזמין את הבחורים להשתתף בחתונה. במהלך השמחה עלה המשגיח הגה"צ רבי **אבא גרוסברד** זצ"ל על השולחן כדרכו ורקד בעליזות עצומה ששימחה את כל המשתתפים.

הגאון רבי **שמואל גפן** שליט"א, מוטיקי תלמידי הישיבה, מספר כי בכל ימי השבע ברכות של מרן שליט"א אחיו הגאון רבי יעקב זצ"ל מסר את השיעור במקומו.

ביום לאחר שהסתיים השבע ברכות אמר לו הרב מפוניבז': "אתה נשאר עם הפראק בכל ימות השנה, ועולה לשבת בכותל המזרח, תבחר לך איזה צד שתחפוץ..." מרן שליט"א התיישב לצד רבו מרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי זצ"ל, אך לאחר שנפטר אביו בשנת תשי"א עבר לצד השני, כפי שמורה ההלכה.

רבי יעקב זצ"ל סיפר כי הוא זוכר במיוחד את דרשתו של רבי יהושע זליג דיסקין באחת מסעודות שבע הברכות של מרן שליט"א, שהתבטא כך: "הידידות שלנו היא המשך ידידות של שנים, ידידות שהחלה אצל אבותינו בערבות רוסיה כששמרו במסירות נפש שם את התורה והמצוות".

תקופה קצרה לאחר נישואי מרן שליט"א, התעוררה שאלה הלכתית קשה בעיר פרדס חנה, ועלתה על שולחן חותנו המרא דאתרא הרב דיסקין. השאלה היתה – אם לכהן מותר לישא צרת חלוצה, שכן החלוצה עצמה אסורה לכהן, ולענין כמה דינים מצינו שדין צרה כדין החלוצה. השאלה נגעה למשפחה מעדת תימן שלא קיבלה על עצמה את חרם דרבינו גרשון בנוגע לנשיאת שתי נשים. מרן שליט"א שהה אז בבית חמיו זצ"ל ושמע השאלה באה לאוזניו, ומיד הציע בפני חותנו ראייה מהגמרא במסכת יבמות דף מ"ד כי אין איסור בצרת חלוצה לכהן. רבי יהושע זליג שלח את השאלה ליחזון איש מצורפת עם ראיית חתנו מרן שליט"א כדי שיחווה דעתו עליה. היחזון איש השיב במכתב כי הוא מסכים עם פסק ההלכה למעשה כי אין איסור בצרת חלוצה לכהן, כשהוא מוסיף: "וכמו שאמר חתנם היקר שליט"א", [הובא בגנזים ושו"ת חזו"א ח"א].

פעם נכנס מרן שליט"א אל היחזון איש בשליחות חותנו הרב דיסקין זצ"ל עם אדם מיוסר, וביקש שהיחזון איש יעודדו. היחזון איש פנה לעברו של מרן שליט"א כנוטל עצה מה להשיב: "הרי מה שנענה לו לא ינחם אותו". לבסוף בירכו היחזון איש שיסתלקו ממנו כל צרותיו. כאשר מרן שליט"א דיבר על כך פעם הוסיף בענוותנותו: "לא ברור מדוע היחזון איש פנה אלי לשאול מה לומר לו. אלא כפי הנראה זהו הדרך שגדול נמלך בקטן, כמו שאמר התנא באבות 'עשה לך רב', דהיינו שאפילו אם אינו ראוי להיות רב עשאו לרב".

במחיצת מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל

מיד לאחר שעלה מרן **הגרי"ז מבריסק** זצ"ל לארץ הקודש, התבטא בצער לפני מרן **הגר"ש רוזנבסקי** זצ"ל על מיעוט הלמדנים בארץ הקודש. רבי שמואל שאלו: "ומה אתם אומרים על האחים רבי גרשון ורבי יעקב אדלשטיין?". הגיב הרב מבריסק: "הם באמת למדנים!" (שמע מפיו בנו הגר"ר **מיכל דוד רוזנבסקי** שליט"א).

נשיא הישיבה הגאון רבי אליעזר כהנמן שליט"א, מספר בשם אביו הגאון רבי אברהם זצ"ל כי תקופה קצרה לאחר שאביו מרן הרב מפוניבז' זצ"ל מינה את הרמ"ם בישיבה; את מרן שליט"א, מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א ולהבחי"ח מרן הגר"ש ברמן זצ"ל, פגש רבי אברהם את הרב מבריסק, ואמר לו: "העולם מבין את אבא שלך הרב מפוניבז', על כך שמינה את רבי בערל ורבי שלומקיה לרמ"ם [בשל למדנותם הידועה], אבל אני דוקא מבין אותו על המינוי של רבי גרשון..."

לאחר שמונה מרן ראש הישיבה הגאון רבי חיים שלמה ליבוביץ זצ"ל לראשות הישיבה, הוא למד באחד מימי שני עם כמה מנכדיו. כאשר השעון הורה על השעה שש בערב, הוא סגר את הגמרא ופסק מלימודו, כשהוא מזרז את נכדיו ללכת לשיעורו הכללי של מרן שליט"א המתחיל כעת בהיכל הישיבה. לפליאת הנכדים מדוע הם צריכים בגין כך להפסיד את הלימוד המשותף עימו, אמר רבי חיים שלמה: "הרב מבריסק אמר על רבי גרשון כי הוא בחור מצוין..."

תלמידו של מרן שליט"א, הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליט"א, ראש ישיבת 'אמרי משה', שמע פעם ממרן שליט"א כי כאשר הרב מבריסק עלה לארץ הוא לא היה מרוצה מצורת הלימוד, וכשבא אביו רבי צבי יהודה לדבר עמו בלימוד נהנה מאוד, ואמר לו בחיוך: "כבר שבע שנים אתה באר"ק ועדיין אתה יודע ללמוד?..."

ניצל רבי יהושע את ההזדמנות ושאל את מרן שליט"א אם הוא עצמו דיבר פעם עם הרב מבריסק בלימוד? בתחילה מרן שתק, אך לאחר חצי דקה השיב: "כן! דיברתי עמו כמה פעמים ונחה דעתי, כי הרגשתי תמיד שונה מכולם בצורת הלימוד ולא היתה דעתי נוחה מכך, וכשדיברתי עמו ראיתי כי גם הוא מדבר רק על הדברים הפשוטים והברורים". [מרן שליט"א ציין אז כי הוא שם לב שבשיעוריו של הרב מבריסק השתתפו דוקא בעלי השכל הישר, גאוני מופלגים בפני עצמם; רבי חיים אהרן טורצ'ין, רבי יצחק חיים קרסניצקי ועוד, אך לאו דוקא עילויים].

מרן שליט"א הוסיף לומר כי שמע מאביו רבי צבי יהודה, לאחר ביקורו בבתי מרן ה'חזון איש' והרב מבריסק כי הצד השווה שבהם, ששניהם הם אנשים רציניים החושבים על כל דבר ברצינות ובכובד ראש.

מרן שליט"א גם זכה להתלוות כמה פעמים לחותנו הגאון רבי יהושע זליג דיסקין זצ"ל, שהיה איש אמונם ומקורבם של גדולי ישראל ופעל רבות לחיזוק הדת, כשהלך להקביל את פני הרב מבריסק בימי חול המועד ובהזדמנויות שונות. מרן שליט"א רגיל לספר כמה עובדות ששמע אז מפי הרב מבריסק הנוגעים להתנהלותו בענייני ציבור ובפרט בנוגע לגזירת 'גיוס בנות' ו'שירות לאומי'. אחד הדברים הלא ידועים ששמע אז בשעתו מפי הרב מבריסק, היא העובדה כי הוא (הרב מבריסק) עצמו שלח בזמנו שליח ל'חזון איש' לבקשו אם יוכל להשפיע על ראש הממשלה דאז בן גוריון בענין 'שירות לאומי', בידעו כמה השפעה יש ל'חזון איש' על אותו רשע...

פעם אחרת שמע מרן שליט"א מפי הרב מבריסק כי היתה לו טעות באבחנה על אחד הרבנים פה בארץ הקודש, וכעת הוא רואה שההסתכלות עליו היתה טובה מידי...

באחד הביקורים שוחח מרן שליט"א עם הרב מבריסק על ענין פסח מבושל אם דינו בשריפה או עיבור צורה, וביקש להוכיח בפני הרב מבריסק כי הוא טעון עיבור צורה, מדברי רש"י במסכת חולין. הרב מבריסק הורה לו להביא גמרא חולין והסביר לו בפנים את דברי רש"י בטוב טעם ודעת.

מרן שליט"א זכה לקרבתו הגדולה גם של גיס ה'חזון איש', ראש קהילות יעקב, מרן ה'סטייפלער' זצ"ל, כבר מימי בחרותו. מרן שליט"א היה הולך לישיבת 'בית יוסף' נובהרדוק במעלה גבעת רוקח בבני-ברק, שם כיהן ה'סטייפלער' כראש ישיבה, בכדי לשוחח עימו בלימוד. ה'סטייפלער' הראה לו תמיד אותות אהבה וחיבה מיוחדים ושוחח עימו שיחות ארוכות וממושכות.

לימים נעשה מרן שליט"א למחותנו של ה'סטייפלער', כאשר בנו הגאון רבי צבי יהודה אדלשטיין שליט"א, כיום מראשי ישיבת 'אורחות תורה', בא בקשרי שידוכין עם נכדתו, בת חתנו הגאון רבי שאול ברזם זצ"ל. אחד הנוכחים בשמחה העיד כי במהלכה הגיע פלוני לבקש ברכה מה'סטייפלער' שכיבד את המזרח בהשתתפותו, נענה ה'סטייפלער' ואמר כשהוא מחווה לעברו של מרן שליט"א: "תבקש ברכה ממנו, הוא יותר גדול ממני!".

(אגב, יש וידיו משמחת חתונה זו, בו ניתן לראות בבירור כיצד עיניו הטהורות והזכות של ה'סטייפלער' עוקבות כל העת אחר כל פעולה שעושה מרן שליט"א).

בראשות ישיבת פוניבז'

מסכת הרבצת התורה של מרן שליט"א בישיבה החלה בשנת תש"ו, כשנתיים לאחר שבא לישיבה, בעודו בחור צעיר לימים. באותה תקופה החלה הישיבה לקלוט אל שורותיה מאות תלמידים חדשים, מהם בחורים ניצולי שואה, תלמידי ישיבת מונטריי בשווייץ, ילדי טהרן ועוד, שנזקקו לשיעורי עזר כדי להתאימם לרמת הלימודים בישיבה ולהכניסם להווי הישיבתי. מרן הרב מפוניבז' זצ"ל ראה צורך חיוני בהוספת אנשי צוות

חדשים בישיבה, ומרן שליט"א שמיד עם בואו לישיבה קנה את מעמדו כאחד הבחורים המופלגים ביותר בידענותו ובלמדנותו המופלגת, נבחר על ידי הרב מפוניבז' כמי שמתאים לתפקיד. שם זכה להעמיד עשרות תלמידים על רגליהם שמרגישים כי הם חבים לו את כל חייהם הרוחניים. הוא החדיר בהם אהבת תורה, והפך אותם לבני ישיבה מובהקים לכל דבר.

בד בבד החל מרן שליט"א למסור 'חבורות' לעיתים תכופות בפני שאר בני הישיבה, אחת לכמה ימים, והחל משנת תשי"א התמנה על ידי הרב למגיד שיעור קבוע בישיבה, והחל למסור שיעורים יומיים, אותם לא חדל מלמסור עד עצם היום הזה, לאורך ימים טובים. אחיו רבי יעקב זצ"ל סיפר כי היה זה מרן ה'חזון איש' זצ"ל שעמד מאחורי המינוי המפתיע של מרן שליט"א, והאיץ ברב מפוניבז' למנותו כר"מ קבוע בישיבה. היה בכך משום חידוש ביחס לצוות הישיבה, מרן שליט"א היה תלמיד של ראשי הישיבה עצמם וצער מהם.

הגאון רבי **נפתלי נבנצאל** זצ"ל, מתלמידי הישיבה באותם שנים, הסביר מדוע נבחר דוקא מרן שליט"א לכהן כר"מ בישיבה: "אני זוכר שכשהביאו אותו לר"מ, דיברו עליו בתור אברך שיודע ש"ס בעל פה, כך דיברו בישיבה!"

רבי יעקב סיפר, שכאשר החל מרן שליט"א למסור שיעורים בישיבה למדו אז מסכת יבמות, ולאחר כמה ימים פגש את הרב מפוניבז', ואמר לו הרב בהתפעלות: "אחיך רבי גרשון מוסר את השיעורים בטוב טעם ודעת, בצורה בהירה כל כך, כשהוא רק בתחילת דרכו מחד, ומאידך עוסקים בישיבה במסכת סבוכה מאד".

רבי יעקב הוסיף לספר כי שמע מחותנו של מרן שליט"א, הגאון רבי **יהושע זליג דיסקין** זצ"ל, כי בתחילה חשב הרב מפוניבז' למנותו לראש הכולל של הישיבה. רבי יהושע זליג עלה למעונו של ה'חזון איש' בשאלה, האם לא

ראוי יותר שמרן שליט"א יכהן כר"מ בישיבה מאשר בכולל, השיב ה'חזון איש': "אכן ראוי הוא לא פחות מראשי הישיבות הקיימים רבי דוד ורבי שמואל, הוא לא נופל מהם במעלות שלו". (מתוך רשימות מקורבו רבי יצחק זמל). כך גם כתב רבי יעקב בכתב יד קודשו בפתקה בסוף ימיו בנתניה (ביום א' כ"ד אב תשע"ו) לבן משפחתו של מרן שליט"א שביקר אצלו, בזה הלשון: "הסבא שלך רבי יהושע זליג

אמר לי שה'חזון איש' אמר לו שרבי גרשון לא נופל בגדלותו בתורה מרבי שמואל ורבי דוד".

רבי יהושע זליג דיסקין סייע רבות בידי הרב מפוניבז' זצ"ל בהקמת הישיבה, ביסוסה והחזקתה, ובאחד הימים אמר לו הרב מפוניבז': "בעזרת השם, בבוא העת, בלי נדר אמנה את אחד מילדיך לתפקיד באחת הישיבות שאקים אם ירצה השם". כשאירס רבי יהושע זליג את בתו מרת הניא רחל ע"ה עם יבלחט"א מרן שליט"א, אמר לו הרב מפוניבז' בחיוך: "כעת נפטרתי מהתחייבותי, חתנך כבר מוסר שיעורים בישיבה".

עוד סיפר רבי יהושע זליג דיסקין לרבי יעקב אדלשטיין, כי סיפר לו הרב מפוניבז', שבזמנו כששיתף את ה'חזון איש' בתכונותיו, כי הוא ממתין שהבחורים ברוך דוב פוברסקי ושלמה ברמן ינשאו, ואז יהיו בישיבה שלושה רמ"ם מבוגרים ושלושה רמ"ם צעירים. הגיב ה'חזון איש': "את רבי גרשון אתה יכול למנות עם המבוגרים". [הגאון רבי א. ד. שליט"א שמע מפי רבי יעקב].

מרן שליט"א סיפר לא אחת על הקושי הרב שהיה בזמן ההוא להכין שיעורים, בעידן טרום ספרי המראי מקומות ושיעורי רבי שמואל: "היינו יושבים כל היום ומכינים את

השיעורים, כמעט משיעור לשיעור". הרמ"ם המעטים של אותם ימים הזיעו שעות ארוכות בניסיון לאתר את הנושאים המרכזיים בכל סוגיה, ולהכניס למסירה. "אך לפלא", מוסיף מרן שליט"א בחיוד, "שאז גם הספיקו מדי שיעור להקיף חומר רב מהמקובל כיום, מה שהוסיף עוד שעות יגיעה והכנה". בני הבית מעידים כי מרן שליט"א היה מסתגר בבית לכל הפחות מהשעה שמונה בערב ועד שתיים לפנות בוקר, כשלא היה שייך להפריעו בשום דבר במהלך השעות הללו.

הגאון השקדן רבי חיים ברמן שליט"א מספר שבשנים הקדמוניות היה ידוע בישיבה כי לרוב מרן שליט"א מכין את השיעור עד השעה ארבע לפנות בוקר! וזו הסיבה לבעיות לחץ דם שמרן שליט"א סובל ממנה רבות.

בימי צעירותו של מרן שליט"א, פנה אליו מרן הרב מפוניבז' זצ"ל ושאלתו בפיו: "מדוע לא תאבה לערוך את חידושי תורתך בספר מסודר. הלוא סברותיך סברות ישרות הן, ובודאי יהיו תועלת לציבור הלומדים מהם". והוסיף: "הרי התברכת בסברא ישרה, שמא תזכה את בני התורה בסברותיך, והרי גם רבי שלומקה [ברמן] ורבי בערל [פוברסקי] כבר הוציאו את חידושיהם?". ענהו מרן שליט"א בענווה אופיינית: "והרי לכשאתבגר יהיו סברותיי ישרות עוד יותר מאשר היום, לכן מן הראוי שאמתין מלפרסמם בצעירותי". הרב מפוניבז' נהנה מתשובתו המחוכמת, והפטיר לעומתו: "נו! הרי גם זו סברא ישרה". (מתוך הספר 'משולחנ').

היו תקופות קשות בהם הרב מפוניבז' זצ"ל לא היה ביכולתו להשיג את הסכומים האדירים להחזיק את מוסדותיו, ובמשך שנה שלימה לא קיבלו הצוות אף לא משכורת אחת. ראשי הישיבה סבלו מכך מאוד, הם נזקקו לפרנס משפחות ברוכות ילדים, וכסף אין. אך מרן שליט"א מעולם לא התלונן או התרעם על כך. אדרבה, הוא ראה בכך יד ההשגחה העליונה, ותמיד ציין בהתפעלות כי יצא לו מכך טובה גדולה, כי הרי באותה תקופה לא מתו בני ביתו מרעב, וכשחזר הרב מפוניבז' מחוץ לארץ ושילם את המשכורות של כל השנה, הוא בדיוק השיא אז את ביתו הגדולה, וכך היה לו דמי נדוניה והוצאות השמחה...

אנקדוטה מעניינת במיוחד התרחשה באותם ימים בישיבת פוניבז', כשמרן שליט"א היה עד לה וחלק בלתי נפרד ממנה: הימים היו ימי מתח בארץ הקודש, טרום מבצע קדש. ביום לא בהיר אחד, נקראו כל ראשי הישיבה והמשגיחים לכינוס קצר דחוף במעונו של מרן הרב מפוניבז' זצ"ל; כשביניהם מרן שליט"א.

הרב מפוניבז' פתח בדברים, וסיפר כי ראש הממשלה בן גוריון קרא לו אישית וגילה לו את העתיד הקרוב, כי הולכת להתחיל מערכה צבאית מול מצרים, שכונתה בשעתו 'מבצע קדש'. בן גוריון סיפר בכאב על הסיכון הנורא וביקש לידע את הרב מפוניבז' על כך, על מנת שיידעו להכין את עצמם לקראת הבאות; הוא הורה לאסוף בישיבה חול לתוך שקים, לבצר כמה חדרי מיגון, ואף הציע שכמה תלמידים יאחזו ברשותם נשק מקלעים, ולהתכונן לשעת מלחמה רחמנא ליצלן.

הרב מפוניבז' הציג את הדברים כהוויתן וביקש לשמוע את חוות דעתם של ראשי הישיבה על הצעת ראש הממשלה. שתיקה ניסרה בחלל, המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין הגביה את ידו והצביע על רבי שלמה ברמן. "רבי שלמה כמדומה שיש לך משהו מה לומר. אל תתביישו, תאמרו, אדרבה נשמע מה בפיכם". הכל הביטו אל רבי שלמה, אציל הדעת והמידות שלולי דברי המשגיח לא היה מעיז לפתוח את פיו, הוא פנה אל מרן הרב זצ"ל ואמר משפט קצר: "מה הרב חושב? מה אנו מעלים בדעתנו? האם לבן גוריון אין לו מה לעשות מלבד לדאוג

לבחורי ישיבת פוניבז'! זה לא נשמע מוזר שהוא בגפו מתייצב למען הצלתם של בחורי ישיבה בבני ברק? וכי אין לו עיסוקים אחרים? אלא מאי, לכאורה הענין פשוט בתכלית, הרי כולנו יודעים כי נושא גיוס בני ישיבות לא ירד עדיין מסדר היום, והנה מצא לו בן גוריון הזדמנות להניח בידינו נשק, לסובב אותנו באימונים צבאיים וכדומה, ואחר כך כשתסתיים המלחמה נראה מה יהיו חלומותיו". הרב מפוניבז' קם על רגליו כשהוא קורן מאושר ושמחה. "הוי! הוי! רבי שלומקה, כמה אתם צודקים, אוי! אתה כל כך צודק, שפתיים ישק".

מֶרֶן הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים גְּרִינְמָן זצ"ל, אמר פעם לאחד ממקורביו לפני עשרות שנים: "מה יש להם שם בפוניבז', במה הם מתפארים? כנראה משום שעדיין יש להם את רבי גרשון". בשנים האחרונות הביע רבי חיים את פליאתו בפני אחד מנכדיו, כיצד מסוגל מֶרֶן שליט"א, למרות גילו המבוגר מעל גיל תשעים, למסור שיעור יומי מידי יום עד היום. כנראה זה בשל הרוגע וישוב הדעת שניחן בו", אמר.

הרב י. ט. שלמד בישיבה לפני כשלושים שנה, משתף אותנו בתחושותיו: "בזמנו כשהייתי בשיעור א' בישיבה, הייתי בטוח לתומי כי מֶרֶן שליט"א משקיע את עיקר ידיעותיו התורניות בשיעור, וממילא מה שנאמר בשיעור הרי שהוא יודע ומה שלא נאמר סימן שאינו בתחום הידיעות שלו. אך כאשר החל מֶרֶן שליט"א למסור שיעורים כללים נדהמנו להיווכח כי בכל סוגיא יש לו מהלך קבוע ומוצק משלו בהבנת הדברים, והיקף ידיעותיו ביסודות האחרונים הוא מהנדירים בישיבה, וחורגים בהרבה ממסגרות השיעורים. אז דוקא גברה בליבנו הפליאה כיצד מסוגל אדם שידע כל כך הרבה, שיש לו המון מה 'למכור', ובכל זאת מתאפק, כובש את ידיעותיו ולא אומר לתלמידים מאומה, מלבד מה שסבור שהם צריכים לשמוע. עצם הידיעה הזאת חינכה אותנו לשים דגש מה הוא העדיף לומר בשיעור ובעיקר מה לא לומר".

בכל מהלך השנים נהג מֶרֶן שליט"א שלא להתערב בענייני הנהגת הישיבה בכלל ובפרט, ומלבד השיעורים היומיים, הכלליים והחבורות שמסר בישיבה לא נטל שום חלק פעיל בענייני הישיבה האחרים. תמיד כשבאו לשאלו על ענייני הישיבה אמר: "רבותי שלימדוני תורה נמצאים פה, אין לי דעה לידם". רק כאשר הסתלקו ראשי הישיבה; הרב שך זצ"ל ורבי דוד פוברסקי זצ"ל, אזר כגיבור חלצו ונטל את עול ראשות הישיבה והנהגתה ביד רמה, ומאז כל דבר קטן כגדול הביאו אליו.

אי ההתערבות שלו בענייני הישיבה בחיי ראשי הישיבה וגדולי הדור הקיימים, לא נבעה מענווה גרידא, אלא מתפיסת עולם שכל דבר שאינו נמצא בתחום אחריות האדם, לא בהכרח שתהיה לו סייעתא דשמיא להכריע בה בצורה נכונה. פעם כשהתעוררה שאלה בענין הישיבה וביקשו ממֶרֶן שליט"א להכריע בה, הוא סירב בתוקף והסביר: "שר התורה הגאון בעל ה'דובב מישרים' מטשיבין זצ"ל, כאשר היה בחוץ לארץ הוא היה פוסק בהלכות חמורות, אך כשהגיע לארץ הוא חדל מלפסוק. שאלו אותנו מה נשתנה, והוא השיב: "בחוץ לארץ אני הייתי הפוסק היחיד, לכן היתה לי סייעתא דשמיא להכריע. פה בארץ יש עוד הרבה פוסקים, ומי יימר שדוקא לי תהיה הסייעתא דשמיא להכריע". "לעניננו", אמר מֶרֶן שליט"א, "כאן בישיבה הרב שך הוא האחראי, ממילא הסייעתא דשמיא נתונה בידו להכריע בכל עניינה, זה אינו התחום שלי ויתכן שלא תהיה לי סייעתא דשמיא להכריע נכון".

גם כשהפצירו במֶרֶן שליט"א לומר מעט דברי חיזוק בסוף השיעור בנושאים שהזמן גרמן ובדברים הצריכים חיזוק, סירב בנחרצות בהטעימו: "יש כאן את ראשי הישיבה". אף את אמירת שיחות המוסר הקבועות בישיבה סירב מֶרֶן שליט"א בתוקף למסור, רק כאשר הכריחו מֶרֶן ראש הישיבה הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל החל בכך.

כמו כן בתקופות של לפני שלושים שנה, כשהיה מתבקש לשאת משאות חיזוק בפני ישיבות או ארגונים, היה מפנה אותם למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל או למרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל לפי העניין. אמנם כשאירע פעם והמבקש הגיב, כי מרן הגראי"ל לא חש בדיוק באותם ימים בטוב, מיד נעתר והגיע. זו היא משנתו בכל השנים בנושאי הנהגה ציבורית; ברח מכך בכל יכולתו וכוחו, אבל נכנס מיד לתפקיד כשהרגיש שהעול מוטל עליו.

שח הגאון רבי חיים יוסף יעקבוביץ שליט"א: "בגמר אחת משיחותיו של מרן הגר"ד פוברסקי זצ"ל, ביקשתי לשוחח עם מרן שליט"א על מה שדיבר בשיעורו היומי. אך מרן שליט"א השיבני: "לא עתה הזמן לדבר בלימוד תיכף לאחר סיום השיחה, עתה המחשבה צריכה להיות שקועה בדברי החיזוק שנשמעו מפי ראש הישיבה".

הוראה מעניינת מאד הורה מרן שליט"א בעשור השנים האחרונות של רבי דוד פוברסקי. המעשה היה שבאחד הימים חש רבי דוד שלא בטוב, והיה במצב של סכנת נפשות. כמובן תלמידיו ובני הישיבה הרעישו שערי שמים, והקדוש ברוך הוא ברחמיו ובחסדיו הצילו משערי מוות ורבי דוד שב לישיבה לתורתו ולשיעוריו כימים ימימה. באותם ימים שלא חש בטוב התקבצו כמה מתלמידיו הקרובים, לתפילת רבים בביתו של אחד התלמידים, לעזוק ולהתחנן על רבם שיתרפא.

כאשר קם רבי דוד מחוליו, ניגש אליהם מרן שליט"א וכה אמר: "רבי דוד אכן קם מחוליו, וכבר אינו במצב של סכנת נפשות, אבל מאחר וכבר זכה להגיע לסוף שנות הגבורות, הרי כל יום שהוא עדיין עימנו זה נס משמים. לכן צריך להמשיך ולהתפלל שזוכה ליהנות עוד רבות בשנים מהמאור הגדול הזה. לכן ראוי להמשיך תפילת רבים כל שבוע, לרפואתו השלמה ואריכות ימיו".

ואכן כך הווה, כל שבוע בעשור השנים האחרונות לחייו של רבי דוד, התקבצו תלמידיו הקרובים לתפילת רבים של כמה מזמורי תהילים קבועים, לזכותו ולרפואתו. ומי יודע אם לא הזכות הזו עמדה לישיבה לזכות ליהנות מאורו עד סוף ימיו. גם כשהיה רבי דוד בסוף שנות התשעים, עוד מסר שיעורים ושיחות לאלפי בני הישיבה שהתעלו מכוחו בתורה ויראה. (עלון 'שלמים מציון', מתורת הגרב"צ פלמן זצ"ל, פר' תצוה תשע"ו, גליון 57).

ביום כ' חשוון תשי"א השיב הגאון רבי צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל את נשמתו למרומים, אז התלבט מרן שליט"א אם ליטול על עצמו את רבנות 'רמת השרון' כממלא מקום אביו. אך מאחר שכבר היה בעל תפקיד בישיבה, הוטל התפקיד על אחיו, הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, שהיה אז בין אירוסיו לנישואיו, ומאז הנהיג את העיר בגאון וברמה, עד לפטירתו בכ"ז שבט תשע"ז.

פעם התבטא רבי יעקב בפני הרב ישראל קרביץ: "תושבי רמת השרון בחרו בי כרב כנראה משום שרצו רב מרשים וגבוה, ואילו רבי גרשון היה נראה להם נמוך, צמוק מידי. למעשה הם לא יודעים מה הם הפסידו, אך בזכות זה פוניבו' הרוויחה ראש ישיבה משכמו ומעלה".

מרן שליט"א ידוע בזהירותו הרבה והקפדנית שלא להחסיר סדר מסדרי הישיבה, ועד היום, לאורך ימים טובים, הרי הוא בחינת 'זקן ויושב בישיבה' כבחור צעיר עול ימים. באמצע הזמן, בימי בין הזמנים, בליל שישי, במוצאי שבת, תמיד הוא נתון כל כולו לסדר קבוע ורציף. בימי בין הזמנים מתקיים בביתו המשך לשיעורים שנמסרו בזמן, בהם משתתפים כחמישים תלמידים. אין הפסק ברצף אפילו ליום אחד, והשיעור נמשך עם כל משתתפיו

מידי יום, אפילו ביום בדיקת חמץ. אחרים תלו בכך את סוד הצלחתו הגדולה, ומקור מנוחת הנפש הנדיר שניחן בה.

בבוקר בו קם מהשבעה על אחיו הגאון רבי יעקב זצ"ל, כבר בשעה שתיים עשרה בצהריים ניצב מרן שליט"א על משמרתו, ומסר את שיעורו הקבוע בישיבה.

מסופר כי באחד מימי בין הזמנים של חודש אב, כששהה למנוחה בבית נכדו הגאון רבי אהרן ויס שליט"א, מראשי ישיבת מיר ברכפלד, אמרו למרן שליט"א כי בשעה חמש הרכב יהיה מוכן לקחתו לאן שצריך. מרן שליט"א הגיב בתמיהה: "שעה חמש? זה הרי באמצע הסדר!".

הרבצת התורה של מרן שליט"א לא נשארה בתחום זכייתם של תלמידי ישיבת פוניבז' לדורותיה בלבד. במשך שנים רבות מסר מרן שליט"א שיעור לבעלי בתים בבית המדרש 'אהבת חסד'. בשנים הקדמוניות גם מסר חבורות במסכת חולין בכולל שעל ידי מוסדות מחנובקה, ששכן באותם ימים ברחוב מהרש"ל. אך כאשר מרן הגרא"מ שך זצ"ל העיר למרן שליט"א על כך שאינו מגיע לדבר בלימוד עם בני הישיבה בסדר ב' מחמת זה, חדל מרן שליט"א למסור שיעורים בפני האברכים. הגאון רבי ירוחם פוברסקי שליט"א מספר כי בימי בחרותו למד חברותא עם מרן שליט"א, והכין עמו את השיעור השבועי במסכת חולין. לדבריו, סדר לימוד החברותא שלו עם מרן שליט"א החל בימי בין הזמנים, הם למדו אז את כל פרק בהמה המקשה עם הרא"ש, ולאחר מכן במשך הזמן הכינו את השיעור מידי יום שלישי בלילה.

שיעור מיוחד מוסר מרן שליט"א במשניות טהרות לבני משפחתו הענפה, שיעור המתקיים מידי מוצאי שבת בביתו, ועוד שיעורים רבים בכל מקצועות התורה.

עד היום, לאורך ימים טובים, כאשר המוני אדם מתדפקים על דלתו מידי יום, ממשיך מרן שליט"א למסור מידי שבוע יותר מעשר שיעורים ושיחות קבועים, זאת מלבד שיעורים שהוא נקרא להם בכל הישיבות והיכלי התורה בארץ. סדר יומו לא מבייש אפילו אנשים צעירים, כאשר הוא משלב בין הנהגת הציבור שמוטלת עליו, לבין הרבצת תורה ומוסר בישיבת פוניבז' ובישיבות נוספות שתחת הנהגתו והכוונתו.

מפורסמת מאוד היא שיחתו השבועית של מרן שליט"א, המושכת עליה מחנכים וראשי קהילות המתקיימת מידי יום שלישי בערב בביתו. שם הוא מתייחס פעמים רבים לנושאים אקטואליים העומדים על סדר היום, כאשר התקשורת מחכה ועוקבת בדריכות להתייחסותו לנושאים הרלוונטיים מידי שבוע בשבוע. הדברים יוצאים ומתפרסמים מידי שבוע בעלון המכונה 'דרכי החיזוק' הנחשב לפופולרי במיוחד, כאשר מלבד תפוצתו בכל עיר וישוב בארץ הקודש הוא מופץ באמצעות הדואר האלקטרוני לרבבות מנויים קבועים. העלון אף מתורגם ומופץ באמצעות מהדורות באנגלית, ומידי פעם גם לצרפתית, רוסית וגרמנית למנויים ברחבי העולם.

עם מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל

קשר מיוחד של הערכה עצומה וכבוד הדדי מופלא שרר כל השנים בין מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל ובין יבדל לחיים טובים מרן שליט"א. הם היו נפגשים בהיכל הישיבה דבר יום ביומו במשך עשרות שנים, וכעמיתים ורעים לעבודת קודש משותפת האירו על בני הישיבה הקדושה בחכמה ותבונה, באהבה ורעות. גם בשנותיו האחרונות של הרב שך, כאשר קשתה עליו ההליכה, היה נכנס מפעם לפעם לבית מרן שליט"א לבקרו, ושוחחו רבות בדברי תורה וענייני השעה.

מרן שליט"א רגיל לספר, כי אינו יכול לשכוח את היום הראשון לבואו של הרב שך לישיבה בשנת תשי"ב. הוא נכנס לבית המדרש והסתובב בין הלומדים לחפש מי מהם זקוק לעזרה, ושאל את מרן שליט"א: "צו וועמען קען מען מאכן גוטס היינט?" [י"עס מי ניתן להיטיב היום?], עד שראה בחור שלא היה שרוי בשמחה, ונכנס עמו בדברים בתוך בית המדרש, ודיבר עמו בלימוד זמן מרובה על מנת לעודדו. תמיד כשמרן שליט"א מספר זכרון זה, הוא מוסיף: "כך צריך ראש ישיבה להתנהג!"

תלמידי הישיבה משנות הישיבה הראשונות מעידים כי על בסיס קבוע היה הרב שך נעמד לדבר עם מרן שליט"א על הסוגיות הנלמדות בישיבה, מידי יום ויום במשך שעה ארוכה. אך מלבד הקשר התורני המעמיק שהיה בין שני גדולי עולם אלו, זכורות לרבים כמה עובדות שביטל הרב שך את דעתו בביטול גמור בפני רעו הצעיר ממנו בעשרות שנים.

נכדיו של מרן הרב שך מעידים כי תמיד דחף ועודד אותם להיכנס לשיעורים אצל מרן שליט"א. פעם התבטא בפני אחד מתלמידיו שליט"א: "רבי גרשון הוא מגיד שיעור אמיתי, כי עיקר משאת נפשו לכוין את התלמידים בדרך הלימוד הראויה". למרות שהרב שך נהג לא ללכת בשום פעם לשמחות אירוסין של תלמידים, אבל לשמחות האירוסין של צאצאי מרן שליט"א תמיד טרח ובא. אצל חלקם אף שימש כשדכן.

נאמן ביתו של מרן הרב שך, הרה"ג ר' **רפאל וולף** שליט"א מספר, כי הוא זוכר מקרה באחד מימי ראש השנה, שלא חש הרב שך בטוב, והלך לביתו לפני סוף התפילה. הוא ביקש ממרן שליט"א להישאר עד סוף התפילה ולאחל לבחורים 'א גוט יאר' במקומו, למרות שהיו שם גם שאר ראשי הישיבה שהיו מבוגרים בגילם ממרן שליט"א.

מרן שליט"א מצידו ראה במרן הרב שך דמות של מנהיג הדור, קברניט עולם הישיבות, וכשליח ההשגחה העליונה להעמיד את עולם התורה על מכונו ולרומם את קרנם של בני התורה, והתייצב לצידו כחייל נאמן בכל מערכות הקודש שניהל ביד רמה. את תוקף הדברים שמעו התלמידים מפי מרן שליט"א בחודש אלול תשע"ב, כשדיבר ברבים על תקנת הרב שך שלא להינשא בחודש אלול, וכך אמר: "יש מנהג בישיבות שאין חתונות באלול זה נהוג בישיבות, כך הרב שך תיקן, וכך היה כאן בישיבה כל השנים. אז את התקנה הזאת של הרב שך אין מי שיכול לבטל אותה, צריך בשביל לבטלה כח בית דין גדול בחכמה ובמנין, ואין!"

לכן התקנה שהיתה מזמן הרב שך נשארת בתוקפה עד ביאת משיח, לא שייך לעקור את התקנה הזאת, הרי פה היתה התקנה של הרב שך". כך מתייחס מרן שליט"א לדברי הרב שך.

אך יחד עם זאת, כאשר הקים הרב שך את תנועת 'דגל התורה' וביקש ממרן שליט"א להצטרף כחבר מן המניין ב'מועצת גדולי התורה' של התנועה, לרוב ענוותנותו סירב להצטרף בשלב הראשון, ומרן הרב שך אמר בחיוד: "נו, כבר היחזון איש' אמר שיש לכם מום...". אך מרן שליט"א השיבו בפשטות ובטבעיות אופיינית: "אכן כך אמר היחזון איש', אך ברוך השם התרפאתי כבר מאותו המום...".

[רק בשנת תשס"ג הסכים להצטרף ל'מועצת'. היה זה לאחר שעלו מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל ויבדלחט"א מרן הגאב"ד הגר"נ קרליץ שליט"א למעונו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל וביקשו לצרפו כחבר מן המניין ב'מועצת'. מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל הסכים בחפץ לב ושיבח את ההצעה. הגראי"ל שלח מי מטעמו לברר את דעתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל על כך, שאף הוא נעתר לבקשה בחפץ לב, ומפני כבודם של גדולי הדור ניאות מרן שליט"א להצטרף ל'מועצת גדולי התורה'].

בתחילת שנות ה-ל', כשעבר הרב שך טיפולים מורכבים, לא חש בטוב ולא היה ביכולתו לקבל את הפונים אליו, לכן תלה אז פתק על דלת ביתו: "לשאלות ניתן לפנות להרב אדלשטיין, רחוב ראב"ד 17". פתק זה הוסר לאחר שנודע הדבר למרן שליט"א, וברוב ענוותנותו פנה אל הרב שך וביקש להסירו. (מפי הרב י. א. אשר הפתק נמצא עד היום ברשות אביו). גם רבים מבני הישיבה העידו בפנינו שכאשר הגיעו לשאול דעת תורה ועצה מהרב שך, פעמים רבות הוא הפנה אותם להתייעץ עם מרן שליט"א.

עובדה מעניינת מספר לנו אחד התלמידים, כי לפני מספר שנים התלווה אל מרן שליט"א למקום מסויים, וכשבאו למקום עמד שם יהודי זקן בצד, וסיפר לו כי לפני עשרות שנים היה צריך להתייעץ עם מרן הרב שך, וכשבא לביתו היה שם עומס בקבלת קהל. הרב שך יצא לציבור ואמר: "אינכם צריכים להתעכב, אתם יכולים ללכת לרבי חיים קנייבסקי, או אם חפצים אתם, הרי שכאן ברחוב לא רחוק בבנין מספר 17 מתגורר רבי גרשון אדלשטיין, לכו אליו". אותו יהודי זקן הלך כעצת הרב שך אל רבי גרשון, והוא בגודל ענוותנותו לא הבין מה הם רוצים ממנו, הוא חשב שמא רעבים הם, והוציא להם לחם עם מרגרינה!...

גם בשאר ענייני ציבור הורה הרב שך לראשי ישיבות חשובות להעמיד את מרן שליט"א כחבר נשיאות הישיבה, כמו ישיבות; 'בית מתתיהו', 'בית דוד', 'חמד', 'משך חכמה' ועוד. גם כאשר הקים הרב שך את מערכת הכשרות 'שארית ישראל' הזמין לאחד מכינוסי היסוד את מרן שליט"א. אחד הנוכחים העיד בפנינו, כי מרן שליט"א ישב בבית הרב שך לצד הגאב"ד הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל ורבנים נוספים, ומרן שליט"א עמד וממחיש בפניהם איך היה נוהג אביו זצ"ל לשחוט.

סיפר איש החסד הרבני הנגיד רבי יעקב לויסון שליט"א מלונדון, מקורבם של גדולי ישראל, שאחר פטירת מרן ה'סטייפלער' זצ"ל שאל את הרב שך: "וואס וויטער?", "[מה יהיה הלאה?]", השיבו הרב שך: "יש לנו ברוך השם את רבי גרשון ורבי חיים". אמר ולא יסף!

כעין זה סיפר הגאון רבי ד. מ. ש. שליט"א, ששמע בשעתו בתקופת הסתלקותו של היסטיפלער' מהגאון רבי צ. ש. שליט"א כי הרב שך התאונן בפניו לא אחת: "פטירת היסטיפלער' הותירה אותי כיתום! נשארתי בודד! כל עול הציבור מונח על צווארי". לאחר ימים אחדים כשנכנס רבי צ. ש. שוב לביתו של הרב שך, אמר לו הרב שך כשנהרה שפוכה על פניו: "התחלתי להפנות את הבאים אלי לאחרים; אלו הזקוקים לברכה לרבי חיים ואלו הזקוקים לעצות לרבי אהרן ליב או לרבי גרשון". [והוסיף: "אבל אני שומע כי רבי גרשון לא מסכים ליטול על עצמו את עול הציבור, הוא חש את עצמו כמי שאינו ראוי לכך, הוא בורח מכל הכרעה מעשית"].

שח בפנינו תלמיד חכם נאמן, (הגאון רבי א. י. ו. שליט"א, ראש ישיבת י. בדרום הארץ) שלמד בישיבת 'קול תורה' לפני כשלושים שנה חברותא עם הגאון רבי ברוך שמואל דויטש שליט"א, ושמע ממנו אז בהזדמנות מסויימת: "אתמול הייתי אצל הרב שך ושמעתי ממנו לא בפעם הראשונה, כי הוא רוצה שרבי גרשון ינהיג אחריו, אבל מה לעשות רבי גרשון לא רוצה".

דבר מענין שמענו מפי בעל המעשה, כי פעם נאלץ לעשות צעד מסויים בענין אישי כל שהוא שלא מצא חן בעיני הרב שך, בגלל סיבה מסויימת. בצר לו ניגש הבחור אל מרן שליט"א שהיה מעורה בפרטים וביקש ממנו לגשת עימו אל הרב שך ולהציג בפניו את הצדדים ביתר בהירות. כשמוע הרב שך כי רצונו של מרן שליט"א מסכימה עם רצונו של הבחור, אמר: "בטלה דעתי אצל דעתו". [מפי הרב י. גינוער].

ביטויים מפליגים ביותר נשמעו במשך השנים מפי הרב שך אודות מרן שליט"א, שביטאו יותר מכל את הערכתו העצומה והיוצאת דופן כלפיו; בהסכמת הרב שך לספר 'הוד צבי', בו לוקט תורתו של רבי צבי יהודה זצ"ל, אבי מרן שליט"א, כתב כך: "אבל לכבודו ולכבוד בניו הגדולים אין מסרבין!".

הגאון הצדיק רבי זאב פהן שליט"א, מראשי ישיבת 'מאור התלמוד' ברחובות, מעיד כי שמע מהרב שך כבר לפני עשרות שנים: "היום עוד לא כולם מכירים את רבי גרשון, אבל כשהוא יהיה ראש ישיבה, אז כולם יכירו את גדלותו, ואז כולם ישמעו בקולו". תלמידים אחרים שמעו נוסחאות דומים. לתלמיד אחד אמר פעם הרב שך: "מהפסיעות של רבי גרשון ניתן לקבל יראת שמים". ואילו רבי צ. י. העיד כי שמע פעם מהרב שך: "תסתכלו על צורת ההליכה של רבי גרשון, על הפסיעות שלו, הוא הולך כמו צדיק".

אחד הדברים שביטאו במיוחד את הערכתו של הרב שך כלפי מרן שליט"א וסמיכתו על שיקול דעתו, היה הפרט שהעביר לידיו את גיליונות ספרי 'אבי עזרי' קודם הדפסתם, כדי שיחווה דעת על אמיתות הדברים. בהרבה מקומות נוספו שינויים והושמטו קטעים בעקבות הארות והערות שהאיר ועורר מרן שליט"א לפניו.

עם מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל

קשר עז שנפרס על פני למעלה משבעים שנה, שרר בין מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל ולהבדיל בין חיים לחיים מרן שליט"א. כבר לפני כשישים שנה היה רגיל מרן שליט"א לבוא ללבן את ענייניו עם הגראי"ל זצ"ל, להיוועץ בו על צורת מסירת השיעורים בישיבה, על העמדת תלמידים ועוד הרבה עניינים בתחומים רבים ושונים. עשרות שנים הלך מרן שליט"א לאור הכוונתו והדרכתו של הגראי"ל זצ"ל.

בתחילת שנות הסי' עלה הגאון רבי אהרן ישעיהו רוטר שליט"א לדבר עם מרן שליט"א על ענין ציבורי מפורסם, ובתוך הדברים הזכיר שכבר נטל עצה ממרן הגראי"ל אך התשובה לא מצאה חן בעיניו ולכן עלה כעת למרן שליט"א. מרן שליט"א השיבו בקול נחרץ: "תעשה מה שאומר לך הרב שטיינמן, מעולם לא יצאה תקלה תחת ידו". כך גם כאשר מגיד שיעור חשוב עלה להתייעץ עם מרן שליט"א בשאלה מורכבת, אמר לו מרן: "לשאלה כזאת צריך דעת-תורה". אמר המגיד שיעור: "לכן באתי לכאן", השיבו מרן שליט"א: "דעת-תורה בדורנו יש רק אצל רבי אהרון ליב, ואם אומר לך דעה אהיה בכלל מורה הלכה בפני רבו".

בימי השבעה על הגראי"ל זצ"ל, סיפר מרן שליט"א לבניו הגאונים שליט"א כי הכיר את הנפטר כבר לפני הרבה שנים, וכבר אז ראו בו שחש אחריות על הדור. "היה זה לפני הרבה שנים, כשגדולי הדור מהדורות שלפני פנינו היו עוד בחיי חיותם, וכבר אז הרגיש אחריות" – אמר מרן שליט"א בהתפעלות.

ידוע לנו לפחות על עניין ציבורי אחד שפעלו הגראי"ל זצ"ל עם יבדלח"ט מרן שליט"א כבר לפני קרוב לשבעים שנה, היה זה בשליחות מרן ה'חזון איש' זצ"ל, כשנודע לו על מקום מסויים סמוך ליכפר סבא' שסועדים שם רבים, אך אין שומרים על הכשרות, והורה לשניהם ללכת בשליחותו ולהכשיר את המקום.

במשך שנים היה רגיל הגראי"ל זצ"ל להגיע להיכל כולל פוניבז' בימי עשרת ימי תשובה, ולעורר את הציבור לקראת יום הכיפורים. בשנת תשס"ג לאחר השיחה ניגש בנו הגאון רבי משה שטיינמן שליט"א לתפילת מעריב, בהיותו בתוך שנת האבל לפטירת אמו הרבנית ע"ה. לפני התפילה קרא לו אביו הגראי"ל זצ"ל ואמר לו כי בשמונה עשרה ובקריאת שמע יחכה לראש הישיבה פה – הלוא הוא מרן שליט"א, ושבשום פנים ואופן לא יחכה לו...

בשנת תשס"ז לא חש מרן שליט"א בטוב ולא היה בכוחו לעלות להשתתף בשיחת מרן הגראי"ל זצ"ל כמידי שנה בשנה. לאחר השיחה כשנודע להגראי"ל זצ"ל מחולשתו של מרן שליט"א ביקש להגיע למעונו שבשיפולי גבעת הישיבה, ובכוחותיו הדלים טיפס רגלית את כל גרמי המדרגות בקומה השניה, לאות כבוד והערכה כלפי מרן שליט"א.

באחת השיחות של הגראי"ל זצ"ל שהתפרסמו בישיבה, עורר הגראי"ל זצ"ל אודות הצורך לרכוש ידיעה בש"ס, וזירז את השומעים להתחיל ללמוד מברכות ועד עוקצין... באותם ימים

הזכיר מרן שליט"א בשיעור יומי ראייה מסויימת ממשנה במסכת עוקצין, כשהוא מסייג ואומר בענווה: "לא שאני יודע עוקצין, אלא פשוט הדפוסו כעת בכולל שיחה של רבי אהרן ליב, שם הוא אומר שצריך לדעת את כל הש"ס מברכות ועד עוקצין אז למדתי את מסכת עוקצין..."

במהלך השנים היה מביא הגר"א זצ"ל את גיליונות ספריו 'אילת השחר' לידי מרן שליט"א, כשסיים לכותבם קודם הדפסתם, כדי שיעבור על החידושים הכתובים בו. (מפי הגאון רבי **שרגא שטיינמן** שליט"א, ראש ישיבות 'ארחות תורה').

הרה"ג ר' **אהרן צוקרוב** שליט"א מספר בשם אביו, הגאון רבי **יחיאל צוקרוב** זצ"ל, מגדולי תלמידי החכמים שפיארו את כולל פוניבז', כי בתקופות עברו אחת לשבוע היה מתפלל הגר"א זצ"ל תפילת מעריב בכולל, ופעם אחת ניגש אליו לאחר התפילה ואמר לו: "רבי גרשון בשל היותו שתקן לא עמדת על מהותו, אך לאחרונה נוכחתי כי הוא גדול כאן יותר מכולם".

הגר"א זצ"ל היה ידוע בדקדוקיו הגדולים שלא להפריז בתארים כל שהם ובפרט על גבי הכתב, אך במכתב ששיגר למרן שליט"א בתאריך כ"ד אב תשנ"ח, מוצאים אנו שהכתירו בתארים לא מצויים אצלו: "לכבוד ידידי עוז הגאון הגדול מפארי הדור מוה"ר ירחמיאל גרשון אדלשטין שליט"א אך טוב וברכה כל הימים ... מוקירו מברכו כערכו הרם".

הגאון רבי **יהושע מישקובסקי** שליט"א, מספר לנו על שאלה שהיתה לו בשנת תשנ"ה אם לנסוע לחו"ל לחתונת חבר, והגר"א זצ"ל הורה לו כי בכל עניינים אלו יש לו לשאול את רבו מרן שליט"א, באומרו כי ה'חזון איש' דיבר עליו בהפלגה גדולה מאד. הגר"א זצ"ל הוסיף אז לומר: "בכלל תדע שכדאי מאוד להידבק ברבי גרשון. זו זכות מיוחדת למי שלומד בפוניבז' שיכול להידבק ברבי גרשון". רבי יהושע ניגש אל מרן שליט"א, שהשיב: "אסור לי להשיב כי זה יהיה בבחינה של מורה הלכה בפני רבו, כיון שיש כאן את ראש הישיבה רבי דוד פוברסקי". אבל מיד הוסיף: "אבל מסתמא כוונת רבי אהרן ליב היתה שאני אציג את צדדי השאלה לפני ראשי הישיבה, לכן תחזור אלי בעוד כמה ימים שאדע כיצד להציג את השאלה בפניהם". כשחזר רבי יהושע לאחר כמה ימים אמר לו מרן שליט"א כי לא מצא צד היתר בזה שיוכל להציגו... מאוחר יותר כשסיפר התלמיד בפני הגר"א זצ"ל את שענה לו מרן שליט"א, הוא הביע התפעלות מענוותנותו הגדולה. מחד, שלא הסכים להכריע במקום ראשי הישיבה, ומאידך גיסא, שהצליח בחכמתו המופלאה לגרום לתלמיד להבין מעצמו באופן עקיף את התשובה.

פעם אחרת התבטא הגר"א זצ"ל בפני בחור שבא להיוועץ איתו לאיזו ישיבה ללכת: "תלך לישיבת פוניבז', כי רוב ראשי הישיבות שבדור הם תלמידי ראש ישיבת פוניבז', ועדיף לשמוע תורה מהמקור".

כמה וכמה פעמים התבטא הגר"א זצ"ל שכאשר מזכיר בתפילתו: "על הצדיקים... ועל זקני עמך בית ישראל", הוא מכוון על מרן שליט"א. כאשר הדפיס הגאון רבי יעקב זריהן שליט"א את ספר 'אורים ותומים' מחדש, ובא לבקש את הסכמתו של מרן הגר"א זצ"ל, אמר הגר"א זצ"ל: "קודם שזקני הדור יסכימו על זה, ואחר כך אכתוב גם אני הסכמה". הלה הציג בפניו כי יש כבר הסכמה על הספר ממרן שליט"א, הגיב הגר"א זצ"ל: "נו, מצויין, הלא כשאני אומר בתפילתי 'על זקני עמך בית ישראל' אני מכוון עליו", וצירף את חתימתו. (מפי הגאון רבי **יהושע מישקובסקי** שליט"א, ראש ישיבת 'אמרי משה').

הגאון רבי **שרגא שטיינמן** שליט"א, ראש ישיבות 'אורחות תורה', סיפר כי לפני שנים סיפר לאביו הגראי"ל סיפור מסויים על מרן שליט"א, והגראי"ל הגיב למשמע הדברים: "אה! רבי גרשון איז א גרויסער צדיק".

שח לנו הגאון רבי **דניאל יעקובוביץ** שליט"א, ראש ישיבת 'נחלת בנימין': "כשהקמנו את ישיבת 'נחלת בנימין', הורה הגראי"ל זצ"ל לפתוח את הישיבה בלי קיבוץ, הוא טען שכך התלמידים הצעירים ממושמעים יותר לצוות, והקיבוץ שכבר רגילים בישיבה מביאים מושגים של בטלה. אך מאידך כאשר עלתה הסברה שיש מעלה בקיבוץ כי היא נותנת לבחורים הצעירים מושגים של בגרות, הוא הגיב שיש לדון בכל מקרה לגופו. אבל שאל שאם אכן הבחורים הם בחורים טובים למה שיבואו לישיבה חדשה? אולם לאחר ששמע שמתגבשת קבוצה איכותית מיישיבת פוניבז' בעידודו של מרן שליט"א הוא ניאות להסכים, ואמר כי ראוי לפתוח קיבוץ, ואמר שידרבן בחורים מיישיבתו 'אורחות תורה' להגיע ללמוד בישיבה בראשיתה.

"באותו מעמד הדריך מרן הגראי"ל זצ"ל כי יש לחפש מועמד מתאים למסירת שיחות בישיבה שיש בו יראת שמים. הוא הטעים זאת כך: "כיצד אדם שמתבטל הרבה מזמנו יכול לדבר לפני תלמידים על ביטול תורה". הוא המליץ על תלמיד חכם מוכר כמי שראוי לדבר שיחות חיזוק בפני תלמידים, ואכן אחת לשבועיים זוכים בני הישיבה לשיחתו. כמו כן הביע קורת רוח מרובה על כך שניאות מרן שליט"א לבוא ולמסור שיחות מפעם לפעם בישיבה".

"במעמד כנס היסוד ליישיבתנו 'נחלת בנימין', שהתקיים בביתו של מרן שליט"א, הגיע מרן הגאון רבי **מיכל יהודה ליפקוביץ** זצ"ל, ומיד בהיכנסו לבית לחץ את ידי המארח ואמר לו בהתרגשות גדולה ובקול רוטט: "רבי גרשון, אתם בונים כעת תורה!"

"כשעמדו ללמוד ביישיבתנו 'נחלת בנימין' פרק 'נערה המאורסה' התבטא הגראי"ל כי יש בהם סוגיות מורכבות. אמרתי להגראי"ל זצ"ל כי מרן שליט"א טוען שללמד נערה המאורסה זה תלוי במלמדים ולא בלומדים, אם המלמדים יודעים את היסודות והם יודעים כיצד ללמד הסוגיות הם נהיות קלות. הדברים מצאו חן עד מאוד בעיני הגראי"ל שביקש לשמוע שוב ושוב כיצד מרן שליט"א אמר זאת בדיוק וקילסם. למחרת הוא הגיב לנכדו: "הרי רבי גרשון יודע מה הוא רוצה!"

בקונטרס 'ענני כבוד' הובא ממרן שליט"א, חידוש דין גדול בענין עקירת מקום בסוכה, וכשהובאו הדברים לעיונו של הגראי"ל, עבר על ענין זה בעיון מעמיק ואמר כי זהו חידוש גדול לדינא. אמרו להגראי"ל כי מרן שליט"א לא אמר דין זה להלכה למעשה אלא בשיעור לפני תלמידים. נענה הגראי"ל ואמר כי מכיון שמרן שליט"א אמר דין זה לפני תלמידים, הדבר ברור אצלו כי מרן שליט"א סבור שכן הוא האמת הלכה למעשה, כי בלא זה לא היה אומר כן, כי הרי הוא בכלל מה שאמרו חז"ל: 'חכמים היזהרו בדבריכם', אבל לדינא צריך עיון".

הגראי"ל זצ"ל נשאל בסביבות שנת תש"ס אם אפשר ללכת ללמוד בישיבת פוניבז', לאחר שהחלו שם חילוקי דעות, והשיב הגראי"ל באופן חיובי, בהטעימו: "כל עוד נמצא שם רבי גרשון אין חשש, כיון שהוא בצדקותו משפיע על כולם".

סיפר הרה"ג רבי **ישראל יצחק הוניגסברג** שליט"א: בשנת תשס"ה כתב הגראי"ל מכתב חריף נגד תופעה מסויימת, שהתפרשה על ידי גורמים מסוימים נגד דעתו של מרן שליט"א עצמו. באותו יום שהתפרסם המכתב היה הרב הוניגסברג אצל מרן שליט"א על איזה שאלה

חינוכית סבוכה, והורה לו כי שאלה כזו צריכה לעלות על שולחנו של הגר"א והוא שיכריע בדבר. כשהגיע הרב הוניגסברג להגר"א וסיפר לו כי מרן שליט"א שלח אותו אליו, מיד שאלו הגר"א: "מתי, באיזה שעה הוא שלח אותך?", השיב הרב הוניגסברג כי הוא שלח אותו מיד לאחר פרסום מכתבו, כששמע זאת הגר"א נהרה נשפכה על פניו במשך דקות ארוכות... מהתגובה היה ניתן ללמוד כי יש לו קורת רוח מרובה מכך שמרן שליט"א מבין לרוחו וקלט את מניעי המכתב מבלי לראות זאת כפגיעה אישית חלילה, או כאילו יצא נגד דעתו.

כשהחליט מרן שליט"א (תשרי תשס"ה) לרדת להתפלל בשמחת תורה בהיכל 'אהל-קדושים', עלו לביתו כמה מהרבנים בישיבה וביקשוהו שלא ירד כי על ידי כך תתפלג הישיבה, השיב להם מרן שליט"א כי הפילוג הוא בלתי נמנע מאחר והישיבה כבר ממילא מפולגת. לאחר מכן עלו אותם רבנים אל הגר"א, והוא אמר להם: "יש אדם אחד חכם על הגבעה אל תפריעו לו!". כך גם התבטא הגר"א להגאון רבי **יעקב דורמשקין** שליט"א, ראש ישיבת 'אורחות יעקב' בענין סבוך שהעלה על שולחנו: "תלכו לרבי גרשון, הוא פיקח וגם ירא שמים והוא יכריע". כשניסה להתחמק אמר להם: "נו ג' צו רבי גרשון, ער איז אַקלוגער-איד".

בכל מהלך עשרים השנים האחרונות שלח הגר"א רבים וטובים להתייעץ עם מרן שליט"א; שח בפניו אדם אחד שעלה אל הגר"א לשאול שאלה בחינוך, אמר לו הגר"א: "תלך לרבי גרשון", הלה המשיך לשאול: "אבל מה הראש ישיבה אומר על השאלה?", אמר לו הגר"א: "ברחוב חפץ חיים יש מקוה גדול, אתה מכיר? שם בצד שמאל יש רחוב ראב"ד, בבנין מספר 17 מתגורר רבי גרשון, תעלה אליו ותשאל אותו".

הרה"ג רבי **אהרן ניב** שליט"א, שכנו של מרן שליט"א, מספר כי לפני שנים רבות עלה למעונו של הרב שטיינמן להתייעץ בהקשר לקניית דירה, כשהוא שוטח בפניו את ספיקותיו; מחד יש הצעה ברחוב 'ראב"ד 17', אך זו רק דירת מפתח, ומאידך גיסא, יש דירה רגילה במקום אחר. הרב שטיינמן השיב לו מיד: "בראב"ד 17 גר רבי גרשון אדלשטיין, ולדעתי המעלה לגור איתו בשכנות כדאית לך וגוברת על השיקולים האחרים".

בשנה האחרונה לחיי הגר"א זצ"ל נפלה אדרת הנהגת הכלל על כתפי מרן שליט"א בנושא משא העם על שכמו. רבני תנועת 'דגל התורה' הגאון רבי נתן זוכובסקי שליט"א, ראש ישיבת 'גאון יעקב', והגאון רבי יוסף אפרתי שליט"א, רב בית המדרש להלכה בהתיישבות בירושלים, נשאו דברים בכינוס פעילי 'דגל התורה' במלאת ה'שלושים' להגר"א זצ"ל, ובדבריהם אמרו כי בזמן האחרון כשהיה הגר"א זצ"ל חלש יותר הם שאלו את מרן שליט"א את כל העניינים הנוגעים להנהגת התנועה, כשהגר"א זצ"ל יודע מזה ומראה שניחא ליה בזה. הם הדגישו כי אמנם אין כאן מינויים, כי הגר"א זצ"ל לא חש בעצמו שהוא ראוי למנות, אבל הדבר היה על דעתו, וכל ההכרעות בתקופתו האחרונה של הגר"א זצ"ל נחתכו בחדרו של מרן שליט"א.

בחודש ניסן תשע"ג, כאשר נכנס אל הגר"א העסקן הנכבד הרה"ג ר' אליעזר סורוצקין הי"ו, יו"ר 'לב-לאחים', ושאל אם לבקש ממרן שליט"א לשאת דברים בכינוס השנתי, אמר הגר"א: "ודאי שידבר, הוא ידבר ואני רק ידבר אחר כך קצת". בבחירות תשע"ד ביקש הגר"א ממרן שליט"א שידבר על ענייני השעה מטעמו בהיכל כולל 'אוהל קדושים'.

בחורף תשע"ו נערך כינוס לנבחני הלכות שמיטה של 'דגל ירושלים' באולם ארנה בי-ם, וכשהתברר שהכינוס ממומן על ידי גורמים מסוימים, נשאל הגר"א האם ישתתפו במעמד

תלמידי התנאים, הורה הגר"ל להרב חיים ברוך ויכלדר לשאול את פי מרן שליט"א וכפי שירה כך ינהגו.

בחורף תשע"ד, אירגן הגאון רבי **יצחק קולדצקי** שליט"א מכתב חיזוק להרבות באחוה ושלוש בין איש לרעהו, והחתים על המכתב את מרן הגר"ח **קנייבסקי** שליט"א ומרן הגאב"ד הגר"נ **קרליץ** שליט"א. כשהגיע להחתים את הגר"ל, שאל: "היכן חתימתו של רבי גרשון?" והורה להחתים גם אותו.

במסע הלוויתו של הגר"ל זצ"ל, יחיד הדוברים היה מרן שליט"א. על פי הוראת מרן שר התורה הגר"ח **קנייבסקי** שליט"א, מרן שליט"א נשא דברי חיזוק ולא הספד. כשרעד נשמע בקולו פתח מרן שליט"א בדברי הגמרא (מו"ק כה, ב) על רבי יוחנן שהיה גדול הדור, וכשהמספיד הספידו אמר "בא השמש בצהריים". והסביר: "צהריים זה הזמן שהשמש בתוקפה, האור הכי חזק, ההשפעה הכי גדולה היא בצהריים, ופתאום בא השמש, בצהריים. היה צהריים, ובאופן פתאומי, לא צפוי, בא השמש, ואין שמש. השמש נותנת אור, ועוד הרבה דברים. כל אדם צריך את אור השמש, בלי השמש יש חושך ואי אפשר לעשות כלום, לא שייך שום פעילות בלי שמש. השמש נותנת את הדברים החיוניים ביותר, כל הבריאה בלי השמש לא היתה מתקיימת. זקוקים לשמש, לאור, לשמש רוחנית שתאיר לנו.

"היה לנו שמש", אמר מרן שליט"א בקול בוכים, "וכעת חסר לנו השמש, חסרה לנו ההשפעה על כל הדברים הרוחניים, השפעה על עסק התורה, שבלי תורה אין את ה'אשריך בעולם הזה' ואין עולם הבא, אין כלום בלי תורה, ועכשיו חסרה לנו ההשפעה של תורה. עכשיו חסר לנו מי שיחזק אותנו בזה".

עם מרן ראש הישיבה הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל

הקשר ההדוק והמתמשך בין מרן הגרמ"י **ליפקוביץ** זצ"ל ויבדלחט"א מרן שליט"א החל כבר בימי בחרותו. כאשר הגיעו מרן שליט"א ואחיו רבי יעקב ללמוד בישיבת פוניבז', היה זה בעת יסוד הישיבה כשעדיין לא עמדו על תילס מבני הישיבה, ואביו רבי צבי יהודה ביקש ממרן ה'חזון איש' זצ"ל לדאוג לבית טוב ללינה עבור בניו. ה'חזון איש' פנה לרבי מיכל יהודה וביקש ממנו להכניס אותם לביתו. כך במשך תקופה ארוכה התאכסנו בביתו הדל של רבי מיכל יהודה, וספגו רשמים נעלים של קדושה צדקות, שקידה וטהרת לב, מאישיותו הגדולה והמרוממת של רבי מיכל יהודה.

מרן שליט"א סיפר כי בכל לילה בעת שירד עם אחיו מהישיבה לביתו של רבי מיכל יהודה, היה רבי מיכל יהודה מכבד אותם בארוחה טובה והציע להם את המיטה בעצמו! כשמרן שליט"א אמר לו פעם: "אין זה לפי כבודכם, אני אעשה זאת", התפלא רבי מיכל יהודה: "אתה רוצה שאוותר על מצוות הכנסת אורחים?"

מידי לילה היה רבי מיכל יהודה מדבר עימם על הסוגיות הנלמדות בישיבה, ובליל שישי למד איתם חברותא בשולחן ערוך ונושאי כלים לפי סדר העניינים שלמדו בישיבה. בלילי שבתות היה מרן שליט"א לומד חברותא עם רבי מיכל יהודה בהיכל הישיבה, והרבה מהדברים שלמדו במהלך השבוע ליבנו בצוותא. גם בהיכל הישיבה קבעו מרן שליט"א ואחיו רבי יעקב את מקומם בספסל סמוך למקום מושבו של רבי מיכל יהודה, וראו בו דמות לחיקוי.

לאחר תקופה של היכרות, פגש רבי מיכל יהודה את מרן הרב מפוניבז' זצ"ל ואמר לו על מרן שליט"א: "הבחור יודע ש"ס, יש לי חלישות הדעת ממנו!".

בשנת תשס"ג היה זה כאמור רבי מיכל יהודה שיזם את צירופו של מרן שליט"א כחבר מן המניין במועצת גדולי התורה. הוא ביקש מיבדל לחיים טובים מרן הגאב"ד הגר"נ קרליץ שליט"א לעלות עימו למעונו של מרן הגראי"ל זצ"ל לבקש לצרפו. הגראי"ל זצ"ל שיבח את ההצעה ונענה בחיוב על אתר, ואף מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל הסכים לה בחפץ לב.

בשנת תשס"א אמר מרן הגרי"ש זצ"ל להרב ישראל קרביץ, בזה הלשון: "יש בו ברבי

גרשון את כל התכונות של מנהיג. הוא גם צדיק, והעמיד אלפי תלמידים. לכן לדעתי הוא הראשון שאמור להיכנס אי"ה למועצת, וכך יהיה בישיבה הקרובה. הוא היה צריך להיות שם מזמן".

סיפר אחיינו של מרן שליט"א, הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א, מראשי ישיבת 'נתיב הדעת', כי בשעתו שלחו מרן שליט"א למרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל להודיע לו את דעתו בענין ציבורי סוער שהיה על הפרק. קודם ביצוע השליחות נכנס גם לרבי מיכל יהודה. אמר לו רבי מיכל יהודה בזה הלשון: "תסביר לרבי יוסף שלום, מי זה רבי גרשון...?", ואכן בשליחותו דיבר עם הגרי"ש במשך כעשרים דקות. בתוך הדברים התבטא הגרי"ש: "וכי אינני מכיר את רבי גרשון? והלוא נוכחתי לא אחת כי הוא זך ונקי, זך ונקי". (לדברי רבי אליהו, הגרי"ש חזר על שבח זה כמה פעמים במהלך השיחה).

[יצוין, כי נכד מרן הגרי"ש זצ"ל, הרה"ג רבי משה ישראלזון שליט"א מספר כי לפני כשמונה עשרה שנה המליץ מרן הגרי"ש זצ"ל לאחד הנינים ללכת לישיבת פוניבז', ולא לישיבה אחרת שחפץ ללמוד בה כי אין בה השגחה. שאלו הנין: "וכי בישיבת פוניבז' יש כן השגחה? הלוא גם היא ישיבה בלא השגחה!". השיבו מרן הגרי"ש: "איני מבין מה הדימוי בכלל, והלוא שם יש דמות, דמותו של רבי גרשון, והיא משפיעה על התלמידים".

וכך גם בשנת תשס"ט, נינו של מרן שליט"א בא בקשרי שידוכין עם נינת מרן הגרי"ש זצ"ל. מרן שליט"א טרח במיוחד לבוא לשמחה שהתקיימה בבית מרן הגרי"ש זצ"ל. הגרי"ש היה נרגש לקראת בואו וקיבלו בכבוד גדול, הוא קם בפניו מלוא קומתו ובא לקבל את פניו בפתח החדר. במהלך השמחה הם דיברו בחביבות רבה ובהערכה עצומה זה לזה במשך שעה ארוכה, וביציאתו שוב טרח מרן הגרי"ש זצ"ל ללוותו עד פתח הבית, ולא שב למקומו עד שעזב מרן שליט"א את הבנין].

אחד התלמידים שנכנס אל מעונו של רבי מיכל יהודה להתברך מפיו לפני תחילת הזמן, שמע מרבי מיכל יהודה את הדברים הבאים: "בעיקר תתקרב לרבי גרשון, כי הגדלות שלו זה

בקבלה. אביו רבי צבי יהודה היה מהמקורבים הגדולים אצל ה'חזון-איש', ואף הוא בבחרותו כשבא לכאן בא כשתלמודו בידו, כאשר כמעט כל הש"ס שגור על לשונו. תכנס לשמוע את השיעורים אצלו ותרשום אותם".

בשנת תשנ"ט אמר רבי מיכל יהודה לאחד ששם את פעמיו ללמוד בישיבת פוניבז': "ברוך ד' זכותם, יש לכם את רבי גרשון, מגדולי מעתיקי השמועה בדרך המסורה, ודרך הלימוד שלו היא דרך הלימוד המקורית, בדרך זו למדו בכל הדורות ונעשו גדולי תורה, וכן הדרך הראויה לכל אחד ואחד. יש לכם ראש ישיבה, תראו לקבל ממנו כמה שיותר, לרדוף אחר שיעוריו, להתכונן כמו שצריך לשיעור, להכין טוב את הסוגיא, ולחזור על השיעור, וללבן את הדברים שיהיו מחוורים כל הצורך, ולהקפיד גם על קשר אישי עמו בלימוד, לברר וללבן אצלו הדברים שהביא בשיעור, וכל העושה כן **מבטיח אני לו**, שיזכה להיות תלמיד חכם גדול ומרביץ תורה". (הודפס בסוף הקובץ 'יסודות קנין כסף', תמוז תשע"א).

בחודש אב תש"נ, נכנס הגאון רבי **יהושע מישקובסקי** שליט"א, למעונו של רבי מיכל יהודה, לקבל הדרכה לקראת עלייתו לישיבה גדולה. רבי מיכל יהודה פנה אליו ואמר: "בפוניבז' יש מעלה שאין בשום מקום, יש שם תורה מסיני ממש, מחוורת כשמלה, זה השיעורים של רבי גרשון!".

אחד התלמידים של מרן שליט"א שמע מפי רבי מיכל יהודה בלשון הזה: "אני מכיר את רבי גרשון עוד מימי בחרותו בישיבת פוניבז', וכבר אז היה מרומם מכל בני גילו". (מפי הרה"ג ר' יצחק נוימן שליט"א, וכעין זה שמע גם מהגאון רבי **מאיר גריינמן** שליט"א, כי הוא זוכר את הערכה הגדולה שרחשו לו בישיבה עוד בהיותו בחור).

נכדו ויד ימינו של רבי מיכל יהודה, הרה"ג **יוסף קורלנסקי** שליט"א, פרסם בגיליון 'דברי חכמים' (שנת תשע"ה) את משנת סבו בעקבות המאורעות שאירעו בישיבה באותה תקופה:

"לפני כשבע עשרה שנה ובמשך כמה שנים שלאחריה הורה רבינו [רמ"י] לתלמידיו ולכל דורשי עצתו שלא ילכו ללמוד בישיבת פוניבז'... ובשנים לאחר שמרן הגרי"ג שליט"א עשה את ההפרדה בישיבה הקדושה ורבינו סייעו מאד בזה, ופעולותיו של רבינו הם שהביאו לכך שהמינויים נתקיימו. לכן אחר שראה רבינו שהשקט נשמר ואין קשר בין הצדדים, חזר רבינו להמליץ להרבה מהפונים לשאול עצה ללמוד אצל מרן הגרי"ג שליט"א שציין שהוא דמות של אדם גדול אמיתי שממנו תעבור מסירת התורה בטהרתה ונקיותה לדורות הבאים, הן מצד ישרות הלימוד, והן היראת שמים וטהרת מידותיו, ועמידתו על המשמר להנחות התלמידים בדרך הנכונה בהתאמצות מיוחדת. גם עמד וסייע להעמדת המנין ב'אהל קדושים' בימים נוראים, הורה וחיזק את הגאון רבי צבי איזנשטיין שליט"א שיעמוד שם לש"ץ כדרכו בקודש ללא שום שינוי, וחיזק אברכים שיקבעו מקום תפילתם שם שהיא זכות גדולה להתפלל עם מרן הגרי"ג, וזכות גדולה היא להיות שותף עם הויתור והבריחה ממחלוקת שעושה מרן הגרי"ג שליט"א".

בחורף האחרון לחיי הגרמ"ל הוא נשא דברים בישיבה, וזירז את התלמידים על מעלת השמיעה. בתוך הדברים אמר כי ניתן להשיג מעלה זו על ידי שישמעו לדברי מרן שליט"א שמרבה לזרז את ענין זה.

עם אחיו הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל

הקשר ההדוק שהיה בין מרן שליט"א לאחיו רבי יעקב זצ"ל, רבה של רמת השרון, היה קשר לא רגיל, יותר מן המצוי. הכבוד וההערכה שהעריץ רבי יעקב את אחיו הגדול ממנו בסך הכל בשנה אחת, היו נדירים בכל קנה מידה. הם לא היו רק אחים מכוח ברית הדמים הכרותה ביניהם, אלא מכח זאת שאת כל תורתם הם קנו יחד, ממקור יניקה אחיד כל שנות הילדות, הנערות והבחרות, בעמל שקידה ויזע מופלא במינו. הם חונכו והודרכו כל השנים על ידי האב הגדול, רבי צבי יהודה, שטיפחם והצמיחם בעשר אצבעותיו, וכך הם גדלו ועברו יחד את כל תחנות החיים, החל מעיירת שומיאץ ברוסיה, רמת השרון דרך לומז'ה ופוניבז'.

כאח הגדול בין השניים ראה מרן שליט"א בכל השנים את תפקידו כאחראי על אחיו הצעיר. בתקופות האחרונות כאשר רבי יעקב לא חש בטוב ליווה מרן שליט"א את כל ההתייעצויות הרפואיות מקרוב, והכריע את כל הספיקות שהתעוררו.

לפני שנים כאשר חש רבי יעקב צרידות בגרונו, המליץ לו מרן שליט"א, להימנע מדיבור במשך מספר ימים וכך תחלוף הצרידות. "ומה אעשה כשיגיעו אנשים לבקש ממני לדבר?" שאל רבי יעקב. "תאמר להם שבמצוות אחיך הגדול אינך מדבר!" הציע מרן שליט"א. ואכן כל הפונים הרבים בימים שלאחר מכן נתקלו בשלט בפתח הבית הכתוב בו: "במצוות אחי הגדול לא אוכל לקבל קהל היום".

לפני כמה שנים כאשר חלה רבי יעקב ורופאיו אסרו עליו לתקוע בראש השנה, הטריח את עצמו מרן שליט"א לנסוע כמה פעמים עד לרמת השרון על מנת 'לשמור' על אחיו שלא יתקע... לבסוף הצליח רבי יעקב להשיג היתר מאחיו מרן שליט"א לתקוע גם באותה שנה שלושים תקיעות...

באותה תקופה בבוא מרן שליט"א לבית אחיו, וראה כי מספר הממתינים גדול מדי, והדבר עלול ליצור עומס על אחיו, התעלם מכבוד תורתו ועמד וסידר את התור בעצמו...

בראיון ל'מוסף שבת קודש' (סוכות תשע"ו), אמר רבי יעקב כי התנא באבות (פרק ד) אומר: "הלומד ילד למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר חדש והלומד זקן למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר מחוק ... הלומד מן הקטנים למה הוא דומה לאוכל ענבים קהות ושותה יין מגתו והלומד מן הזקנים למה הוא דומה לאוכל ענבים בשולות ושותה יין ישן". הרי שהתנא מלמד אותנו, כי ישנה מעלה מיוחדת לאדם שלמד תורה בעודו צעיר לימים, כי לימוד בעת זקנה הוא לימוד שלא נקלט כראוי. שנית, מלמד אותנו התנא ממי יש ללמוד תורה, עדיף ללמוד מהזקנים ולא מילדים. כי לזקנים יש יישוב הדעת כראוי ותוכן יקר ערך. אך בסיום המשנה מסיים התנא בהצהרה חשובה: "רבי אומר אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו, יש קנקן חדש מלא ישן וישן שאפילו חדש אין בו". זאת אומרת, כי יש פעמים שאפשר ללמוד אפילו מצעיר כי הוא הצליח לבשל את מוחו וליבו, וה'שכל' וה'דעה' שלו הם כשל זקן. "כך המלצתי בשעתו על אחי רבי גרשון שליט"א", אמר רבי יעקב, "כבר מצעירותו כל מי שדיבר

עימו בלימוד הרגיש 'טעם זקנים' כאילו שלומד מזקן למרות היותו צעיר. זאת? מחמת יישוב הדעת שלו!"

ביום הפורים תשע"ו, עבר רבי יעקב ניתוח קשה וסבוך בשעות הבוקר והצהריים. בכל מהלך הניתוח, ישב מרן שליט"א במשך למעלה מחמש שעות בעמל ובמאמצים גדולים ולמד משניות לזכות אחיו, בדאגה כנה לשלומו ובריאותו, וכשנרדם במהלך הזמן התאמץ להעיר את עצמו ולהמשיך ללמוד. כשהיה נידון אם לערוך את הניתוח ביום הפורים טרח מרן שליט"א ועלה במיוחד לבתי גדולי ישראל מרן הגראי"ל זצ"ל ויבדלח"ט מרן הגר"ח שליט"א לשאול את מוצא פיהם אם לקיים את הניתוח. במשך כל תקופת חוליו של רבי יעקב היה מרן שליט"א מבקרו ביום רביעי מידי שבוע בשבוע כשהוא דואג לשלומו. לאחר פטירתו של רבי יעקב, הורה הדריך וניווט את כל ענייני הרבנות של אחיו הן בקהילת 'נאות יוסף' ובעיר 'רמת השרון' והן בשאר מפעליו הכבירים, ועל פיו ישק כל דבר.

עם מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א

ידידות אמיצה והערכה רבה הדדית שוררת כל השנים בין מרן שליט"א לבין רשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א.

רבי חיים סיפר כמה פעמים: "כשהגעתי ללומז'ה בפתח תקוה בהוראת דודי ה'חזון איש', הוא ציווה עלי לדבר בלימוד עם הבחורים הטובים בישיבה. בין השמות ציין ה'חזון איש' את רבי גרשון ואמר לי: 'דאס איז דער דמות פון די ישיבה' [זוהי ה'דמות' של הישיבה], אמנם, סיים מרן הגר"ח שליט"א ואמר

בענוותנותו: "אני לא העזתי לגשת אליו, כי רבי גרשון נחשב בשעתו העילוי של הישיבה, והיה בחינה של 'יראת הרוממות' לגשת אליו". רבי חיים זוכר כיצד רבי צבי יהודה בא פעם [כנראה באחד מהתחלות הזמן] עם בניו לישיבה, והושיבם ב'מזרח'.

רבי חיים הקפיד כל השנים לשלוח את ילדיו וצאצאיו ללמוד בפוניבז', כשהוא מציין שיש לו ענין שישמעו שיעורים מפי מרן שליט"א.

בחול המועד סוכות תשע"ב, שקעה שימשה של הרבנית הצדקנית בת-שבע קנייבסקי ע"ה שלא בעונתה. כלל ישראל התעטף באבל כבד על סילוקה של אשה גדולה, שהיותה מקור השראה לבנות ישראל. במהלך החג נודע למרן שליט"א כי ספר תורה החי – רבי חיים – שרוי בצער. מיד ביקש לעלות אליו לביקור חג, לשמחו ולעודדו. מרן שליט"א יצא מגדרו לדבר עימו בנעימות ובחדווה ואף במילתא דבדיחותא בשפת האידיש. בהמשך דברו מעט על ענייני חינוך, ושיבח מרן שליט"א את ספרו הנודע של רבי חיים 'ארחות יושר' שכה תואם לבני דורנו, וביקש כי היות ויש הרבה דברים המתחדשים השייכים לענייני היום יום ראוי להוציא כרך נוסף לרוב הנחיצות והתועלת... משראה מרן שליט"א כי עלה חיוך על פניו הקדושות של רבי חיים ידע כי הוכתרה בהצלחה מטרת הביקור.

מאוחר יותר הסביר מרן שליט"א כי במכוון לא דיבר עם רבי חיים על האבידה הגדולה בפטירת הרבנית, כי שמע מאברך אחד שעלה לרבי חיים במהלך החג, וסיפר לו על כך

שאשתו לא ישנה כל הלילה בעקבות צערה מפטירת הרבנית. רבי חיים כששמע זאת מפי האברך פרץ בבכי נורא. "איני מסוגל לצער את רבי חיים, לכן לא דברתי עימו מאומה על הענין" – הסביר מרן שליט"א.

אחד התלמידים מספר, כי פעם שאל למרן שליט"א שאלה מסויימת, ומרן שליט"א השיב: "אני לא יכול לענות על השאלה, תלך לרבי חיים, הוא שולט, הוא שולט על כל העולם".

בשיחה ברבים הסביר מרן שליט"א את פשר הדברים: נאמר במסכת אבות (ו, א): "כל הלומד תורה לשמה נותנת לו מלכות וממשלה". מלכות הוא מרצון העם ואילו ממשלה היא בעל כרחם. אצל רבי חיים, הסביר מרן שליט"א, רואים הן את המלכות בכך שהוא תל-תלפיות והכל באים לבקש ממנו עצה וברכה והכרעתו הכרעה של דעת תורה היא, והן את הממשלה בעל כרחם של הרשויות והעולם החופשי. לדוגמא, נקט מרן שליט"א, רבי חיים לא רצה שרחוב לנדא יהיה פתוח בשבת, כדי שלא יהיה מעבר מרמת גן לבני ברק וכך נהיה, למרות שהחילונים מתנגדים בנחרצות לכך! זה הכח של רבי חיים מלכות וממשלה!

פעם אחרת התבטא מרן שליט"א באוזני שואל שביקש את עצתו: "אם אתה רוצה רוח-הקודש תלך לרבי חיים".

כשאחד התלמידים תיאר באוזני מרן שליט"א לפני כמה שנים את סדר לימודו המפליא של רבי חיים, ועל הסיום הגדול של כל התורה כולה שנערכת על ידו מידי ערב פסח. דפק מרן שליט"א על השולחן, ואמר: "אשרי הדור שרבי חיים בתוכו!".

מספר הרה"ג ר' **יצחק נוימן** שליט"א, כי לפני שנים ספורות נכנס לרבי חיים עם שאלה בהלכות מזוזה ובעוד ענין. רבי חיים שאלו באורח נדיר: "היכן אתה לומד?", וכשהלה השיב בישיבת פוניבז' אצל מרן שליט"א, נענה רבי חיים: "יש לך ראש ישיבה מצויין! אתה יכול לשואלו הכל, גם בהלכות מזוזה".

שמענו מפי בעל העובדה, שעלה לבית מרן שליט"א לפני שנים ספורות, וביקש ברכה עבור ביתו החולה. מרן שליט"א הביט בה רגע כמימרא, ואמר: "אין לה כלום". מאוחר יותר עלו בני המשפחה לבקש גם את ברכתו של רבי חיים, וסיפרו לו במהלך הדברים כי מרן שליט"א שלל את דברי הרופאים ואמר כי אין כלום. הגיב רבי חיים: "אם רבי גרשון אמר שאין כלום, אז אין כלום!".

מספר הרה"ג **יעקב ישראל קנייבסקי** שליט"א, נכדו נאמן ביתו של רבי חיים, כי בערב שביעי של פסח השנה, בעת שנכנס מרן שליט"א לביקור בבית רבי חיים, התרומם רבי חיים לכבודו, ושאל שוב ושוב: "מדוע טרחתם לבוא אלי, אני הייתי צריך לבוא אצלכם". מרן שליט"א השיב כי אינו רוצה להפריעו מלימודו, אלא בא כיון שההלכה מורה להקביל את פני הרב ברגל, ודברו בלימוד במשך דקות ממושכות. בסיום הביקור שוב אמר רבי חיים: "אינכם צריכים לטרוח לבוא אלי".

עם מרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, הערכה והקשר העז השורר עשרות בשנים בין מרן שליט"א לידידו ורעו מרן ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א.

לאחרונה נוהג רבי ברוך דוב לומר בהזדמנויות שונות לפני מרביצי תורה וראשי ישיבות: "הנה אני ורבי גרשון משמשים כראשי ישיבה בפוניבז' כבר קרוב לשבעים שנה. ואני אומר לכם רבותי: מעולם! מעולם! לא היתה ביננו שום סרך של קטטה, מריבה,

כעס או קנאה. תמיד היה בינינו אהבה ואחוה, שלום ורעות. אדרבה, תמיד היתה הקנאה של האחד לא מהשני אלא בשביל השני, כל אחד מאיתנו רוצה ומקווה לראות אך את טובו גודלו וכבודו של השני". ובכינוס 'לב שומע' (שנת תשע"ח) אמר זאת רבי ברוך דוב ברבים והוסיף במתיקות: "אתם רואים אותי ואת רבי גרשון, תוכלו ללמוד מאיתנו שזה אפשרי. יכולים לשמש עשרות שנים שני ראשי ישיבות בישיבה אחת ולחיות בשלום ובשלוה. הנה הראיה שזה אפשרי".

בעבר כשמרן שליט"א ניאות עדיין לסדר חופה וקידושין בחופות תלמידיו, היה מפנה את תלמידים לכבד בכיבוד זה את רבי ברוך דוב. פעם גם טען מרן שליט"א בענווה כהתחמקות כי יש לו קושי בחיתוך הדיבור, ובשביל ברכות בחופה ראוי דיבור חד יותר.

לפני כשעשרה שנים חדל מרן שליט"א מלסדר קידושין לחלוטין, גם לא אצל בני משפחתו וצאצאיו. לא ידועה הסיבה הברורה לכך, אבל רווחת השמועה כי מאז שאירע מקרה מסויים החל להימנע לחלוטין לסדר יותר חופה וקידושין אצל תלמידיו. היה זה כאשר פנה אליו תלמיד מהישיבה שנמנה על מקורביו, וביקש לסדר עבורו חופה וקידושין. כדרכו הפנה אותו מרן שליט"א לרבי ברוך דוב. אותו תלמיד ביקש לדלג על הוויכוח והאי נוחות, נקט בדרך הרמאות, ואמר למרן שליט"א כי בירר ושמע שרבי ברוך דוב אינו פנוי באותו ערב. כעבור ימים ספורים הזדעזע מרן שליט"א לשמוע כי היתה כאן רמאות, וכיון שחש שמא במידה כלשהי נגרם כאן סרך פגיעה בכבוד תורתו של רבי ברוך דוב, גמר בליבו החלטה לא לסדר יותר קידושין לשום תלמיד. מאז ועד היום, למעלה משש עשרה שנה.

בשנת תשנ"ז הגיע אחד מתלמידיו הקרובים להזמינו לשמחת נישואיו שתתקיים בירושלים, והציע מרן שליט"א בפניו כל מיני רעיונות משונים, כגון שיבוא קודם החופה ויסע חזרה לבני-ברק עוד קודם החופה וכדומה. אמר לו התלמיד בחיך: "אם כן אצטרך לקרוא לבני 'חופים' על שלא ראה בחופתי". התלמיד ניסה בכך לנסות ולהבין מדוע מרן שליט"א עושה כל מיני טעדיקי לבוא לחתונה ולא לחופה? השיבו מרן שליט"א: "נו, בסדר אבוא לחופה, אבל בתנאי קודם למעשה שאת הברכה אחריה תכבדו את רבי בערל...". החתן שאל: "אבל ראש הישיבה יותר מבוגר?". הוא השיב: "אבל הוא רבו מובהק. ואם תתחכם ותקרא לי, אני לא יעלה...".

בימי השבעה על אחיו רבי יעקב זצ"ל, ביקש מרן שליט"א מעמיתו בראשות הישיבה, הגר"ד שליט"א, למלא את מקומו באמירת השיעורים. היה לשיעורים אות של 'שבעה',

מאפיין ומגדיר מאוד את אורחותיו של מרן שליט"א. הגרב"ד שליט"א, אשר נפשו קשורה בנפשו של מרן שליט"א, הוא גם גדול המבינים בתורת הישיבה של מרן שליט"א, והבין לרוחו, בשל כך השאיל הגרב"ד את מחברות שיעוריו של מרן שליט"א, ומסר מתוכן. הוא הבין כי אם הוא ממלא מקום עליו למסור שיעורים ברוחו וצביונו של המרא דאתרא של השיעור!

אחינו של מרן שליט"א, הגאון רבי **ברוך דוב דיסקין** שליט"א, ראש ישיבת 'אורחות תורה', מספר כי פעם נסע במונית בצוותא עם ראשי הישיבה מרן שליט"א ורבי ברוך דוב פוברסקי לניחום אבלים בפתח תקוה. בדרך שאל הגרב"ד פוברסקי את מרן שליט"א שאלה גאונית על הסוגיא שנלמדה בישיבה. מרן שליט"א חשב קמעא, ואמר שני מהלכים שניתן להגיד בסוגיא וליישב בהן את הקושיא. לאחר שיצאו מהמונית אמר הגרב"ד פוברסקי להגרב"ד דיסקין: "שמעת מה שרבי גרשון אמר? זה מוראדיק התירוצים שלו!".

לאחר ימים אחדים, רבי ברוך דוב דיסקין אמר לאחד מידידיו את תורף הקושיא ששמע את הגרב"ד פוברסקי שואל את מרן שליט"א ואת התירוצים הנפלאים שהשיב לו עליהן. אותו ידיד ניסה לאחר כחודש לעשות נסיון כל שהוא, הוא פנה למרן שליט"א ושאל את אותה שאלה וציפה כי מרן שליט"א ישיב לו את אותם תירוצים, אך מרן שליט"א הגיב: "זה באמת קושיא. צריך עיון".

ניגש מאן דהו למרן שליט"א ושאלו: "הרי לרבי בערל ראש הישיבה השיב תירוצים נכוחים על הקושיא ההיא? ומדוע לשואל השני אמר שזו קושיא?". השיב מרן שליט"א: "רבי בערל זה משהו אחר לגמרי, הוא כבר למד את הסוגיא הרבה פעמים, הוא מכיר את הסוגיא היטב על בוריה, אם הוא שואל כזאת שאלה הוא צריך לקבל תירוץ. אבל בחור שלומד עכשיו את הסוגיא פעם ראשונה, מותר לו להישאר בקושיא, הוא לא מוכרח לקבל תירוץ על כל קושיא, אדרבה, יהיה לו על מה לחשוב מעט בדרך, לפני השינה, בחדר אוכל".

מעין זה סיפר גם הגאון רבי **משה דוד ליפקוביץ** שליט"א, שכאשר נסע מרן שליט"א בחברת ראשי הישיבה להנחת אבן הפינה לישיבת 'גרודנא' באשדוד, במהלך הנסיעה הציג מרן ראש הישיבה הגאון רבי מרדכי שלמה ברמן זצ"ל שאלה בפני מרן שליט"א ומרן שליט"א השיבו בטוב טעם ודעת. למחרת הלך אחד הבחורים לשאול את מרן שליט"א את אותה השאלה, ואמר לו מרן שליט"א: "א' גוטע קשיא, צריך לחשוב על תשובה". הבחור הרהיב עוז ושאל את מרן שליט"א: "הרי יש לכם תשובה ערוכה על כך?". "אמת", השיב מרן שליט"א, "אך התשובה מיועדת עבורי, אך לבחורים לא אמור להיות להם תשובה. או שהם יתעוררו לה לבד, ואז זה מצויין, אך גם אם לא, שום דבר לא יקרה אם הם יהיו מעט טרודים בה".

הגאון רבי **בנימין פוברסקי** שליט"א, שמע מאביו מרן הגרב"ד שליט"א בעת שנפטרה אשת מרן שליט"א, הרבנית הצדקנית מרת **הניא רחל אדלשטיין** ע"ה, כך: "הייתי בא הרבה לביתו של רבי גרשון, ואמנם תמיד קיבלה אותנו הרבנית בחום ובלבביות ורצתה שיהיה לנו נעים ושנרגיש 'היימיש', אך מרבי גרשון עצמו תמיד פחדתי. רבי גרשון זה בשביל לדבר בלימוד, לא בשביל לשבת בביקורים. יש לי פחד ממנו".

לפני שנים אחדות אמר מרן הגרב"ד שליט"א בדרשתו באחת השמחות, כי לא ראה מימיו אישיות כה מיוחדת ומרוממת כמו אביו של מרן שליט"א, רבי צבי יהודה זצ"ל. והוסיף: "אצל בניו רבי גרשון ורבי יעקב רואים כמעין זה, כזו נקיות! היכן מוצאים דבר כזה?".

מספר הגאון רבי **חיים מאיר שטיינברג** שליט"א, כי פעם הגיע לישיבה הקדושה לשמוע את שיעורו של מרן שליט"א במסגרת 'ירחי-כלה', וכשעלה במדרגות הישיבה פגש בו מרן שליט"א ושאלו: "מה אתה עושה כאן?", נענה רבי חיים מאיר שבא כדי לשמוע את השיעור

של ראש הישיבה, אמר לו מרן שליט"א בביטול: "ממני אין לך מה לשמוע, תבוא מחר לשיעור של רבי בערל, אז יהא לך מה לשמוע".

אחד התלמידים מספר לנו כי נקרא אל מרן שליט"א בבין הזמנים ניסן תשס"ז, ומרן שליט"א ביקשו לדאוג לכך שהחזן בישיבה לא ימתין לו לחזרת הש"צ. התלמיד שאל מדוע? ומרן שליט"א השיב: "דבר ראשון, זה עושה לי לחץ. דבר שני, הרי מעולם לא חיכו לי. פעם היו מחכים לרב מפוניבז', לרבי שמואל רוזובסקי, הרב שך, רבי דוד, היום שיחכו לרבי בערל...". (מפי רבי י. נ.).

מעט וזעיר מיגיעת שקידת התורה והיקף ידיעתה

כל מי שזכה לבוא במגע תורני כל שהוא עם מרן שליט"א, יוכל להעיד על היקף גדלותו התורנית המופלאה. חבריו לספסל הלימודים בלומז'ה מספרים שכאשר הגיע לישיבה השתלב עם גדולי הלומדים בה, ונודע כמי שניתן לשואלו בכל סוגיא, והוא משיב בהיקף ובעומק מופלא. אלא שברוב ענוותנותו תמיד הסתתר בפשטות והצנע, בתואנות שונות: "בדיוק למדתי זאת לאחרונה", "כעת עסקו בסוגיא זו בישיבה", "הזדמן לי לראות את הענין לאחרונה" וכדומה.

אחד המקורבים למרן שליט"א, שאלו לפני תקופה, אם נכון הדבר ששיחק הרבה במשחק השחמט בילדותו והצטיין בזה? חייך מרן שליט"א ואמר: "איני זוכר כל כך, אבל הגיע זמן שאמרתי לעצמי שזה ביטול תורה, ומאז לא נגעתי במשחק הזה". כשנשאל בן כמה היה אז? השיב: "מסתמא בן אחד עשרה לערך".

רבי **יעקב** זצ"ל העיד על אחיו מרן שליט"א, כי כבר מבחרותו נהג כמו גדולי הדורות, ובימים שקדמו לזמן בישיבה, היה לומד את כל המסכת שעמדו ללמוד, גמרא ורש"י, כך רכש בקיאות מופלגת בש"ס. גם בשיחותיו מרבה מרן שליט"א לדבר על חשיבות ונחיצות הדבר להשגות רוחניות, לרכוש בקיאות בגמרא ורש"י. אחד התלמידים הזוכה ללמוד בקביעות עם מרן שליט"א חברותא גמרא ורש"י, מספר כי בכל פעם שמרן שליט"א לומד את הסוגיא, למרות שכבר למדה פעמים רבות, תמיד הוא מוצא דיוק נוסף, או דקדוק חדש ברש"י.

סיפר הרה"ג רבי **מאיר מונק** שליט"א, מנהל תלמוד תורה 'תורת אמת', כי שמע ממייסד התלמוד תורה, הגאון הצדיק רבי **חיים פרידלנדר** זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', כי הסיבה שגרמה לו להקים את התלמוד תורה המפואר, המתנוסס לתפארה בבני-ברק היא מפני שראה בבחרותו בישיבת לומז'ה את נפלאות ידיעותיהם בבקיאות ובעיון של מרן שליט"א ואחיו רבי יעקב בכל הששה סדרים ובכל שלושת הבבות בצורה מדהימה, ומהם למד כמה חשוב וחיוני הוא לימוד הבקיאות המהווה את הבסיס הראשוני לידיעת התורה, ובעקבות כך הגה ברעיונו להקים תלמוד תורה בו ישננו הילדים כבר מקטנותם משניות ויצברו ידיעות רבות בנוסף ללימוד העיוני, והוא היה הנחשון בדבר בבני-ברק. כך גם שמע ממנו בנו הרה"ג רבי **אליהו פרידלנדר** שליט"א.

שח לנו אברך יקר מתלמידי מרן שליט"א, כי חפץ לקרוא לבנו הנולד לו ע"ש תלמיד חכם אחד שהיה אפוף ביסורים כל ימיו, שקראו לו 'שלמה'. הוא שאל על כך את מרן הגר"ח **קנייבסקי** שליט"א, והורה שיקרא את השם 'שלום' הדומה ל'שלמה', על שם התנא אשר שמו רבי שלום. לאחר מכן בירר אצל רבים היכן מוזכר כזה תנא בש"ס ואיש לא ידע להשיב.

במעמד הברית השתתף מרן שליט"א וכשסיפרו לו על הוראת הגר"ח שליט"א, אמר על אתר: "יודאי רבי שלום נזכר פעם יחידה בש"ס, במסכת יבמות דף קט"ז!".

בספר 'רועה ישראל' (ח"ב, עמודים קע"ה, קע"ו, קע"ז), תולדות חייו של הגאון רבי ישראל **יעקב פישר זצ"ל**, ראב"ד העדה החרדית, מסופר כך: "היה זה בימי חולשתו וחוליו של רבינו [הרב פישר]. צורב צעיר דן עם רבינו בסוגיית גר קטן כתובות דף יא, והזכיר סברא מחודשת בישוב דברי התוספות שם. רבינו נהנה מסברא זו, אך הוסיף כי סברא כזו, יכול לומר רק מי שבקי בש"ס ובחן את הדברים לפי כל הסוגיות אם הדברים נכונים, ואני אין בכוחי כעת לעבור על סוגיות הש"ס ולבדוק את נכונות הסברא. או אז גילה הצעיר לרבינו כי סברא זו נאמרה על ידי הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, ראש ישיבת פוניבז'. כשמוע זאת רבינו נחרד עד עמקי נפשו שערער על סברא זו, ואמר: "הן רבי גרשון בקי בש"ס, וחזקה עליו שדבריו נסמכים על יסודות נאמנים!" ומשום כבודו של הגאון רבי גרשון – בעל הסברא התאמץ רבינו באופן מיוחד לדון בדבריו, ועבר על כמה מסוגיות הש"ס, ומשני מקומות הביא ראיות לסברתו, ומשלושה מקומות הביא פירכא לדבריו. הוא סיים ואמר: "כיון שאיני חש עתה בטוב וכוחותי בל עמי לבאר את הענין עד תומו, איני יכול להכריע לכאן או לכאן, ואני רק מעלה נקודות כמראה מקום למען כבודו של הגאון בעל הסברא, ולכשירווח לי אני ישוב לדון באמיתות הדברים".

אחיו הגאון רבי **יעקב זצ"ל** סיפר על אחד מגאוני הדור שהיו תקופות שדיבר בחריפות רבה על גדולי האחרונים, כאשר לפי דעתו היה נראה כי ביאוריהם מוקשים. פעם הגדיש את הסאה והתבטא ואמר על אחד היסודות המוצקים של ה'מנחת חינוך' כי הוא טעות. כששמע זאת מרן שליט"א חרה לו הדבר, רץ לאסוף ספרים עמל ושקד על דברי ה'מנחת חינוך' במקורותיו, והלך אל אותו גאון להתווכח עמו על דבריו. לבסוף הוכיח לו מרן שליט"א נכוחה כי צדקו דברי ה'מנחת חינוך'. אותו גאון השתאה מדברי מרן שליט"א והחליט מכאן והלאה לחדול לדבר בתקיפות נגד גדולי האחרונים. לאחר תקופה, כששאלו אותו על אחד מיסודותיו של ה'קצות החושן' כי לכאורה אינו נכון, השיב אותו גאון: "לא! לא! חס ושלום צריך להבין אותו".

בעת שהתמנה מרן הגאון רבי **חיים שלמה ליבוביץ זצ"ל**, לכהן פאר בראשות ישיבת פוניבז', הועלתה הצעה לשנות את מחזור הלימוד הנהוג בישיבה מקדמת דנא, ולהשמיט את מסכת סנהדרין מהמחזור. משום שרבי חיים שלמה נהג למסור את שיעוריו על יסוד דברי זקנו מרן רבי ברוך בער, בעל 'ברכת שמואל', ואין חידושי 'ברכת שמואל' על סנהדרין, המסכת שעמדו ללמוד בישיבה. מרן שליט"א 'שומר הסף' הנצחי של מקדש הישיבה וסדרי לימודיה, נחרד מהרעיון של שינוי סדרי הישיבה. מאידך רכש כבוד והערכה גדולה לרבי חיים שלמה ודרכו התלמודית. כדי להפיס את דעתו אמר לו בפשטות: "ישנם ברחבי נשים נזיקין שתיים עשרה 'סימנים' של רבי ברוך בער, שמתקשרים ומבארים סוגיות במסכת סנהדרין", ומנה בבקאות מדהימה את ה'סימנים' הללו ברחבי הש"ס המשתייכות לסוגיות של מסכת סנהדרין... רבי חיים שלמה עמד מולו משתומם, הוא לא הכיר מושגים כאלו.

[אגב, בשנת תשס"ז, אותה שנה בה מונה רבי חיים שלמה לראשות הישיבה, הודיע מרן שליט"א בערב שמחת תורה כי השנה לא יבוא לקריאת התורה בישיבה כמידי שנה, כשהוא מנמק זאת בנימוק כל שהוא. אך יודעי דבר הסבירו כי הסיבה האמיתית היא, משום שבכל שנה מתכבדים ראשי הישיבה מרן שליט"א ומרן הגרב"ד שליט"א בחתן תורה וחתן בראשית, והשנה רצה שיכובד בעלייה המיועדת לו, ראש הישיבה החדש].

אחד התלמידי חכמים בבני-ברק (הרב א. ב) שח בפנינו, כי לפני שנים אחדות היה לו ויכוח נוקב עם בנו על הבנה במשנה בטהרות, לאחר שהויכוח לא פסק, גמרו אומר לעלות לבית מרן שליט"א ולהציג בפניו את השאלה. מרן שליט"א ישב על מקומו והקשיב לשאלה בשוויון

נפש, ובלי לפתוח ספר אמר לאחד מהם: "כנראה לא הבנתם את הר"ש שם. הרי לשונו היא כך וכך... ולפי זה הצדק עימו".

הגאון רבי **ניסים דרעי** שליט"א, ראש מכון 'ראש פינה', מספר שכאשר הוציא במהדורה חדשה ובהירה את חיבור 'מחצית השקל' על אבן העזר, עלה לבתי גדולי הרבנים להראות את מלאכתו הכבירה מלאכת מחשבת מופלאה שעשה בחיבור, רוב הרבנים לא הכירו את תוכנו של הספר, ואילו מרן שליט"א קיבלו בחביבות רבה ולמול עיניו המשתאות החל לקרוא קטעים שלימים של 'מחצית השקל' על פה, כשהוא מונח עמוק עמוק בתוך העניינים...

אחד מתלמידיו דיבר עימו על דברי הרשב"א במסכת יבמות, והעיר על איזה תיבה אחת ברשב"א הנראית לכאורה כתמוהה וצריכה ביאור. מרן שליט"א החל ללחוש לעצמו את כל הקטע של הרשב"א מתחילתו בלשונו המדויקת, וכשהגיע למילה ההיא, אמר: "נראה לי כי אכן הרשב"א שם גורס כך וכך". לפלא היה שכפי שקרא כך היה לשונו של הרשב"א בדיוק!

אחד מתלמידי החכמים דיבר עם מרן שליט"א על חקירה מסויימת שהתעוררה בדיני הזמה. הוא חקר את הדבר זמן רב ואף שוחח עם תלמידי חכמים רבים אודותיה, ולאחר מאמץ וחיפוש רב העלה בידו כי יתכן שיש רמז לחקירה זו בתשובות מהרי"ט ומהר"ם שיף, ומדבריהם יש ללמוד פשיטות לשאלה. מה רבה היתה תדהמתו ופליאתו, כאשר הציע את החקירה בפני מרן שליט"א, הוא הגיב על אתר: נו, זה מהרי"ט ומהר"ם שיף".

אחד התלמידים מספר הראה לפני שנים אחדות למרן שליט"א מודעה שפרסמו בעיתון 'יתד נאמן' מטעם הישיבה בענין כלשהו, מרן שליט"א הראה אי שביעות רצון, והוכיחו על פניו: "זה ביטול תורה! מדוע אני צריך לראות דברים כאלה!"

בליל פורים תשע"ו, לאחר תפילת מעריב, בעת קריאת המגילה, לפתע חש מרן שליט"א חולשה גדולה ואיבד את הכרתו, הוא הובל לבית החולים 'מעייני הישועה' ולאחר סדרת בדיקות קצרה שב לביתו. מאוחר יותר התבטא מרן שליט"א בפני נכדו נאמן ביתו הרה"ג ר' **מרדכי פלאי** שליט"א כי עשה עם עצמו חשבון הנפש, ולדעתו הסיבה שקרה המקרה הוא בגלל שהאריך בסעודת פורים יתר על המידה, והסעודה התמשכה כמה דקות לאחר צאת הכוכבים, והיה בכך משום ביטול תורה. כשנשאל על ידי הנכד למה הוא לא עצר את הסעודה? השיב: "היות וציבור המשתתפים היו בשמחה לא רציתי להפסיקם, אך סוף סוף כיון שהיה כאן ביטול-תורה משמים נהגו עימי מידה כנגד מידה והוסיפו לי ביטול תורה בגלל ההתעלפות".

הגאון רבי **יהושע מישקובסקי** שליט"א, ראש ישיבת 'אמרי משה', מספר כי בחודש כסלו תשנ"ז, אושפזה הרבנית ע"ה בבית החולים עקב בעיות בלחץ הדם שסבלה מהן. מרן שליט"א היה עייף ומתוח מעט עקב היום הקשה שעבר עליו, וחשב שיקצר היום את הלימוד המשותף עימו. אך במציאות קרה ההיפך הגמור, מרן שליט"א הוסיף עוז בלימוד התורה יותר מכל פעם, ולמדו למעלה משלוש שעות עד לאחר חצות לילה.

פעם בימי בין הזמנים, נקש בדלתו של מרן שליט"א אחד התלמידים הקרובים, הרבנית פתחה את הדלת והכניסה אותו לסלון. לפתע רואה התלמיד את מרן שליט"א שוכב על הספה מוטה על צידו ומעיין בספר משניות קטן. מרן שליט"א ברוב שקיעתו בלימוד, גם בלימוד כזה שאמור להיות זמן מנוחה, לא שם לב לבואו והמשיך הלאה בעיונו. התלמיד חש באי נעימות ורצה לברוח מהבית. אולם הרבנית שראתה אותו עומד מתמהמה, נכנסה לסלון וקראה: "גרשון" "גרשון". אז הרים מרן שליט"א את עיניו והבחין בתלמיד, הזדרז לקום

מהמיטה להתיישב בשולחן ולשוחח עימו בחביבות, תוך כדי שהוא מציין שהוא כלל לא מפריע... זהו כאמור עת המנוחה של מרן שליט"א.

תלמידים ומכרים טוענים בעקשנות על עסקו בתורת הח"ן רחוק מעין רואים ובקיאותו הגדולה בחכמת הקבלה ונסתרות התורה. עוד בהיותו בחור צעיר למד עם מורו ורבו הגה"צ רבי אליעזר אליהו דסלר זצ"ל והגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל בחברותא קבועה בפירוש הרמב"ן על הפרשה, דווקא את הקטעים השייכים לקבלה. פעם התבטא מרן שליט"א כי הרב דסלר הוא רבו באגדה. אחד התלמידים שדיבר פעם עם מרן שליט"א אודות מקובל פלוני, שמע ממנו כלשון הזה: "מקובל פלוני אומר רק אל"ף בי"ת, מקובל אמיתי היה הרב דסלר".

לפני שנים נשאל מרן שליט"א על ידי אחד מקרוביו אם נכונה השמועה שזכה לקבל תורת הנסתר מהמקובל הקדוש רבי יעקב משה רביקוב זצ"ל, המכונה 'הסנדלר', מגדולי המקובלים בדור הקודם, שה'חזון איש' היה נועד איתו לילות שלימים. הוא השיב על אתר: "איני זוכר... איני זוכר... לא יודע...". כשהוא מעביר מידית את השיחה לנושא אחר. מרן שליט"א שבמוחו הגאוני וביזכרונו הפנומנלי חרוטים מליוני פריטים, היודע להשיב מיד בעל פה בכל התורה על כל חלקיה, לפתע אינו זוכר...

בספר 'תפארת אבות' ישנו לקט רשימות מהגאון המופלא רבי יהושע אהרן צוקר שליט"א, מחשובי רבני וסקדני הישיבה. ובעמוד ע' מובא שם כי פעם אמר הרב צוקר ששם לב כי רוב שיחותיו של מרן שליט"א יש בהם פשט על פי פשט ויש בהם פשט על פי סוד, וניתן להבינם בשני פנים. עוד מובא שם בשם הרב צוקר כי שמע מתלמיד חכם נאמן שבמסע הלווייתו של מרן הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', עמד הגאון הצדיק רבי ישראל אליהו וינטרוב זצ"ל, והאזין ברוב קשב למשא הספדו של יבדל לחיים טובים מרן שליט"א, ויצא מהתפעלות. בגמר ההספד אמר רבי ישראל אליהו לאותו תלמיד חכם העומד סמוך לו: "תמיד ידעתי כי רבי גרשון גדול בקבלה, אבל לא ידעתי שעד כדי כך!".

זכור לרבים המקרה המזעזע שהתרחש בחודש סיון תשע"ד, אז נחטפו רחמנא ליצלן שלושה נערים צעירים על ידי מחבלים צמאי דם. פנו גורמים שונים למרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א בכדי שיערוך "גורל הגר"א" לבירור מקום הימצאותם, אך רבי חיים השיב כי אין לו רוח הקודש ושיפנו בדבר למרן הגראי"ל זצ"ל. אך גם מרן הגראי"ל התחמק וענה כעין תשובה זו. אחד מבאי ביתו של מרן שליט"א סיפר לו כל זאת ושאלו – אם יוכל הוא לערוך 'גורל הגר"א', שכן זה ענין של פיקוח נפש? נענה מרן שליט"א בהשתוממות: "מה פתאום שאני יעשה". אמר המקורב: "כי הרי ראש הישיבה יודע לערוך גורל הגר"א". "אמת!" השיב מרן שליט"א, "אך כבר שכחתי איך עושים זאת", וכך דחה את הבקשה מכל וכל.

באותה הזדמנות אישר כי אכן בצעירותו ערך פעם 'גורל הגר"א' כפי המסורת הידועה בוואלז'ין, כשרצה להכריע בשאלה אם אכן ראוי להשקיע מזמנו ומכוחותיו לעלות את חידושי תורתו על הכתב, ובגורל עלה הפסוק בשופטים (ה, ח) "יבחר אלוקים חדשים", ובמדרש מובא (ראה בתנא דבי אליהו רבא סוף פרק י', ובבעל הטורים דברים א, ג) שהפסוק מורה כי ה' יתברך בוחר לאלו המחדשים בתורה. אך מרן ה'סטייפלער' זצ"ל גילה דעתו שאולי אין זה הדרך, ועדיף להימנע מלערוך יותר 'גורל הגר"א'.

גם בספרי יראה לא הניח מרן שליט"א את ידו, וכבר מצעירותו נודע כבקי גדול בספרי היראה של הראשונים כלשונם. הגאון רבי שלמה נח קרול זצ"ל העיד כי כבר בבחרותו הכיר במרן שליט"א כי הוא בקי בכל ספרי המוסר היסודיים על בוריים. עד היום בשיחותיו מסוגל

מרן שליט"א לקרוא קטעים שלימים מספרי מוסר בעל פה! מבלי להותיר או להחסיר אף מילה.

ככלל, מרן שליט"א רואה בלימוד המוסר כבסיס הכל וכאמצעי חשוב והכרחי לגדל את האדם מבחינה רוחנית בכל התחומים. מסופר כי פעם הגיע אברך אל מרן שליט"א ושאלו הרי בכל שנה מגיעים לישיבה תלמידים רבים מהם בעלי כישרונות גדולים, ובכל שיעור ישנם לפחות עשרה בחורים שיכולים לצמוח גדולי ישראל ותלמידי חכמים בעלי שיעור קומה, היכן הם? השיבו מרן שליט"א בשאלה: "וכי מדוע תשאל כך, וכי זה נובע מתוך דאגה לכלל ישראל?" השיב האברך: "אני שואל כי אני חושב גם על עצמי מדוע אני לא גדלתי כמו שהייתי מסוגל ויכול לגדול". שאל מרן שליט"א: "אתה לומד בכל יום חצי שעה מוסר?" האברך השיב בשלילה. "נו, אז הנה לך התשובה מדוע אינך גודל מספיק". "זאת גם התשובה למה עשרה האחרים שיכלו לגדול לא גדלים" – הפטיר.

רגיל מרן שליט"א לומר: "בן תורה חייב שתהיה לו ידיעה בשלושת ספרי המוסר העיקריים; שערי תשובה, מסילת ישרים וחובת הלבבות. אך ראוי גם להוסיף 'אורחות צדיקים'".

החסיד האמיתי – מידות טובות

כבר משחר טל ילדותו שם מרן שליט"א דגש מיוחד על עבודת המידות. כבר בהיותו רך בשנים ניכרו בו ניצני הטבה ותכונות מיוחדות של רגישות לזולת, ולמרות שהיו בו מעלות גדולות מעל בני גילו לא התנשא ולא התפאר אפילו לא במשהו. הגיע לידינו מעט אפיזודות מלאות הוד ומפיקות נוגה, המשתלבות האחת לחברתה, ומגלמות צורה בוחקת של חסיד אמיתי, ונותנות המחשה חיה לדברי בעל ה'מסילת ישרים' (פרק יט): "כללו של דבר הרחמנות וההטבה צריך שתהיה תקועה בלב החסיד לעולם, ותהיה מגמתו תמיד לעשות קורת רוח לבריות ולא לגרום להם שום צער".

בהזדמנות סיפר מרן שליט"א לאחדים מתלמידיו, כי בימי ילדותו נהג לשיר 'סולו' בשמחות בר מצווה, עד שפעם אחת שם לב כי בעקבות כך נמשכת תשומת הלב אליו וכולם מביטים בו תחת שיביטו בחתן הבר מצווה, מאז חדל לשיר 'סולו'. [התלמידים שאלוהו איזה שיר ידע לשיר 'סולו' ומיקד את תשומת הלב אליו? והוא השיב: 'אשרינו מה טוב חלקנו' של חב"ד. התלמידים אמרו כי הם אינם מכירים, והוא החל לשיר את השיר בניגון מתוק ושובה לב]. דוגמא מזערית של רגש לזולת שהיתה בו כבר מימי הילדות ממש.

לפני כעשר שנים, הגיע לבית מרן שליט"א אחד הבחורים מיישיבה מפוארת בירושלים, שחלה לא עלינו במחלה הנוראה, וביקש את מחילתו, באשר יתכן ודיבר עליו סרה בנוגע בענין המחלוקת בישיבה. אמר לו מרן שליט"א בהחלטיות: "מעולם לא הקפדתי על מישוהו בענייני הישיבה!"

עד לפני כעשרים וחמש שנה היה מרן שליט"א מגיע חזרה הביתה בשבת בבוקר בשעה מאד מאוחרת, הוא היה אומר לאשתו הצדקנית ע"ה כי הוא מתעכב מעט לאחר התפילה. אחד התלמידים ביקש פעם להתחקות אחריו, והעלה בידו את פשר האיחור. הוא הלך אחריו, והנה הוא רואה את מרן שליט"א נכנס לבניין מסויים עולה כמה קומות, דופק אצל אחת

המשפחות, מתעכב דקה שתיים ויוצא. שוב עולה לבנין אחר, דופק בבית נוסף מתעכב דקה מועטת ויוצא. כך הולך מבנין לבנין ברחבי בני ברק. בירור קצר הבהיר לו, כי מרן שליט"א מסתובב בבתי כמה וכמה אלמנות ושבורי לב, כדי לאחל להם 'גוט שבת'. כך במשך שנים הסתובב מבלי שאיש ידע לאן הוא הולך ומה מעשיו, רחוק מעין רואים.

בתקופה מסוימת התקיימה קבלת הקהל אצל מרן שליט"א קודם שעת המנוחה בצהריים, אך לאחר תקופה הפסיק בכך, ואמר לאחד מבני הבית כי הסיבה שביטל את קבלת הקהל היא מפני שאינו מצליח להירדם בצהריים, "כיצד אפשר להירדם כשאתה שומע על צרות ובעיות של יהודים?!".

בעת שנשמעה אזעקה בימי מלחמת המפרץ, ראה יהודי יקר את מרן שליט"א נכנס לבנין ברחוב ראב"ד, עומד בחדר מדרגות וממתין לצפירת הרגעה. היהודי נכנס אחריו, עלה קומה ודפק בדלת אחד השכנים, משפחת פרידמן, וביקש כסא עבור מרן שליט"א. הוא הביא את הכסא והציע למרן שליט"א לשבת, אך הוא סירב. שוב ביקש מהרב לשבת, ושוב מרן שליט"א סירב בתוקף לשבת. תמה היהודי: "מה לא טוב בכסא הזה, שמא הרב חושש שיש בו שעטנז?!"... אולם תשובתו של מרן שליט"א היתה יותר ממפתיעה: "אתה לא רואה שיש לכסא שתי ידיעות, איך אשב בשעה כזו על כסא מלכות כשכלל ישראל נמצאים בעת צרה וצער...".

עד לפני שנים אחדות היו טיפוסים שונים מעורערים בנפשם שהתקשרו **מידי יום ביומו** למרן שליט"א, והרבו לשוחח עמו במשך זמן ארוך על דא ועל הא, ומרן שליט"א היה יושב ומקשיב לדבריהם באריכות ובסבלנות, בטוב לב ובמאור פנים. כך גם תלמיד מספר שפעם ישב ולמד עם מרן שליט"א בצוותא, ובמהלך הלימוד בא יהודי מוכר כמוכה סבל לביקור בבית מרן שליט"א, ובמשך חצי שעה או יותר ישב ופטפט עם מרן שליט"א, הוציא את זעמו ותסכולו על דבר פלוני ועל בעיה אלמונית, והדבר הפריע מאוד למרן שליט"א, אך הוא כדרכו בשקט נפשו בלם את פיו וגילה ענין בדברי אותו עלוב הנפש. "זה מצוות עשה של גמילות חסד שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, אין מי שיקשיב לו, לכן הוכרחתי לעצור", הסביר מרן שליט"א לתלמיד מאוחר יותר.

היה בחור קשה יום שהיה רגיל להטריד את מרן שליט"א חדשים לבקרים, ומרן שליט"א ברוב סבלנות ואהבה מעולם לא דחהו, קרבו בעבותות אהבה עד להפליא. פעמים רבות היה מרן שליט"א ניגש לבדו למחבת, ללא גינונים וללא רעש וצלצולים, מצית את האש, ופשוט מכין לו 'חביתה' לארוחות הבוקר...

בחורף תשע"ד, למדו בישיבה מסכת בבא מציעא, ובמהלך השיעור כללי הסביר מרן שליט"א סברא בסוגיא, ואחד מבני הישיבה שאל עליה ברבים: "מי אמר שככה זה?". מרן שליט"א נענה ואמר לציבור: "כולם מסכימים לה!". למחרת שאל מרן שליט"א את אחד מבני הבית מי הוא אותו בחור ששאל אמש בשיעור וביקש לקרוא לו. הבחור הגיע למעונו של מרן שליט"א, ומרן שליט"א הסביר לו בארוכה ובטוב טעם ודעת את הסברא שהזכיר אתמול בשיעור, עד שהתיישבו הדברים על ליבו. אז פנה אליו מרן שליט"א וביקש את סליחתו שהתבטא אליו כך בשיעור אמש. מפליא!

אחד מוטיקי התלמידים מספר לנו, כי תחילת הקשר ההדוק שלו עם רבו החל בעת שפנה פעם למרן שליט"א ללמוד עימו חברותא בשבת, ומרן שליט"א באופן נדיר הסכים. בתחילת הלימוד ביקש ממנו מרן שליט"א שיאמר לו את שמות הבחורים מבני-הישיבה שלדעתו זקוקים לעידוד כדי שיוכל לעודדם. התלמיד השיב בחיוך: "אני! אני זקוק לעידוד!". חייך מרן שליט"א ואמר: "נו, הרי בידך להתעודד, זה 'בידך', אך אני שואל על מי שאינו יכול לעודד את עצמו וזקוק לעידוד מבחוץ", והמשיך לומר: "אני מבקש ממך פשוט משום כך

שאינני מכיר היטב את הבחורים, אך אתה תוכל להיות לי לעזר בענין הזה". בסוף הלימוד אמר לו מרן שליט"א, כי הוא מבקש ממנו שבכל שבת יביא לו לפחות שני שמות של זקוקים לעידוד, וכך נמשך הדבר שנתיים ימים. התלמיד שיתף אותנו בהתפעלותו הגדולה מדרכיו של מרן שליט"א; הרי לפעמים הבחורים בישיבה רואים את מרן שליט"א ניגש לבחור ושואלו בחוס: "מה נשמע", "מה מחדשים", וזה נראה בעיניהם כבדרך אקראי. אך מאותה שיחה הבין כי לא בא בסוד קדושים, וכל מילה וכל צעד שעושה מרן שליט"א עם התלמידים, היא מערכת מופלאה של דאגה כנה להצלחת כל תלמיד ותלמיד, ומטרה קדושה יש לה להחיות את נפשם.

בענין זה מספר מקורבו של מרן שליט"א, הגאון רבי **דניאל יעקובוביץ** שליט"א, ראש ישיבת 'נחלת בנימין', כי מרן שליט"א אמר לו פעם בשם מרן **הגרא"מ שך** זצ"ל, כי תפקידו של כל ראש ישיבה ור"מ הוא להיכנס לבית מדרש בבוקר עם פשיטות חדשה כזאת, למי היום אני אעשה פה טוב, לחפש כל הזמן לעשות טוב לשוהים בה. לחיות בתחושה כי ישיבה זו הזדמנות לעשות המון טוב, יש בה הרבה אפשרויות לעשות טוב".

הרה"ג י. ו. שליט"א, מתלמידיו הקרובים של מרן שליט"א, משתף אותנו במקרה מופלא שהתרחש עימו בבחרותו בשנת תשס"ח: "לפני כעשור מרן שליט"א חש שלא בטוב ושכב חלוש במיטה, ובמקרה חריג אף לא מסר שיעורים באותם ימים. אני שלמדתי עימו בקביעות, קיבלתי ממנו מסר באמצעות השליח שאבוא גם בימים אלו, ולא להפר את הקביעות. באתי ישבתי סמוך למיטתו, ולמדנו למרות מצבו. לפתע נשמעו נקישות בדלת, רציתי לקום לפתוח את הדלת, אך מרן שליט"א עצר אותי בידו, וקפץ בעצמו מהמיטה, ניגש לדלת, ואמר לדופק: "איני חש בטוב, אנא אם תוכלו לבוא במועד אחר", וחזר למיטה. כעבור דקות אחדות שוב נשמעו דפיקות בדלת, שוב קם מרן שליט"א מהמיטה כמו בחור צעיר ניגש לדלת, ואמר לדופק: "איני חש בטוב, אנא אם תוכל לבוא במועד אחר", וחזר למיטה. כך חזר על עצמו המקרה כמה וכמה פעמים. לא יכולתי להתאפק, הרהבתי עוז ושאלתי את מרן שליט"א: "מדוע ראש הישיבה צריך לקום כל רגע מהמיטה במיוחד בשביל לפתוח את הדלת, והרי בשביל להשיב לדופקים כי אינו חש בטוב ושלא מתקיימת בימים אלו קבלת קהל גם אני יכול לעשות?". אמר לו מרן שליט"א: "יש בחור מבוגר שנועד לדבר איתי היום, אני חושב שתהיה לו הרגשה הרבה יותר טובה, אם הוא ידפוק בדלת ואני אפתח לו לבדי, זה יכבד אותו ויראה לו שהתכוונתי לבואו".

אברך ממקורביו של מרן שליט"א הסתפק אם לעבור דירה. הוא הכיר את עולם היושר של מרן שליט"א, והכין מראש רשימה מושכלת ובה כחמש עשרה שיקולים לכל צד בספיקותיו. בשולי השיקולים הוסיף שיקול קצת תמוה: "התארחתי פעם באזור הדירה, והשכנים טענו שהילדים שלי עושים רעש בחצר". מרן שליט"א קרא את הפיסקה, נבהל, ושאל: "עושים רעש? רוץ לשאול רב!". על פניו לא היה מקום לדון בבעיית הילדים המרעישים באמצע היום בחצר. למרות זאת שאל האברך רב שפסק כמובן שאין כל בעיה. הוא חזר למרן שליט"א עם הוראת הרב. מרן שליט"א קרא פעם נוספת את הסעיף האחרון ונבהל מחדש. פשוט נבהל: "זה עושה רעש לשכנים! ... מציק להם... חלילה! תתרחק משם! אל תצער יהודים!".

באחד הימים שאל אותו אברך שאלה רגישה. באחד ממוסדות ה'חינוך העצמאי' פוטר מורה בגלל חוסר-התאמה. לאחר פיטוריה התבקשה רעייתו למלא את מקומה. "חלילה!" נרתע מרן שליט"א, "דם יהודי עדיין מבעבע שם בכיתה...". "אבל המורה פוטר ללא כל קשר לרעייתי! היא פוטר לפני שהוצעה לה המשרה!..." טען האברך. "זה אמנם נכון", השיב מרן שליט"א. "מן הסתם גם נאלצו לפטר אותה... אבל אברך כמוך! נו, שמור על עדינות הנפש, דם יהודי נשפך שם!".

תלמידים רבים משתפים אותנו במקרים מופלאים בהם באו לבקש את עזרתו בעניינים שונים, בהוצאות רפואה, בטפולים רגשיים וכדומה, ובמקום להציע הצעות חכמות, לתת פתרונות קסם או להפנות אל הגורמים הרלוונטיים, במאות מקרים הוציא מרן שליט"א מכיסו את מלוא הסכום והעניק לשואל בפשטות ובענווה לא מצויה ובעין טובה. תופעה בלתי נתפסת זו, גרמה למצב שיום אחד ממש לא היה לו כסף לקנות חלב בבית, עד כדי כך! את כל כספו כפשוטו העניק לצרכי צדקה וחסד שונים. אחד מקרוביו ששמע על הדוחק הרב שמרן שליט"א שרוי בו, פנה לעסקנים והסביר להם את המצב לאשורו. הם דנו בכובד ראש כיצד לסדר את העניינים מבלי שההוצאות יצאו מכיסו הפרטי של מרן שליט"א. בכל ענייני הצדקה מרן שליט"א מקפיד באופן מיוחד, לתת את הסכומים באופן עקיף, כדי לא לבייש את המקבל. תמיד משתדל למצוא תכסיסים ורעיונות לשלוח את הסכומים לנצרכים בדרך לא דרך, עם רעיונות מקוריים ולא שגרתיים.

לפני שנים אחדות, כאשר אחד מגדולי מתנגדיו של מרן שליט"א, שפעל נגדו רבות בעקיפין ובמישרין נקלע לחובות אדירים, על סך מיליוני שקלים, ונודע הדבר למרן שליט"א מחל על עלבוננו בצורה פלאית ובכל מרצו נרתם לסייע לו ולהשיג עבורו את הסכומים האדירים. גם כינס במעונו כמה אסיפות חירום עבורו. כשתמהו בפניו מה זה ועל מה זה? השיב: "יהודי נקלע לחובות צריך לעזור לו, מה אני קשור כאן בתמונה".

כך גם כאשר נכנס למעונו אחד המתנגדים הבולטים שלו, הידוע כגברא אלימא, מרן שליט"א קיבלו בחביבות יתירה ודיבר עמו ממושכות. בני הבית הוזעקו למקום לראות שלא יזיק למרן שליט"א, אך למרבה הפליאה ראו את מרן שליט"א יושב עימו בסלון הבית, ומשוחח עימו בענין רב, ונפרדו בלחיצת יד חמה. אחד מבני הבית שהיה המום מיחסו של מרן שליט"א לאותו אדם ניסה לשאול את מרן שליט"א על הנהגתו, אך מרן שליט"א לא רצה לשמוע שום מילה רעה אודותיו, וכל העת אמר: "זה אדם טוב מאד, פנימיותו היא טובה מאד, מה שהוא מזיק זה כי הוא כמו שיכור, ומפני שיש לו סבל אישי רב ממילא הוא משתולל". כך לימד עליו זכות מבלי לקבל עליו שום תלונה כזאת או אחרת.

אחד מתלמידיו הקרובים של מרן שליט"א, משתף אותנו בסיפור מופלא שהתרחש עם מרן שליט"א לפני שנים אחדות: "באתי עם מרן שליט"א להשתתף בחתונת יתום מאב ומאם שהתקיימה באחת האולמות המוכרים, באמצע החתונה לחשתי על אוזנו של מרן שליט"א כי בהיות שצריך הוא אחר כך להשתתף בחתונה באולם השני הקיים באותו מתחם יוכל לחסוך בזמן על ידי שיכנס ישירות לאולם השני מהכיוון האחורי ולא יצא החוצה לרחוב לעשות את כל הסיבוב. מרן שליט"א הנהן בראשו כאות הסכמה. לאחר כמה רגעים רואה אני את מרן שליט"א רוקד עם החתן עד לפתח הראשי של האולם ויוצא לכיוון הרחוב ולא כפי שדובר קודם. לאחר השמחה שאלתי את מרן שליט"א מדוע לא נכנס ישירות לאולם מאחור ובחר לעשות את כל הסיבוב. השיב לי מרן שליט"א תשובה מדהימה: "הן ידוע לך שחתן זה יתום, רציתי שהוא ירגיש את ההנאה המושלמת שהגעתי במיוחד עבורו לשמחו, ולא שיחשוב שהגעתי לשמחה באולם השני ובדרך עברתי אצלו. על ידי כך שיצאתי מהכניסה הראשית לא ישים החתן לב כי נכנסתי לשמחה השניה". יצוין, כי אחר כך כששאלו אנשים אחרים את מרן שליט"א מדוע לא נכנס מאחור, ענה בפשטות: "כאן היא דרך המלך ומדוע לצאת מיציאה אחורית". כך העלים במודע את הסיבה האמיתית ברוב ענווה.

הגאון רבי **יצחק זילברשטיין** שליט"א, רבה של רמת אלחנן, סיפר כי שמע מהרופאים שטיפלו בחותנו של מרן שליט"א, הגאון רבי יהושע זליג דיסקין זצ"ל ורעייתו הרבנית ע"ה באחרית ימיהם, כי מרן שליט"א טיפל בהם בחוליים ועשה עבורם פעולות שרופאים ואחים בבתי חולים אינם מסוגלים לעשות!

יראת שמים ודקדוקי הלכה

במשך למעלה משישים שנה התנזר מרן שליט"א לחלוטין מהדלקת האור בביתו בערבים ובלילות. זאת מפני שלפני שנים רבות הדליק בשוגג את אור החשמל בחדר השירותים בליל שבת קודש, ומאז גזר על עצמו לא להדליק יותר לעולם את האור בלילות של משך כל ימות השנה. (בשנים האחרונות כשהחל הדבר להתפרסם ולעורר הדים חדל מלנהוג כן, והטעים למי ששאלו על כך: "נהייתי יותר מבוגר, ולפעמים הדבר גובל בפיקוח נפש להסתובב בבית חשוך, ולהמתין עד שיבוא משהו להדליק את האור, לכן התרתי את הנדר").

סיפר המוהל הנודע הרה"ג רבי **אברהם גולד** שליט"א, כי ידוע לו ממקור מהימן שהיה כסא מסוים בבית מרן שליט"א, שהתפלאו בני הבית להיווכח כי במשך תקופה ארוכה הוא מסרב לשבת עליו. אולם לאחר שנמסר הכסא לבדיקה נמצא כי היה בו שעטנז, ויהי לפלא!

אחד מתלמידיו הקרובים של מרן שליט"א מלפני כשלושים שנה, מספר לנו כי היו שלושה בחורים קבועים, והוא אחד מהם שהיה מרן שליט"א קורא להם לעיתים תכופות מאד, ומבקש מהם לעשות לו התרת נדרים על צומות רבים שקיבל על עצמו, ועוד קבלות נשגבות שאינם ניתנים להיכתב לרבים.

קנו פעם בבית מרן שליט"א אבטיח גדול, והתגלגל לפתע מתחת למיטה כשלא היה עליה שום אדם. מרן שליט"א הורה שלא יאכלוהו, כי לשון הגמרא היא שלא אוכלים מאכלים שהיו תחת המיטה, ומניין שהאיסור הוא דוקא אם ישן עליה אדם באותה שעה.

אחת מבנותיו השתוממה לגלות לפני שנים ספורות, כי אביה מרן שליט"א לא נוגע במוצרי חלב בפסח. עשרות שנים היא נמצאת במחיצתו כבת בבית, ומעולם לא שמה לב לכך. כל הנהגותיו והידוריו נעשים בהצנע ובהסתר.

אחד ממקורביו ראה פעם כי מרן שליט"א לא לבש את החגורה בליל שבת קודש. הוא שאלו על כך, ומרן שליט"א השיב: "החגורה הרי נמצאת בדרך קבע במכנסיים אלו של שבת קודש, וכעת לאחר תקופה הוציאו אותה וכבסו את המכנסיים. בערב שבת היה זכור לו משהו הלכתי אודות שרוכי נעליים שקיימת בעיה כל שהיא להכניסם לנעליים בפעם הראשונה בשבת, ואף על פי שכאן אינני מכניס את החגורה ללולאות בפעם הראשונה ולכאורה הדבר מותר, אך כיון שכבר היה לי חשש כל שהוא העדפתי לא ללבושו בשבת".

על אצילותו המופלאה של מרן שליט"א, מספר לנו אחד מאברכי הכולל שעקב אחרי תהלוכותיו במשך למעלה משלושים שנה, כי יום יום בעת שצעד במדרכה הסמוכה לחדר האוכל, מעולם לא היטה את ראשו לצד חדר האוכל להביט על הבחורים בשעה שאוכלים.

איטיות פסיעותיו נובעות מעבודה עקבית של מנוחת הנפש. סיפור מפעים מסופר, כי בצעירותו הלך פעם מרן שליט"א עם אחיו רבי יעקב לתחנת האוטובוס ברמת-השרון בדרכם לבני-ברק. בעודם רחוקים מעט ראו כי כבר הגיע האוטובוס לתחנה. באינסטינקט טבעי החל רבי יעקב לרוץ לכיוון האוטובוס להשיג אותו בעודו בתחנה, בכדי שלא יצטרכו להמתין שעה נוספת עד האוטובוס הבא, אך מרן שליט"א המשיך בהליכתו הרגועה והשלווה כאילו לא אירע דבר. "עדיף להמתין שעה לאוטובוס מלהפסיד דקה אחת של מנוחת הנפש!" – אמר,

בכדי להסביר את פשר השלווה. אולם לאחרונה, לעת זקנותו, אמר מרן שליט"א לאחד התלמידים: "כיום אני סבור שכן הייתי צריך למהר, כי אין ערוך לחשיבות מידת הזריזות".

דברו פעם בפני מרן שליט"א על ספקות בהזכרות, כגון 'יעלה ויבוא', שיש הרבה המסתפקים אם אמרו או שכתו. נענה מרן שליט"א: "אני עושה לעצמי סימן שלא אשכח". הסימן הוא, שהרי תמיד מתפלל וידיו עומדות ישרות, ולאחר שאומר 'מוריד הטל' וכדומה מניח ידו על הסטנדר, וכך יודע אם אכן הזכיר או שכת. שאלוהו הנוכחים: "וכי לא קורה שמזיזים את היד?". מרן שליט"א לא הבין מה השאלה, ואמר כמתפלא: "מי מזיז סתם את היד, אם מניחים את היד על הסטנדר היא תזוז סתם כך בלי מחשבה?".

לפני שנים אחדות אושפז מרן שליט"א בבית החולים, ובמהלך השבת התרחש סיפור מעניין שהרעיש את מחלקות הטיפול נמרץ של בית החולים וקירב רבים מעובדי הרפואה לדת. כאשר הגיע האח כדי למדוד את החום עם מדחום דיגיטלי, מרן שליט"א ביקש מדחום כספית לאחר שהאח מצא והביא מדחום כספית, בדק מרן שליט"א את החום ולקח את מד החום לעצמו כדי שהאח לא יראה את התוצאה ויכתוב בשבת. לשאלת האח כיצד יוכל לדעת את התוצאות השיב מרן: "אל תדאג, תחזור במוצאי שבת ותשמע ממני את כל התוצאות במדויק". וכך היה, מיד בצאת השבת חזר מרן שליט"א בפני האח על כל התוצאות בפרוטרוט. האח הגיב בהתפעלות רבה לנוכח מעשה זה, ושוחח בהערצה עם מרן שליט"א על ענייני היהדות, בעודו מבקש שכל עובדי המשמרת של אותה המחלקה ישמעו דברי חיזוק מפי קודשו, ואכן במהלך סעודת השבת ישבו הרופאים והאחים של טיפול נמרץ בתל השומר לשמוע דברי חיזוק והתעוררות.

בהקשר לזה, מכיוון שלא היה בנמצא בבית החולים מד לחץ דם שאינו חשמלי, אמר מרן שליט"א שלא ימדדו לו את לחץ הדם בשבת ורק אם ירגיש שלא בטוב יקרא הוא בעצמו לרופאים למדוד לו את לחץ הדם. גם את בדיקות הדם לא הסכים מרן שליט"א לערוך בשבת והכריע כי לפי המצב אפשר לדחות אותם לאחר השבת.

בלילה הראשון לשהותו של מרן שליט"א בבית החולים כשבאו לכסותו בשמיכת בית החולים נרעש, ואמר כי אינו מוכן בשום אופן להתכסות בזה מחשש לשעטנו והסיר את השמיכה מעל גופו. לאור זאת הביאו בני המשפחה במיוחד מהבית שמיכה שנבדקה ונמצאה ללא שעטנו.

בעקבות הצנתור שעבר מרן שליט"א, הניחו הרופאים משקולות כבדים על רגליו לבל יזוז במשך שנים עשר השעות שלאחר הטיפול. בהיותו והטיפול נערך ביום שישי בשעה תשע בבוקר הגיעו הרופאים בליל שבת בשעה תשע בערב להסיר את המשקולות, אבל מרן שליט"א נזעק ואמר כי משקולות אלו הינם מוקצה וחלילה מלגעת בהם, הרופאים ניסו להניאו אבל מרן אמר כי בשום אופן אל יגעו בזה ומוכן הוא להשאיר את רגליו כך עוד עשרים שעות (!!!) עד לאחר צאת השבת. רק לאחר זמן שהוכח בבירור כי אין בכך סרך של בעיה הלכתית והמשקולות אינם בגדר מוקצה, אזי הניח מרן שליט"א לרופאים להסיר את המשקולות.

כאשר התאשפז לאחר תקופה בשנית הציעו הרופאים למרן שליט"א לקחת כדור שינה, אך הוא סירב לזה באמרו: "מי יודע אם אחרי לקיחת הכדור אתעורר בבוקר בזמן לקריאת שמע".

בשבת בה אושפז מרן שליט"א בבית החולים, שעה קלה לפני כניסת השבת ראוהו בני המשפחה יושב על מיטתו משך זמן רב ומסיר מגופו את המדבקות שהדביקו הרופאים בשעת

הטיפול. לשאלתם השיב מרן שליט"א כי חושש הוא פן יבואו הרופאים להסיר את המדבקות בשבת, לכן הוא טורח בעצמו להסיר את המדבקות לפני השבת, למרות שזה לוקח זמן רב.

בשבת שלאחר מכן התקיים מניין מצומצם לקריאת התורה בביתו של מרן שליט"א, ועל פי בקשתו קראו בתורה גם את הפרשה הקודמת, מאחר שלא שמע את קריאתה בשבת הקודמת עקב שהותו בבית החולים.

חותמו אמת

אחד התלמידים הקרובים למרן שליט"א שאלו לפני למעלה מעשור שנים: "אני שומע את השיעורים של ראש הישיבה כבר הרבה שנים, ואני נוכח שהחידושים שלכם לא פוחתים לא ברמה, לא בעיון ולא בהיקף מטובי ראשי הישיבות האחרים. בדבריכם מונחים יסודות גדולים שאחרים היו יכולים 'לפרנס' מהם שיעורים כללים שלמים. אם כן, יורשה נא לי לשאול ביראת הכבוד, מדוע ראש הישיבה מוסר את השיעורים בכזו פשטות, בלי לייסד יסודות, בלי להוריד את הקושיא והתירוץ בצורה דרמטית? השיבו מרן שליט"א: "מה אעשה, אני סבור שלעשות מכל דבר 'יסוד', 'קושיא', 'תירוץ', זה לא בהכרח תמיד אמת, ואיני רוצה להנחיל לתלמידים דברים שאינם אמת מוחלטת". [מפי הרב י. מ. ו.].

בחודש תמוז תשד"ס התקיים בירושלים כינוס זכרון מיוחד לרגל מלאת חמש שנים להסתלקותו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי **שמואל רוזנבסקי** זצ"ל. המארגנים הזמינו את מרן שליט"א למסור את השיעור המרכזי, ואת הגאון רבי **יהודה עדס** שליט"א, ראש ישיבת 'קול יעקב', למסור את השיחה המרכזית. אחיינו של מרן שליט"א, הגאון רבי **אליהו דיסקין** שליט"א, מראשי ישיבת 'נתיב הדעת', שהתגורר באותה תקופה בשכונת 'בית וגן' בירושלים, התלווה אל הרב עדס בנסיעתו חזרה הביתה לבית וגן. בדרך אמר לו הרב עדס בהתפעלות: "הציבור לא קולט מי זה רבי גרשון. הנה כעת בכינוס הוא מסר שיעור של חצי שעה והציבור לא קלט את עומק הדברים, את העוצמה שבדברים. בצורה הפשטנית שלו, השווה לכל נפש, שבה הוא רגיל להרצות את הדברים הוא מצליח להטעות כאילו הכל פשוט, הכל קל. אך למעשה יש כאן עומק לא רגיל, סברות עצומות, יסודות גדולים, אני הייתי עושה מזה ארבעה שיעורים כלליים".

[אגב, מרן שליט"א פגש את הגאון רבי יהודה עדס שליט"א בניחום אבלים בחורף תשע"ג ודיברו זמן ממושך. לאחר מכן פנה הרב עדס למלוויו של מרן שליט"א ואמר: "כבר שנים אני אוזן בסתמא, כי יש לברך על רבי גרשון 'ברוך שחלק', אבל כעת אני בטוח בזה"].

הרה"ג רבי **שלמה שאול** שליט"א מספר כי שמע מאחד מנכדי מרן הגרי"ש **אלישיב** זצ"ל, על ספרי 'שיעורי רבי גרשון' של מרן שליט"א, כי סבו מרן הגרי"ש זצ"ל אמר שלדעתו הסיבה שזכה שחידושי ושיעוריו מתבדרין בבי מדרשא, כי יש לו מומחיות מיוחדת לדבר רק על הנקודות הבסיסיות והמרכזיות הנצרכות להבנת הפשט בכל סוגיא, בלא להיתפס לעניינים צדדיים, וכן יש לו מעלה שהוא מוריד זאת בצורה ברורה וקלה.

הגאון רבי **אברהם יצחק ליפקוביץ** שליט"א, מראשי ישיבת 'בית מדרש עליון', סיפר כי פעם ביקשו ממרן שליט"א לכתוב שיעור עבור ספר זיכרון תורני שעמד לראות אור, והבטיח לעורכים כי ישתדל בענין, ואכן לאחר מספר ימים נכנסו שוב העורכים למעונו, וקיבלו רשימה בכתב ידו, על מנת להדפיסה בספר. כעבור תקופה כאשר ראה הספר אור עולם, הגיע

הספר לידי אחד מבני משפחת מרן שליט"א, והתפלא לראות את השיעור המודפס בספר, כי היה ידוע לו שבכתבי מרן שליט"א ישנה אריכות רבה יותר בענין, ופנה לשאול את מרן שליט"א על פשר הדבר, מדוע לא פרסם את כל הענין בשלימות. השיבו מרן שליט"א כך: "הנה בכתביי אני מאריך לבאר את כל השיטות בענין, ובתוך הדברים אני מביא ראיות נגד שיטות האחרונים בנושא זה, ולאחר מכן כתוב המהלך שלי בסוגיא. ברם, כאשר באתי לפרסם בקובץ תורני לא היה נראה לי לפרסם את כל הענין, כי מה צורך יש לכתוב ששאר השיטות אינן צודקות, ומשום כך כתבתי רק את המהלך שלי, והמעייין ישפוט מעצמו איזו שיטה מסתברת יותר".

אחד מתלמידיו הגיע עם בנו חתן בר המצוה לקבל את ברכת מרן שליט"א. בדרך כלל נוהג מרן שליט"א לתת ספר מתנה. מרן שליט"א שאל את אחד מבני הבית אם הספר על בבא קמא נמצא, והשיבו לו שאין כרגע בבית. אמר מרן שליט"א לחתן בר המצוה: "תבוא בעוד כמה ימים לקחת ספר ואל תתבייש...". כשהגיע החתן למרן שליט"א לאחר כמה ימים היה מונח לפניו ספר 'הוד צבי' של אביו רבי צבי יהודה. אחד הנוכחים העיר שאפשר לתת את הספר הזה במתנה כי ממנו יש הרבה. מרן שליט"א חכך לרגע בדעתו, ואמר: "הרי כשהגיע אלי דברנו על ספר, ואז היה בדעתי על הספר של בבא קמא, ויש בזה חשש של נטייה ממידת האמת לתת לו עכשיו ספר אחר".

במכתבים לציבור ובקריאות קודש בעניינים שונים זהיר מרן שליט"א עד מאוד שלא תצא שום מכשול וטעות תחת ידו, וכן שום סרך של שקר וגוזמא, והדברים ידועים. בחודש שבט תשע"ה נערך כינוס חירום להצלת ביהכ"נ 'הליגמן', היה זה לאחר שבית-המשפט קיבל את תביעת היורשים והוצרכו להשיג שלוש מיליון שקל לפדיון בית הכנסת מיד נוגשיו. מרן שליט"א השתתף בכינוס החירום שנערך במעונו של מרן הגאב"ד הגר"נ קרליץ שליט"א בהשתתפות גדולי ישראל. ראשון החותמים על המכתב היה רבי ניסים כשלואר מכן הובא המכתב לפני מרן שליט"א. מרן שליט"א עיין בנוסח המכתב, וראה כתוב בו: "על כן חובה על כל אחד ואחד", העיר מרן שליט"א: "הלא אין זה חובה אלא רק מצוה", ועל אתר מחק בכתב ידו את התיבה "חובה" וכתב תחת זה "זכות גדולה על כל אחד ואחד".

כך גם היה לפני שנים אחדות, כאשר נערך במעונו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל כינוס עבור 'קרן ההסעות' בהשתתפות מרן שליט"א. במהלך האסיפה כשהביאו לו לחתום על המכתב שהיה כתוב בו "חובה גמורה על כל אחד ואחד", העיר מרן שליט"א באוזני מרן הגראי"ל זצ"ל האם אפשר לחתום על כך שזה חובה, האם אכן כן הוא הדבר, הגראי"ל הרבה מעט והשיב שאכן כן הוא – חובה גמורה על כל אחד ואחד. עוד העיר מרן שליט"א על הנכתב "אנו קוראים מתמצית ליבנו", האם אמת גמורה היא שזה מתמצית ליבנו, קיבל מרן הגראי"ל זצ"ל את הדברים והורה למחוק משפט זה.

בשנת תשע"ה פעלו כמה תלמידי חכמים מכמה סיבות להחתים את גדולי ישראל על מכתב המורה שאפשר להינשא מוקדם. כשהגיע אחד המקורבים של מרן שליט"א עם המכתב שניסח למעונו של מרן הגראי"ל זצ"ל, סירב הגראי"ל לחתום בנימוק שלא ישמעו לו. כשהגיע המכתב לידי מרן שליט"א, הוא טען כי המכתב ארוך מידי, ובערב יתפנה אי"ה לנסח נוסח חדש. באותו ערב נפנה מרן שליט"א וישב עם מקורבו וניסח מכתב בזהירות יתירה ודקדוק רב, כשבסיומו עלה אותו מקורב שוב לבית הגראי"ל ואמר לו כי מרן שליט"א כתב את המכתב. שאל הגראי"ל: "רבי גרשון עצמו כתב וניסח?" והשיב הלה בחיוב. כשמע זאת הגראי"ל הוא עבר על המכתב בעיון רב למעלה מחצי שעה! ודקדק בכל תיבה מתיבותיו, מדוע כתב כך ומדוע התנסח כך, ואז ניאות לחתום על המכתב. [יש לציין, כי מרן שליט"א רק ניסח את המכתב, אבל חתם עליו רק לאחר חתימת מרן הגראי"ל זצ"ל].

מידי שנה היה מרן שליט"א כותב מכתבים לנדיבי עם, עבור קרן ה'קמחא דפסחא', המנוהלת על ידי תלמידו. כאשר הגיע אותו תלמיד בשנת תשע"ו לבקש שוב ממרן שליט"א שיכתוב מכתבים לנדיבים, אמר מרן שליט"א: "היום העולם השתנה, היום יש לחתימה שלי משמעות גדולה יותר, זה יותר מחייב אותם, אז אני לא יכול לבקש, אלא אם הם יתרמו אני אכתוב להם מכתב ברכה".

מקורבו של מרן שליט"א, הגאון רבי **דניאל יעקובוביץ** שליט"א, ראש ישיבת 'נחלת בנימין', מספר כי פעם ייעץ לו מרן שליט"א ללכת להתייעץ עם דמות חינוכית, בהפטירו: "הוא אדם גדול, כדאי לך להתייעץ איתו". שאלתי את מרן שליט"א: "במה הוא אדם גדול? למה הוא נקרא אדם גדול?", השיב לי מרן שליט"א: "אדם גדול נקרא אדם שאין לו נגיעות, והוא דן כל דבר לגופו. ואם אחר כך מעירים לו או מאירים את עיניו במשהו לא אתי לאחזוקי דיבוריה, הוא מוכן מיד לשנות את דעתו. וגם אחרי כל היעוץ הוא מרגיש את עצמו מחוץ לענין, הוא לא מרגיש שהוא יעץ משהו, קידם משהו, עשה משהו הוא מתעסק עם הדבר לגופו בטהרתו. זה מעשה גדול של אדם גדול, זה יעוץ טוב".

אחד התלמידים מספר לנו, כי שמע פעם ממרן שליט"א כי הכנת שיחה דורשת ממנו זמן של הכנה רבה. כי קודם הוא צריך להפנים את זה לעצמו, ורק לאחר שחש שהוא עצמו כבר התחזק בזה הוא מסוגל ויכול להגיד את זה לאחרים, "הרי צריך שיהיו הדברים יוצאים מן הלב" – אמר.

בחול המועד פסח תשס"ד בא אחד ממקורבי מרן שליט"א וביקשו למסור שיחת חיזוק במסגרת ישיבת בין-הזמנים בקרית הרצוג בבני-ברק. מרן שליט"א הגיב: "יש לי הרבה שעבודים לישיבה ואינני יכול להקדיש כעת זמן לשיחה". "זה לא קושי באמירת השיחה", הסביר מרן שליט"א, "אלא אני צריך להכין כמה ימים קודם **ולחיות עם זה ולהרגיש את זה**, ורק אחר כך אפשר לומר לציבור, זה לא ענין של כמה שעות בלבד".

בשנים האחרונות מוסר מרן שליט"א שיחות רבות בביתו, בישיבה ובהיכלי התורה, מאז הוא נעתר למסור שיחות גם בהתרעה קצרה בלבד.

סיפר אחד המקורבים כי בשבת שובה תשע"א שמע ממרן שליט"א במשך למעלה מחצי שעה מהלך שלם בענייני אמונה ויראת שמים, בנוי לתלפיות ומסודר דבר דיבור על אופניו. המקורב הרהיב עוז לשאול את מרן שליט"א מדוע לא אמר דברים נפלאים ומסודרים אלו בשיחתו בישיבה לפני ראש השנה. השיב מרן שליט"א תשובה שיש בה לימוד גדול: "הסבא מקלם היה נמנע לומר ברבים דברי מוסר שהתחדשו לו, כיוון שבעת שאומרים ברבים הרי זה מתקרב ויורד הרושם שבהם, לכן המתין עימם קמעא".

במשך השנים כשביקשו ממרן שליט"א שימסור שיחות בישיבות והיכלי תורה גדולים היה מסרב, בטענה כי אין בכוחותיו לבוא. אבל כשהגיעו מיד אחר כך לבקש למסור שיחה במקומות קטנים, היה נעתר לבוא. פעם הסביר מרן שליט"א את פשר הדבר: "במקום גדול ימצאו אדם גדול אחר שימסור שיחה, מה שאין כן במקום הקטן לא ימצאו, וזהו הזיכוי הרבים הגדול ביותר". [מרן שליט"א האריך בענין זה באחת השיחות, גם הביא דבר זה משמו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל].

חכמה וטביעות עין

על מידת 'טביעות העין' המופלאה שניחן בה מרן שליט"א, שמענו מאחד מרבני הישיבה: "בתקופתי היה בחור מסויים בעל שם טוב במיוחד שביקש להתקבל לשורות הישיבה, מאחת הישיבות הקטנות הידועות בבני-ברק. הנהלת הישיבה מאוד חפצה לקבלו, מפני שנחשב כבעל שם טוב ומצוין ביותר. אך מרן שליט"א מהרגע הראשון לא הביע התלהבות מיוחדת ממנו, וכבר לאחר הפגישה הראשונה טען כי הוא בחור ממוצע, בניגוד לאחרים שטענו כי הוא מצוין ביותר, ואף על פי כן הסכים לקבלו לישיבה. לאחר חודשים ספורים ראו כולם כי הבחור אינו 'הכזעקתה' – בלשון המעטה, וכי כל המצוינות שלו הסתכס במראהו החיצוני המרשים בלבד, אך לא מעבר לכך. מרן שליט"א בעיניו החדות הבחין בזה מהשניה הראשונה, ויהי לפלא".

עוד שמענו מאחד מרבני הישיבה: "פעם שאלתי את מרן שליט"א לאחר שסיים לבחון קבוצת בחורים - איך הם הצליחו במבחן? מרן שליט"א השיב כך: "את מה שלימדו אותם הם ידעו מצויין, אך הבעיה היא במגיד שיעור שלהם". כשתמהתי לפשר הדברים, הסביר מרן שליט"א: "הבחורים באמת הקשיבו לשיעורים ויודעים להגיד אותם היטב, אולם הבעיה במגיד שיעור שהוא אינו יודע ללמדם נכון".

אחד מאומני הנפש הידועים שנפטר לפני שנים אחדות, היה הרה"ג רבי **שלמה הופמן** זצ"ל, תלמידו של מרן הגאון רבי **אייזיק שר** זצ"ל, ראש ישיבת סלבדקה. הוא למד את שיטות הפסיכולוגיה השונות ואת סוד כוחות הנפש והצליח מאוד בתחומו לסייע לרבים. מרן ראש הישיבה **הגרא"מ שך** זצ"ל סמך עליו בעיניים עצומות, והחשיבו כאחד המתמחים הגדולים בתחום. הגאון רבי **איסר ליזרוק** שליט"א, שהיה בידידות גדולה עם רבי שלמה, הראה לו פעם מכתבים שקיבל מאחד הבחורים שלמד בישיבת פוניבז', בו העלה את אשר שמע ממרן שליט"א, הדרכות ועצות שהעניק לו. רבי שלמה יצא מהכלים, הוא התפעל עד מאוד מהראש הישר של מרן שליט"א, ומהבנתו החודרת לנבכי נפשו של התלמיד. הוא התפעל על אדם גדול כמותו שוודאי לא היתה לו כל שייכות עם תחום הפסיכולוגיה, לא למד וחקר זאת ולא התעסק עם התחום הזה מעולם, ולמרות כן הוא 'מבין' כל כך גדול... רבי שלמה התרגש עמוקות!

הגאון רבי **אליהו דיסקין** שליט"א, ראש ישיבת 'נתיב הדעת', שח לנו בהתפעלות: "כאשר נכנסתי ללמוד בישיבה, היה איתי בועד אחד מקרובי משפחתו של מרן שליט"א. כעבור שבועיים שלוש לאחר תחילת הזמן, ניגש אותו קרוב למרן שליט"א ודיבר איתו אודות בחורים מסוימים כי רצה לשמוע כיצד מרן שליט"א מתרשם מהם. בגלל קרבתו למרן שליט"א הוא הרהיב עוז לעשות כן. חלק מהבחורים ששאל עליהם היו הם בחורים שלמדו איתי בישיבה קטנה והכרתי אותם היטב היטב. מרן שליט"א הגדיר אותם בצורה כל כך חדה ומדויקת – כאילו הכירם שנים ארוכות, היה זה כאמור לאחר שדיבר עם כל אחד מהם פעמים בודדות בלבד. אני זוכר במיוחד איך הגדיר את אחד הבחורים הכישרוניים: "הוא אחד מאלף ממש", וכך את כולם הוא שיבח בצורה הכי קולעת. המקורב ראה כי את כולם מרן שליט"א משבח, אז הוא שאל אותו על אחד הבחורים הכי חלשים בשיעור מתוך רצון לשמוע איזה שבח יוכל מרן שליט"א לומר עליו, ולתדהמתו הגיב מרן שליט"א בנעימות:

כולם אהובים, כולם ברורים...'. ממש התפעלתי להיווכח כיצד קלע מרן שליט"א אל המטרה מבלי להחטיא, וזאת לאחר היכרות קצרה ממש עם הבחור".

הגאון רבי **אברהם דיסקין** שליט"א, ראש ישיבת 'אור שמואל' בירושלים, מספר לנו על בחור שלמד בישיבתו ולאחר כמה שנים עבר לישיבה גדולה לישיבת פוניבז', הוא היה מתמיד עצום ששקידתו היתה לשם דבר. כאשר ביקר ראש הישיבה בבית מרן שליט"א לאחר תקופה קצרה שהגיע תלמידו לישיבה, אמר לו מרן שליט"א: "אצל בחור פלוני הבחנתי כי ההתמדה אצלו אינה טבעית. חוששני כי אם ימשיך כך הוא עלול ליפול". כעבור תקופה של שנה וחצי אכן הבחור צנח והגיע לאפיסת כוחות, עד שבקושי רב הצליח לאחר תקופה ארוכה לחזור למסלול. התפעלתי מעצם העובדה, כי אני הכרתי את הבחור שלוש שנים ולא עלה בדעתי כי התמדתו אינה טבעית, ואילו מרן שליט"א הכיר אותו בקושי חודשים בודדים, כאחד מתוך מאות בני השיעור, וכבר מתחילה הצליח להצביע עליו כי ההתמדה שלו אינה טבעית".

אחד הבחורים המבוגרים בישיבה סיפר, כי לפני שנים ספורות הודיע הגאון רבי **אברהם כהנמן** זצ"ל, נשיא הישיבה, כי הוא מוכרח לנסוע לחוץ לארץ בדחיפות, ולכבודו הקדימו את כל הבחינות של קבלת הבחורים לישיבה. תוך כמה ימים נבחנו מאות הבחורים שביקשו להתקבל לשורות הישיבה. קבוצת בחורים מישיבה קטנה פוניבז', פנו לראש הישיבה מרן הגאון רבי **מיכל יהודה ליפקוביץ** זצ"ל בטרוניה, כי הם אינם מסוגלים להספיק להתכונן למבחן תוך ימים אחדים על חומר כה רב. רבי מיכל יהודה הורה להם להיבחן רק על שני דפים בודדים בלבד.

אותו בחור, שבדידו הוי עובדה המשיך לספר לנו, הגענו שמונה בחורים להיבחן אצל מרן שליט"א, והוא שאל: "על מה נבחנים?", השבנו לו כי רבי מיכל יהודה הורה לנו להיבחן רק על שני דפים. מרן שליט"א הביא גמרא מהארון, פתח את הגמרא היכן שאחזנו, וביקש מהבחור שישב ראשון להתחיל לקרוא את הגמרא. כעבור דקה עצר אותו: "מספיק!", וביקש מהשני לקרוא רש"י ותוספות. כך כל אחד משמונת הבחורים קרא קטע אחר. כשגמרנו סגר מרן שליט"א את הגמרא שאל עוד שאלה שתיים, ולאחריהן אמר: "זהו נגמר המבחן". הם היו בהלם מוחלט, ויצאו עליזים בתחושה שיצאו בזול מהמבחן הגורלי בחייהם. אך למחרת הגיע רבי מיכל יהודה לישיבה ואמר לבחורים בהתפעלות: "אתמול שוחחתי עם רבי גרשון ונוכחתי כי הוא הצליח לאבחן את כל אחד ואחד ממכם במדויק, יותר מכל הבוחנים שרגילים לבחון את כל הראשונים והאחרונים... רק מהקריאה לבד הוא הצליח לזהות את כולכם היטב היטב...".

ראשי ישיבות, רמ"ם ואישי חינוך שעולים ליטול עצה ממרן שליט"א, מעידים בסגנון דומה, כי מרן שליט"א אינו נוקט שום פעולה מעשית, כגון: להרחיק בחור, לבזות בחור או להענישו באופן שיגרם לו בושה לפני שווידא פעם אחר פעם כי מוצו כל האפשרות האחרות שמסוגלות לעזור ולטפל בו. אין אצל מרן שליט"א מושג כזה להורות בהינף יד מבלי מחשבה מעמיקה משפטים מסוג כזה: "הוא לא מתאים", "הוא מזיק", "לשלוח אותו מהישיבה". כל מקרה נשקל לגופו בצורה עיונית ומדוקדקת, שלוקחת ממנו כוחות רבים, לפעמים עד קצה היכולת ממש.

בכל מקרה פרטי וציבורי שעולה על שולחנו, לא קיימת אצלו המושג של חלוקת פקודות והוראות חותכות – מבלי לברר ולחקור את העניין משורשו, הוא תמיד מחשב היטב מה יהיו התוצאות וההשלכות של ההוראות שהורה, וכיצד הן ישפיעו על כל הגורמים מסביב הנוגעים בדבר ושאינם נוגעים. מרן שליט"א מבהיר בפני השואל את כל הצדדים הכלולים בענין; מי יטפל בכל מקרה, איך ובאיזו צורה היא תיושם בפועל. שיקולים שונים שרק הוא בעיניו עיני הבדולח, ובפקחותו הרבה - מבחין בהם: "כאן לשלוח דוקא את פלוני". "למקרה זה יותר מתאים אלמוני". "בענין זה לך להתייעץ עם מטפל פלוני מי אכן מתאים לטפל בבעיה זו".

לפעמים הוא אומר: "פלוני מדי מאיים, מדי קשוח, אסור שהוא ידבר על הענין עם פלוני", או לחילופין: "פלוני מדי רך בשביל לטפל בענין, צריך להעמיד פנים של קשיחות מסוימת".

תלמיד חכם המתעסק רבות בחינוך, משתף אותנו במקרה מפליא שאירע לו עם מרן שליט"א: "פעם ישבנו אצלו בנוגע לטיפול בשני בחורים, והוא התווה את דרכי הפעולה בצורה מדויקת. למחרת בשמונה וחצי בבוקר התקשר מרן שליט"א אלי ואל עמיתי שהיה אצלו אמש בביקור וביקש שנעלה אליו שוב. כשעלינו אמר לנו מרן שליט"א בחיך כי השתנו התוכניות: "אחרי שעזבתם את הבית חשבתי כי אם פלוני ידבר עם הבחור, הוא מן הסתם יגיב בצורה כזאת, ואם כן לא תהיה לכך תועלת משמעותית, לכן חשוב כי דוקא פלוני ידבר עימו, אז הבחור לא ירגיש שהעירו לו, ומצד שני בפועל הוא יקבל את הערה בצורה עקיפה, כך תהיה תועלת בדבר".

ענוה ופשטות

סיפור מאפיין את ה'הלוך ילך' של מרן שליט"א בפשטות וענוה מופלגת, סופר כבר לפני שנים רבות. היה בחור צעיר שעשה את דרכו ליומו הראשון בישיבת פוניבז'. הוא ירד בתחנה המרכזית של בני ברק, הכוונה היא לתחנה הממוקמת ברחוב חזון איש מול בנין מספר 5. שם היתה התחנה של קו חמישים וארבע שהוביל לתל אביב, ומתל אביב היו נוסעים לכל הערים. הבחור ירד מהאוטובוס, ופגש אדם בלתי מוכר לו, היה זה מרן שליט"א שבדיוק צעד שם באותה שעה. הבחור פנה אליו בשאלה: "סליחה, אתם אולי יודעים היכן הולכים לישיבת פוניבז'?" השיבו מרן שליט"א: "כן, אני כעת הולך לשם". שאל הבחור: "ומי אתה?". השיב מרן שליט"א: "אני עובד שם בישיבה". "אפשר לעזור לך עם התיקים?" – התעניין מרן והבחור השיב בחיוב. נטל מרן שליט"א תיק אחד והחל לצעוד בפשטות וענוה עם הבחור לכיוון הישיבה. בסיום הדרך, הודה הבחור למרן שליט"א שסייע בידו, והלה השיב: "אין בעד מה, בשמחה רבה". למחרת, נדהם הבחור לגלות כי אותו יהודי מאתמול הינו לא אחר מאשר מגיד השיעור בישיבה, הלוא הוא מרן שליט"א.

עדי ראיה מספרים לנו כי בשמחת האירוסין של המשגיח הגאון הצדיק רבי אליעזר גינזבורג זצ"ל השתתף מרן ראש הישיבה הגר"ש רוזנבסקי זצ"ל, וכמנהגו היה מרבה בדיבור לשמח את החתן והמשתתפים. כשנכנס מרן שליט"א אמר רבי שמואל בחביבות באידיש: "רבי גרשון, אתה תמיד רגיל לומר 'האחרונים אומרים', 'האחרונים שואלים', 'האחרונים מתרצים', מתי כבר תתחיל להגיד 'אני אומר', 'אני שואל', 'אני מתרץ'..."

שח לנו אברך תלמיד חכם מרביץ תורה חשוב בירושלים, (הגאון רבי י. ד. שליט"א), שלמד בבחרותו באחת הישיבות המפוארות בעיר, ולא היתה לו שום היכרות עם מרן שליט"א. והנה לפני כעשור קיבל באחד הימים שיחת טלפון שגרתית, אחד מבני הבית מרים: "אבא נמצא", שאל האיש. "אבא! אבא! יש לך טלפון". "כן, שלום", ניגש האברך לטלפון. "שלום וברכה", נשמע מעבר לקו, "מדבר כאן גרשון אדלשטיין מבני ברק". "מי? מי? הראש ישיבה מפוניבז'?" "כן", משיב האיש מעבר לקו, "רציתי רק להגיד לכם ישר כח גדול על הספר החדש שהוצאתם כעת על 'קונטרס הספיקות', זה ספר נפלא שהאיר את עיני בכמה וכמה מקומות. ברצוני רק לחזק את ידכם להמשיך הלאה בהוצאת חיבורים מחוכמים". התפלא האברך: "כיצד הגיע ספר זה לידיו של ראש הישיבה?" ומרן שליט"א השיב לפי תומו: "זה היה מונח על הסטנדרט כאן בישיבה, ועלעלתי מעט בין בתריו ומצאתי שם דברי טעם".

האברך הנרגש הודה למרן שליט"א בחום על הטלפון המעודד, ועמד נדהם במשך דקות ארוכות מהטלפון הכה נדיר ומיוחד שזכה לקבל כעת. כאמור, הוא כלל לא הכיר את מרן שליט"א באופן אישי, ויתכן שאף מעולם לא דיבר איתו קודם לכן, אך השיחה הפשוטה והמיוחדת הזאת כה ריגשה אותו, ולדבריו היא זו שגרמה לו להמשיך בחיבורים שונים המאירים את נבכי הסוגיות הרבות.

בספר הזיכרון 'יוחי יעקב', לזכר הבחור יעקב קסטרו זצ"ל, מובאת שיחתו של מרן שליט"א (בעמוד שמב). מרן שליט"א מתחיל את דבריו כך: "אני מוכרח להתנצל, אני מכיר נגעי עצמי, ואיני יכול לומר דברי תוכחה בתורת תוכחה, טול קורה מבין עיניך, לב יודע מרת נפשו, הגדולים לא היו מדברים מה שבעצמם לא היו מושלמים, אני אומר לא בתור תוכחה, אלא בתור עצה, אולי גם אני אתעורר מזה".

היו מי שהעירו באוזניו ששם הספר 'הערות וביאורים' שהוציא לאור על מסכתות הש"ס אינו שם מספיק מכובד וראוי לבעל משרה רמה כמותו. אך מרן שליט"א ממש לא הבין: "מה חסר בכותרת 'הערות וביאורים'? לא מספיק מפואר? לא מספיק מודרני?". כשהשואל התקשה להסביר מה בדיוק רצה, הגיב לו מרן שליט"א ואמר: "אני הייתי מוותר על כותרת הזאת בכלל, כפי שאני מוותר על הקדמות. הייתי מתחיל מיד מהמילים, גיטין דף ב: . אך אמרו לי שללא כל שם לא יידעו על איזה ספר מדובר, ועלולים לבלבל עם מחבר אחר. אבל יותר מסימן היכר כל שהוא לא צריך כלום".

בחורף תשס"ו נסע מרן שליט"א למסע חיזוק בקהילות הקודש בדרום הארץ. תלמידי מרן שליט"א שכרו כמה רכבי שרד מפוארים שילוו את רכבו. בסופו של דבר למקום אחד לא הספיק מרן שליט"א לבוא – למושב ברכיה, עקב השעה המתאחרת, אך הבטיח לגבאי המקום שיבוא בקרוב שוב במיוחד למושב כדי לשאת בו דברים. והנה באחד הימים, אחד מנכדי מרן שליט"א שעבר באקראי תחת ביתו שם לב כי מרן שליט"א מתארגן לצאת מביתו ומונית מחכה עבורו בתחתית הבנין. הנכד נפנה מיד לשאול את סבו, להיכן רגליו מועדות ומה פשר דבר זה? השיבו מרן שליט"א: "אני נוסע כעת למסור שיחה במושב ברכיה", ומיד הצטרף הנכד לנסיעה. הנכד הבין מסבו במהלך הנסיעה כי בגודל ענוותנותו כאשר ראה את רכבי השרד ששכרו עבורו בפעם הקודמת, החליט בדעתו שיתאם לבד עם הגבאים מתי לבוא למסור השיחה, וכך יחסוך את כל הפאר וההדר הזה.

לפני שנים אחדות כשהגיעו למעונו של מרן שליט"א ראשי ארגון מסויים המפיץ תורה ומזכה הרבים, בכדי להחתימו על מכתב תמיכה לארגון, סירב מרן שליט"א לחתום קודם שיחתמו גדולי ישראל; מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל ויבדלחט"א מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, וכשהפציר בו מנהל הארגון כי הרב שטיינמן אינו חש בטוב, אמר מרן שליט"א: "מה אעשה, אבל אני מתבייש, אני מתבייש לחתום לפניהם".

בחודש טבת תשע"ה, עלו אברכי שכונת 'מתחם אוסס' בבני-ברק למעונו של מרן שליט"א, עם רבם החדש, הגאון הצדיק רבי שמעון גלאי שליט"א, בכדי לשמוע דברי חיזוק וברכה. מרן שליט"א דיבר על הנאמר 'הבא להיטהר מסייעין אותו' שאם הבא להיטהר מסייעין אותו, כל שכן הבא לטהר אחרים מסייעין אותו. רבי שמעון התבטא בהתפעלות כמה פעמים: "רק בשביל לשמוע דבר זה היה שווה לבוא לכאן". ביציאתו בירך רבי שמעון את מרן שליט"א כי יזכה להמשיך להנהיג את כלל ישראל. הפסיקו מרן שליט"א על אתר: "אני לא מנהיג, וישנם מנהיגים גדולים". בצאתו מבית מרן שליט"א שאל לסובבים אותו, אני תמה מדוע טוען מרן שליט"א שאינו מנהיג, אם מחמת שאינו רוצה בכך, או מחמת כבודם של הגראי"ל והגר"ח?!

במעמד הספד על אחד מגדולי ישראל זצוק"ל נכחו מרן שליט"א ומרן הגאב"ד הגר"נ קרליץ שליט"א, והחלו להתווכח הלוך ושוב מי יספיד תחילה, ולבסוף הספיד רבי נסים תחילה. לאחר מכן כאשר הספיד מרן שליט"א, הזכיר מדברי רבי ניסים חמשה-ששה פעמים, זאת על אף שרבי נסים דיבר מאוד קצר.

כל השנים סירב מרן שליט"א בתוקף לכהן כנשיא מוסדות שונים שביקשו את נשיאותו, גם לאחר הפצרת ראשי ומנהלי המוסדות, כי לדעתו אין בזה תועלת חוץ מכבוד. אך היו שנים מסויימות שנעתר לכך, בתנאי ששמו לא יופיע בדפי המוסד, או אם ביקשו ממנו גדולי ישראל ליטול נשיאות של מוסד מסויים. בתקופה האחרונה רואה מרן שליט"א בנשיאות כמי שנוטל אחריות מוחלטת על כל הנעשה במוסדות, לכן מתנגד לגמרי לכל הצעה שתהיה.

הכינוס של ארגון 'לב לאחים' המתקיים מידי שנה, קרוב מאוד לליבו של מרן שליט"א, ומקפיד כל השנים להגיע וליטול בו חלק. עם זאת הקפיד כל השנים להגיע מעט באיחור ולא בדיוק בשעה היעודה. תלמידים מספרים לנו, כי זאת משום שמרן שליט"א סבור שאם יגיע בזמן, יסדרו לו מקום מכובד וידחפו עבורו וכדומה, לכן השתדל תמיד להגיע מעט מאוחר יותר, שיושיבוהו במקום הנשאר פנוי. אולם מאז שנת תשע"ג שהחל לשאת דברים בכינוסי 'לב לאחים', מקפיד להגיע בשעה היעודה, מפני כבוד הציבור.

בשנת תשע"ג הגיע הגאון רבי ישראל מאיר וייס שליט"א, ראש ישיבת 'נחלת הלויים' להתייעץ עם מרן שליט"א, ובאחת השאלות ששאל הורה לו מרן שליט"א כי היא שאלה חמורה שראוי להזדקק לה רק מרן הגראי"ל זצ"ל. בהוסיפו: "אצל הרב שטינמן עמוס בקבלת קהל, אבל אני יכול לסדר לך", ובלי אומר ודברים ובלא גינוני כבוד כל שהם, נטל את הטלפון וחייג לנכדו נאמן ביתו של מרן הגראי"ל זצ"ל, יבדל לחיים רבי דוד שפירא, ואמר: "הלוי, דוד, מדבר כאן גרשון אדלשטיין, יושב אצלי רבי ישראל מאיר וייס ורוצה להיכנס להתייעץ עם ראש הישיבה, תסדר לו זמן".

עולם הזה דומה לפרוזדור

מאז היות מרן שליט"א עלם צעיר לימים ההביל את ענייני העולם הזה בעיניו ודבק באור החיים, מכריו מגיל הנעורים מעידים כי כבר אז היה מנותק בתכלית מתענוגות תבל ושם את עיקר מגמתו בתענוג הנצחי.

מספרת בת דודו של מרן שליט"א, הרבנית יעקובוביץ שתחי', אשת הגאון רבי יצחק יעקובוביץ שליט"א, רבה של הרצליה, כי בימי ילדותו היה מרן שליט"א תקופה מסויימת בביתם ברוסיה לאחר פטירת אמו ע"ה, וכאשר היו מחלקים לילדם מעט שוקולד, מרן שליט"א תמיד היה נותן לאחרים שיאכלו, והיה נראה כי עושה זאת מחמת פרישות. [כשאמרו זאת לאחרונה למרן שליט"א, הגיב בענוה: "כל אחד יש לו את הדברים שהוא לא אוהב, אני מעולם לא אהבתי שוקולד"].

בחודש ניסן תשע"ו התקיים סיום מסכת בביתו של אחד מתלמידי הישיבה, בהשתתפותו של מרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א. במהלך האירוע סיפר הגר"ד שליט"א למשתתפים כי בשעתו היו בחורים בישיבה שהיו מופקעים מהעולם הזה בתכלית, עד כדי

שהיו באים לשאול איזה צבע כובע לקנות. אחד מהם היה רבי גרשון! כבר בשנותיו הצעירות היה מופקע מעולם הזה! כשהתארס, אמרו לו שלא מתאים ללכת כך לאירוסין, וראוי שיקנה איזה בגד חדש, חולצה חדשה, הוא הלך לחנות וחזר לישיבה עם חולצה בצבע תכלת. אמרו לו תחזיר את זה, יצחקו ממך. הוא לא הבין: "תכלת?! הרי בגמרא כבר כתוב שתכלת זה צבע מאוד יפה, לא?!"

כך גם סיפר מרן הגרב"ד שליט"א כי בזמנו היו מגלחים את הזקן כל בני הישיבות הליטאיות, אך מרן שליט"א ואחיו רבי יעקב זצ"ל חששו על הזמן היקר שילך לאיבוד, והיו מתגלחים בעת תספורת הראש אחת לחודש וחצי חודשיים. בני הישיבה היו רגילים למחזה זה, כיצד האחים אדלשטיין באים לישיבה עם פנים חדשות אחת לתקופה."

בענין זה מתהלכת השמועה, כי מתחילה לא היה מרן שליט"א מגלח באופן קבוע, והמשגיח הגה"צ רבי **אברהם אבא גרוסברד** זצ"ל קרא לו ושאלו: "הנהגה זו מגיעה רק מפרומקייט או נובעת גם מעצלות". "תחשוב על כך ותאמר לי" – הורה לו המשגיח. לאחר מספר ימים, שב מרן שליט"א למשגיח ואמר: "התבוננתי בזה, ויתכן שיש בזה גם קצת בגלל עצלות". אמר לו המשגיח: "אם כן עליך לגלח", מאז החל לגלח אחת לחודש וחצי חודשיים...

רבי **משה זייבלד**, תושב העיר 'פרדס חנה', מספר כי אינו יכול לשכוח את השבת הראשונה שהגיע מרן שליט"א לשבות אצל כלתו בבית חותנו הגאון רבי יהושע זליג דיסקין זצ"ל. הגישו למסובים גלידה לכבוד בואו של החתן. אך מרן שליט"א שמעולם לא נפגש עם מאכל מהסוג הזה, התפלא מדוע המאכל מוגש כל כך קר...

מרן שליט"א זכה בבחינה הזאת למצוא רעיה נאמנה שהלכה עימו יד ביד בהשקפת עולמו, ואף היא נהגה בכל אורח חייה בפשטות והצנע, לא הילכה בגדולות ולא ביקשה לעצמה מאומה. המשגיח הגאון הצדיק רבי **דן סגל** שליט"א, שישן בתור בחור כמה שנים בבית מרן שליט"א, נשא עליה דברי הספד לאחר פטירתה בהיכל ישיבת 'בית מדרש עליון', וכה אמר: "הרבנית ע"ה, כפי שאנחנו יודעים ומכירים אותה ברחה מכל כחל ושרק, מכל ייפוי, מכל פרסום, היא הייתה ממש – פשטות, פשטות, פשטות, הכל פשוט, בלי שום דבר, הכל גלאט-חלק, בגדר שהגדיר ה'מסילת ישרים': "רוב פשטותו נעלם". הפשטנים הם אוהבים להיות נעלמים, הם לא אוהבים שירגישו בהם, ויכירו בהם, הם נחבאים. כך היה מסכת חייה העשירה, העשירה בהרבה גוונים - כמה גווני איכא באשה, אבל הכל היה עם כזו פשטות, עם כזו דרגה של 'נעלם'."

כך גם הנהגתו של מרן שליט"א עם בני ביתו ומקורביו, בלי שום השתררות והתנשאות מינימאלית. מעולם לא מבקש שום דבר גשמי מזולתו או מבני הבית כשביכולתו לעשות זאת לבד, גם אם הדבר הוא לטורח עבדו. באמצע הסעודה אם צריך דבר מסויים כגון מים מקצה השולחן, הוא קם ממקומו להביא מהצד השני, וכן הוא עד עצם היום הזה כידוע לבני הבית והמשפחה.

הנהגת מרן שליט"א כל השנים לנהוג 'תענית הראב"ד', כשמשייר מכל דבר מאכל מעט בצלחת. הרבנית ע"ה הייתה מספרת כי במשך שנים הייתה סבורה שאין לבעלה כלל טעם באוכל, מפני שכל אוכל שהיתה מגישה לפניו, היה אוכל את שניתן לפניו לא פחות ולא יותר, ובלא שינוי ממאכל למאכל. עד שביום אחד הכינה תבשיל טעים במיוחד, והנה היא רואה שמרן שליט"א משייר ממנו, אז הבינה שיש לו טעם באוכל...

הרבנית ע"ה סיפרה כי לאחר נישואיה הייתה מכינה לו לארוחת בוקר לחם ועגבניה בצידו. פעם אחת לא הכינה, וראתה את מרן שליט"א אוכל את הלחם עם תפוח... כששאלה לפרש הדבר, השיב לה: "לא הבנתי את השאלה, מה חילוק יש בין פירות לירקות".

אחד מצאצאיו הגיע פעם למעונו בשעת ארוחת הצהרים, ומרן שליט"א הוציא את המרק מהמקרר והכניס לצלחת ואכל כך מבלי לחמם, וגם הגיש לאורח צלחת מרק. לאחר רגע קט פנה מרן שליט"א לאורח ואמר: "סליחה! בטח לך יש הבדל אם המרק חם או קר, אחמם לך אותו".

סיפר הגאון רבי **בנימין קורלנסקי** זצ"ל, מראשי ישיבת פוניבז' לצעירים, כי בבחרותו היה לומד עם מרן שליט"א 'קדשים' בביתו עם עוד ארבעה בחורים, ואמר להם מרן שליט"א שישבו הם לפניו, כי ישנו כסא אחד רעוע ורק הוא יודע איך לשבת עליו!

בכל השנים לא הסכים מרן שליט"א שיתקינו מזגן בביתו, כי הלא מה מקום יש לחיי העולם-הזה אלו. רק כאשר רבו המשתתפים בשיעורים ובחבורות, הסכים מרן שליט"א להתקין מזגן לתועלת הלומדים. ארונות המטבח בבית מרן היו ישנים מאוד, מאז הנישואין – חמישים שנה, ולא הסכימה הרבנית ע"ה להחליפם בשום אופן, ורק בסוף ימיה כאשר חלתה ואושפזה בבית החולים התאפשר הדבר והחליפו לארונות חדשים לבנים ופשוטים.

רבינו הגיע לשמחת הבר-מצוה של בן אחיינו הגאון רבי **ברוך דוב דיסקין** שליט"א, מראשי ישיבת 'אורחות תורה'. הגרב"ד שליט"א הציע לו משהו לאכול, אמר לו מרן שליט"א: "כבר אכלתי מספיק בבית, ומעתה מה שאוכל הרי זה 'תאוות' גרידא", אמר לו הגרב"ד: "והלוא זוהי סעודת מצווה", השיב מרן שליט"א בחיוך: "זו מצוה הבאה בעבירה!".

פעם אחת פרצה שריפה בבית אחד הנכדים, ואמרו לו שאפשר להוציא הרבה כסף מהביטוח. מרן שליט"א גער בו: "מה זה תאוות הממון הזאת! היום חושבים שהכל מותר! אם על פי שולחן ערוך 'חושן משפט' הם לא חייבים לשלם לך אז אסור לך לקחת מהם כסף סתם כך, זה נובע מתאוות ממון. היום בכל מקום שאפשר לקבל כסף לוקחים כסף, ובכלל לא מבררים מה מותר ומה אסור על פי הלכה".

כמה וכמה פעמים הורה מרן שליט"א לאברכים שהלכו להתגורר בירושלים להעדיף את הלימוד בכולל ישיבת מיר שכמעט ולא ניתן בה משכורת לעומת כוללים אחרים שנותנים בהם משכורת טובה יותר. כשנשאל מה יהיה עם פרנסה? אמר: "לבטוח בהקדוש ברוך הוא ויהיה בסדר". כך גם הורה מרן שליט"א לאברך מסויים ששאל אם לעבור ללמוד בכולל גדול שנפתח בבני ברק ונדע לו כי משלמים שם בעין יפה. השיבו מרן שליט"א: "אל תעבור, כי אין לשער גודל מעלת התורה הנלמדת מתוך הדחק".

באחד מימי בין הזמנים נסע מרן שליט"א לנפוש בטלז-סטון. בני הבית ניסו להפנות את ליבו אל המקום בו הוא שוהה: "זוהי וילה מפוארת מאד בעלת שלוש קומות, חדרי פאר בה לרוב, ומרפסות נרחבות הפונות אל נוף עצום מרהיב ביופיו". אולם נראה כי דברי ההתפעלות לא עשו רושם כלשהו על מרן שליט"א. מה מאד נדהמו בני הבית לגלות בתום החופשה, כי מכל חדרי הוילה המפוארת שהה מרן שליט"א בשני חדרים בלבד, בחדר בו ישן ובחדר בו למד. שום חדר, או מרפסת, מן הבית רחב הידיים לא ראו עיניו. כשהתפלאו השיב מרן שליט"א כמתמיה: "לשוטט בדירה? וכי איזו תועלת רוחנית ניתן להפיק מכך?...". בשנה אחרת כשהגיע מרן שליט"א לוילה מסויימת שהועמדה לרשותו לימי בין הזמנים, אמר בהחלטיות: "כאן איני שוהה!", והלך לבית נכדו המתגורר ברחוב עזרת תורה בירושלים, שם שהה במשך זמן הנופש.

בחודש מנחם-אב תשס"ו שהה מרן שליט"א למנוחה בשכונת רחביה בירושלים, וטייל עם אחד מקרוביו באחת הגינות הגדולות בירושלים בקרית הממשלה. בשלב מסויים תוך כדי הטיול הצביע הנכד בידו והראה למרן שליט"א: "כאן זה משכן הכנסת". מרן שליט"א לא הרים את ראשו, הלה שב ואמר: "זה כאן, הבנין ממולנו". מרן שליט"א לא זע ולא נע, רק

אמר כמה וכמה פעמים: "כנסת המינים". [כששב למעונו בבני-ברק לא חש בטוב כמה ימים. לאחד ממקורביו אמר בחיוך: "כנראה שיש כאלו שנסיעה להבראה דוקא הופכת אותם לחולים"].

ככלל, ידוע סלידתו של מרן שליט"א מכל האירועים הראוותניים והמפוארים שנועדו לשם כבוד מדומה ותפאורה. בכינוס מפואר שעשו עסקנים מסויימים לפני כעשור, הגיע מרן שליט"א למעמד, בירך את הנגיד ומיד עזב את האולם וחזר לביתו. כך אמר להם מרן שליט"א מראש כשבאו להזמין: "אבוא בלי נדר רק לדקות אחדות, שיהיה גדר של יחזו דאתאי..." (גיטין ל, א).

מרן שליט"א התבטא פעם בפני אחד התלמידים: "כשחיתנתי את ילדיי, עמלתי על זה בעשר אצבעותיי ולא קיבלתי מתנת בשר ודם מאף אחד – אשתי היתה עובדת וכך יכולנו לחתנם".

ברגע של גילוי לב, סיפר פעם מרן שליט"א כי חשב בצעירותו ללכת ללמוד ביום שישי במקום שיקבל מלגה עבור הלימוד, כדי לאגור לעצמו כסף. אך בסוף חכך בדעתו והגיע למסקנה כי אם יכול הוא ללמוד גם בלי זה, הרי שאם יעשה כן הוא יגרום לעצמו נזק גדול, שמחנך את עצמו לחמדת הממון והכבוד שהיא תאוה אסורה, וויתר על צעד זה.

אחד מבני הישיבה, הביא למרן שליט"א כלי כסף מיוחד מאד במשלוח מנות. מרן שליט"א הניח את הכלי בביתו לזמן ממושך, קרוב לחצי שנה, מבלי להשתמש בו, עד שפגש את אותו תלמיד והשיב לו את הכלי חזרה.

בן אחד הנגידים המפורסמים שלמד אצל מרן שליט"א, היה מביא מידי שנה משלוח-מנוח מפואר מאד עם כלי-כסף יקרים. מרן שליט"א סירב באופן נחרץ בכל פעם מחדש לקבל את משלוח-המנות והחזיר לו. שנה אחת החליט הבחור להביא את המשלוח-מנות המפואר בלי שם הנותן, והוסיף שם בפנים מעטפה עם סכום כסף נכבד. לאחר זמן קרא מרן שליט"א לאותו בחור והחזיר לו את משלוח המנות. תמה הבחור מנין ידע ראש הישיבה שממנו התקבל המשלוח? השיבו מרן שליט"א: "עשיתי הרבה שיעורי-בית, זה לא היה לי קל לדעת מי נתן זאת". אז הוסיף מרן שליט"א משפט מפליא: "מימי לא נהנתי ממתנת בשר ודם!!".

אחריות וישרות

על מידת האחריות והנאמנות העצומה של מרן שליט"א, העיד אחד התלמידים כי בהיותו עדיין בחור בישיבה ניגש פעם אל מרן שליט"א והסיח בפניו את דאגתו על כך שהוריו מסרו לו סכום כסף גדול מאוד, והוא חושש להסתובב עם סכום כה גבוה בכיסו למשך זמן בלתי מוגבל, ואין לו כאן קרובים שיכולים לשמור לו על הכסף. מרן שליט"א הציע בפשטות וענווה: "אני אשמור לך על הכסף", אך הבחור נרתע לאחוריו. "להטריח את ראש הישיבה?" אך מרן כלל לא הבין מה הבעיה. סוף דבר הועבר הכסף לשמירתו של מרן שליט"א, כשבתמורה מועברת אל הבחור התחושה הברורה כי אין כאן טרחה כלל וכלל. לאחר תקופה ארוכה נזקק הבחור לכסף, ועלה לבית מרן שליט"א לבקש את פיקדונו. "אה, בוודאי", הגיב מרן שליט"א, ותוך כדי דיבור הכניס את ידו אל כיס הפראק, שלף מתוכו מעטפה סגורה ומסרה לבחור. "הא לך כסף?". הבחור השתומם, ומרן שליט"א הסביר: "הכסף לא היה שמור בבית, אלא אצלי. לכל מקום שהלכתי לקחתי איתי את המעטפה, כדי שאם תיגש אלי

לבקש את הכסף אוכל מיד לתת לד'".

מעשה שהיה באברך שנכנס אצל מרן שליט"א להזמינו לשמחת בר המצוה לבנו. מרן שליט"א הוציא ספר מהארון ורשם עליו הקדשה לחתן הבר מצוה. אחר כך פנה מרן שליט"א אל אבי החתן ואמר: "הלא זהו בנך השני, וכמדומה שלפני כמה שנים חגגת את שמחת בר המצוה לבנך הבכור, נכון? אני זוכר שלא הספקתי לתת לו מתנה כראוי, ועד עתה מרגיש אני כבעל חוב כלפיו לתת לו את המגיע לו". הוציא מרן שליט"א ספר נוסף מהארון, רשם עליו הקדשה ללא תאריך וביקש למסור לחתן הבר המצוה הראשון, כל זה בכדי לא לעורר קנאה בין הבנים.

לפני שנים רבות, נודע למרן שליט"א באחד הימים כי בתלמוד התורה של נכדו התחולל ויכוח סוער בין הנכד שלו לילד אחר מהכיתה, למי משני בני הבר-מצוה כתב מרן שליט"א הקדשה חמה יותר. זה נגע לליבו, ומאז קיבל על עצמו לכתוב לכל חתני הבר מצוה אותו נוסח בדיוק נמרץ, וכך הוא נוהג במשך עשרות שנים.

פעם היתה שמחה משפחתית בבית מרן שליט"א, והזמינו בני המשפחה טנדר לנסיעה לשעה שמונה בערב, עם המתנה של שעה בשמחה. למעשה איחרו חלק מבני המשפחה ברבע שעה והגיעו להסעה בשעה שמונה ורבע. הורה מרן שליט"א לכל בני המשפחה לחזור להסעה לאחר שלושת-רבעי שעה ולא לאחר שעה כפי שתוכנן מראש. "הנהג לא צריך להפסיד מכך שהמשפחה איחרה להסעה" - הסביר.

עבודת התקיעות אצל מרן שליט"א

בין שלל אבני החן המתנוצצים בכתרו של מרן שליט"א, תופסת לה מקום של כבוד משרת ה'בעל תוקע' בהיכל ישיבת פוניבז' כבר למעלה משבעים שנה, ונודע שמו כמומחה שאין בדומה לו בתחום זה. תקיעותיו, למי שמבין, הן שופרא שבשופרא, ומעולם לא נצרך לעשות חזרה על תקיעה כלשהי. כאמור, את התפקיד המכובד הזה הטיל על שכמו מרן ה'חזון איש' זצ"ל כבר בימי בחרותו, כשמינהו לתקוע במניינו הפרטי. כשהוקמה ישיבת פוניבז' כובד לתקוע בה, ומאז במשך עשרות שנים, לאורך ימים טובים, הוא תוקע מידי שנה בשנה.

שח לנו הרה"ג ר' **אברהם ישעיהו יוזק** שליט"א, כי פעם התבטא מרן שליט"א כי "את התקיעות צריך לדעת גם איך לשמוע!". בנוגע לתקיעותיו אמר פעם מרן שליט"א כי היו רק שניים שידעו לשמוע את תקיעותיו, הלוא הם הגאונים הצדיקים; רבי **יוסף רוט** זצ"ל, ראש ישיבת 'בית דוד', ורבי **יוסף ליס** זצ"ל, מחכמי ורבני כולל 'חזון איש'. מרן שליט"א היה שואלם תמיד לאחר התפילה אם התקיעות נשמעו כראוי.

מספר הגאון רבי **יהודה אריה דינר** שליט"א, רב בית המדרש 'דברי שיר' בבני-ברק, כי פעם בא אל מרן שליט"א עם בעל תוקע מתחיל, לשאול מה עליו לכוון בתקיעות. מרן שליט"א השיב: שני דברים; א. לצאת ולהוציא. ב. לכוון להוציא כל אחד לפי מה שרוצה.

בנו של מרן שליט"א, הרה"ג רבי **יוסף אדלשטיין** שליט"א סיפר מעשה מופלא: לפני עשרות שנים, כשמרן שליט"א נתקף בחולי מסוים ברגלו, והיה ספק גדול אם יצליח לעלות להיכל

הישיבה לתקוע כדרכו כל השנים. באותה שנה עלו מרן הגרא"מ שך זצ"ל והמשגיח הגרב"צ במברגר זצ"ל לבית מרן שליט"א לדון עמו על בעל תוקע חילופי במקומו. אך כשהשמועה הגיעה לאוזני המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, הגיב ואמר: "הוא יצליח לעלות לישיבה". ואכן למרבה הפלא הצליח מרן שליט"א לעלות להיכל הישיבה ולתקוע כהרגלו, והכל עבר כשורה. אבל לאחר התפילה, כשביקש לרדת לביתו, שוב תקפה אותו חולשה גדולה ולא הצליח ללכת. המליץ על כך המשגיח הגרב"צ במברגר זצ"ל: "נו, פשוט שזה כך, הרי המשגיח אמר שראש הישיבה יצליח לעלות, אבל הוא לא אמר שיוכל גם לרדת".

סיפר איש החסד הרב חנניה צ'ולק שליט"א כי בשנים האחרונות כשנחלש מרן הגרא"מ שך זצ"ל לא היה בכוחותיו לעלות לתפילות ראש השנה בהיכל הישיבה והתפלל בביתו. בשנה אחת אמר לו הרב שך כי הוא מבקש ממנו אם יאות ללכת לקרוא לרבי גרשון שיבוא לתקוע עבורו בשופר. לפליאתו, מדוע צריך להטריח דוקא את מרן שליט"א שכבר תקע השנה בישיבה ומדוע לא להביא בעל תוקע אחר צעיר יותר. ענה הרב שך ואמר: "וכי אינך יודע שהשטן מפחד מהתקיעות של רבי גרשון!".

הרה"ג רבי יצחק לוינשטיין זצ"ל, איש אמונו ויד ימינו של מרן הגרא"מ זצ"ל, סיפר כי בימי בחרותו כשלמד בישיבה פנו כמה בחורים למרן הגרא"מ שך זצ"ל להתלונן על כך שהתקיעות שתוקע מרן שליט"א יש בהן חששות מסויימות ואינן כשרות לדעת כל הפוסקים. נענה מרן הרב שך ואמר: "קודם שנדבר על גוף הדברים יש לדעת שהרי כל המטרה של התקיעות הם כדי לבלבל את השטן, וכשהשטן רואה את רבי גרשון תוקע הוא מיד בורח".

במשך כל השנים היה מרן שליט"א מקפיד לתקוע דוקא בשופר שהעמיד לרשותו מקורבו הרב סמואל זצ"ל, שהיה שופר מהודר מכמה בחינות. לאחר עשרות שנים, שנה אחת נמצא סדק בשופר, ומרן שליט"א רכש שופר חדש, [אגב, היה לפלא שהרב סמואל הסתלק לבית עולמו באותה שנה, ויתכן שכל עוד היה בין החיים היתה לו הזכיה שמרן שליט"א יתקע בשופרו]. אך לאחר שקנה מרן שליט"א שופר חדש, נזכר כי יש עמו שופר נוסף שקיבל בשעתו מהרב סמואל, וניסה לתקוע בו בערב ראש השנה וראה שניתן לתקוע בו כהוגן. אמנם ביום ראשון של ראש השנה לא הצליח מרן שליט"א לתקוע בשופר כלל, ונאלץ להחליף עם השופר החדש שקנה, ויהי לפלא!

בשלהי שנת תשע"ו שוחח הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א, רבה של שיכון ה' בבני-ברק, עם רבו מרן הגרא"מ זצ"ל, אודות קושיית ה'בית מאיר' איך לוקחים שכר על תקיעות שופר, הרי אין לוקחים שכר על המצוות. והוסיף לומר לפני הגרא"מ כי מרן שליט"א אינו מבין כיצד מסוגלים בעלי תקיעה לקחת כסף על תקיעה, הרי אין בתקיעות שום טרחה. נהרה נשפכה על פני הגרא"מ ואמר: "נו, רבי גרשון ער איז א צדיק". אמר רבי מרדכי בונים: "אכן למדתי אצלו וראיתי את גדלותו, צדקותו וחסידותו". שאלו הגרא"מ בחיך: "ראית? מה ראית?" והשיב רבי מרדכי בונים: "ראיתי את כח השתיקה שלו!". הגרא"מ נהנה לשמע הדברים, והגיב: "אכן בגמרא בקידושין כתוב שבבל בדקו גדלותו של אדם בשתיקתו".

רוח הקודש בהיכלו

בברייתא דרבי פנחס בן יאיר (מסכת עבודה זרה כ, ב) מבואר כי מדרגת רוח הקודש הינה המדרגה האחרונה במדרגות האדם; תורה, זהירות, זריזות, נקיות, פרישות, טהרה, קדושה, ענוה, יראת חטא, חסידות, רוח הקודש. והנה דבר שפתיים אך למחסר, שלימותו של מרן שליט"א בכל הדרגות המופלאות הללו, ובהכרח שזכה באמצעותן לרוח הקודש. הבאנו כאן מעט וזעיר, דברים ששמענו מכלי ראשון:

אחיו רבי יעקב זצ"ל התבטא פעם על כח הברכה של מרן שליט"א: "אם היו יודעים מהו כח הברכה של אחי רבי גרשון היו עומדים אנשים בתור עד הרחוב כדי לזכות בברכתו..." פעם אחרת אמר לבחור משיבת פוניבו' שבא לבקש ממנו ברכה לשידוך: "מדוע אתה בא אלי? הרי יש לך בישיבה את אחי רבי גרשון", והוסיף: "אם העולם היה יודע קצת מהצדקות שלו, היו תורים שלא נגמרים בכל רחוב ראב"ד..."

כשדיבר מרן שליט"א בימי השבעה על אחיו רבי יעקב זצ"ל בפני כמה מבני המשפחה על כוחו הגדול של אחיו לפעול ישועות, הזכיר את דברי בעל 'חובת הלבבות' כי יש דרגה שאדם גדול זוכה לה, והיא 'לראות בלי עיניים ולשמוע בלי אוזניים', ואמרו למרן שליט"א כי גם אצלו רואים דברים כאלה. כגון המקרה שאירע לאחרונה עם בחורה שעלתה למרן שליט"א ובכתה לפניו על כך שגילו אצלה את המחלה הנוראה. מרן שליט"א הסתכל לכיוונה רגע כמימרא ואמר בהחלטיות: "אל דאגה! אין לך כלום!". למחרת הלכה לבדיקות נוספות, והרופא התפלל: "מה את רוצה, אני לא רואה כלום!". נענה מרן שליט"א בענוותנותו: "אמרתי כך רק כדי להרגיעה, רציתי שתחשוב שמצבה טוב..."

מקרה דומה אירע בחודש ניסן תשע"ד, כשאברך יקר עלה למעונו של מרן שליט"א ותינה בפניו את צרתו, כי הלך לבדיקה רפואית וגילו אצלו לא עלינו את המחלה האיומה ברגל, ובא לבקש ברכה. אמר לו מרן שליט"א: "אין לך שום דבר ברגל, תמשיך ללכת רגיל כמו שהלכת עד עכשיו, אין לך שום דבר". לא חלפו שבועות אחדים, ומכתב התנצלות הגיעה חתומה על ידי הנהלת בית החולים, ובה נכתב כי היתה להם טעות באבחון, ולמעשה לא קיימת שום בעיה רפואית. ויהי לפלא!

מרן שליט"א חולל מהפכה של ממש ביסוד סדרי לימוד בליל פורים בישיבות. לפי בקשתו נרתם אחד הנדיבים לממן את ההוצאה הגדולה, להעניק מתן שכרה בצידה לבני הישיבה. אך לפני מספר שנים בעת שהתהווה מצב כלכלי קשה בארצות-הברית, פנה הנדיב למרן שליט"א ואמר לו כי בעקבות מצבו הכלכלי אינו מסוגל לממן השנה את סדרי הלימוד לפורים. אמר לו מרן שליט"א: "אדרבה, דוקא מחמת כך, עליך לתרום בשנה זו יותר מתמיד, כי תרומה זו תוכל להיות לך לזכות במצב הכלכלי הקשה". הנדיב השתכנע ומימן את ההוצאות, ולדבריו תוך תקופה חזר למצבו הקודם. מאז מממן בכל שנה את מלוא ההוצאות.

בערב הבחירות של שנת תשע"ה, היו בישיבה שני בחורים מבוגרים שעדיין לא מצאו את זיווגם, ומכיוון שהם נמנים על בני הישוב הישן, הם הורגלו שלא להשתתף בבחירות. אך יום יומיים לפני הבחירות הם פנו למרן שליט"א לשאול שכיון שהפעם נסובה המערכה על ענין כבוד התורה וציות לחכמי הדור שמא הפעם מוטל עליהם החובה לחרוג ממנהגם ולהצביע. מרן שליט"א השיב להם כי אם ישתתפו הפעם בבחירות הם יזכו לזיווג הגון גם הוא וגם אחיו. הבחור ביקש: "שראש הישיבה יגיד תוך שנה". מרן שליט"א נענה ואמר: "בזאת

השנה!". למותר לציין, כי במהלך השנה התארס האח הגדול בגיל מבוגר, למרות המורכבות שבדבר, ואילו אחיו השני התארס שלוש ימים קודם שחלפה השנה אף הוא בגיל לא צעיר כלל.

סיפור מעניין אירע לאחרונה, כאשר נכנס למעונו של מרן שליט"א הרב הראשי של ונצואלה האיסלמיסטית, כשבפיו שאלה דחופה של פיקוח נפש, לאחר שלאחרונה מרגישים בני הקהילה היהודית כי הקרקע מתחילה לבעור תחתיהם חלילה, והתחיל להיכנס בליבם הרעיון, לעקור במשותף כל בני הקהילה ולעלות ארצה. מאידך ברור היה כי מדובר בצעד משמעותי מאוד, ולפיכך הגיע הרב יחד עם משלחת מראשי הקהילה להתייעצות אצל מרן שליט"א. מרן שליט"א האזין לדבריהם במשך שעה ארוכה, כשהוא מברר אצלם את כל הפרטים הדקים, לפרטי פרטים ממש, לאחר מכן אמר להם: "עליהם לפתוח כולל אברכים בעירכם, שם יעסקו אברכים בלימוד התורה, ובזכות התורה שהיא מגנא ומצלא, תוכלו להישאר בבטחה בישובכם, ושום דבר רע לא יאונה לכם חלילה".

מודעה רבה לאורייתא

החל מהשבועות הקרובים אי"ה, עתיד לצאת גליון שבועי מתורתו ומשנתו הבהירה של מרן ראש הישיבה שליט"א, ויעסוק בין היתר; בפרשיות התורה, ענייני אגדה, ענייני דיומא, הוראות והדרכות, עובדות ושמועות שסיפר על גדולי הדורות ועוד. פונים אנו בזאת בקריאה של חיבה, לכל שוחרי התורה שיש תח"י דברי תורה, הוראות, פנינים ואמרים ממרן שליט"א לפנות בהקדם למערכת, ויהיה חלקו עם מזכי הרבים.

במייל: e970652@gmail.com או בפקס: 072-2351204

(חובה לצרף פרטים ברורים; שם, כתובת ומספר טלפון.)